

ספר

אבני שהם

לאהבי שפת עברית בלשון וספר, שיר ומליצה יתן באמרי שפר
מאמרו בנועם ואמונה ערוכים ואמורים, שם יפרדו והיו לארבעה טורים

טור:

- א' אבני קודש: ילדו בת שירתי שמה יחקקו
- ב' אבני מלואים: בו משפת אשכנו שירים נעמקו
- ג' אבני נור: מורי נרעי אהובים לכבוד ולפארה
- ד' אבן הראשה: תמונות הנגינות והמעמים בו לבאר

ממנו הצעיר

שמעל הערץ

מועמפל, בוטקא.

ודון אלה אבנים ממחקרי לבבי
 לכבוד מצות אל אבי
 החכם ינחל הדר הנור
 ולבחורי יה לאבן העזר.

לפ"ק
בשנת

פרעסבורג תרמ"ב.

נדפס בדרום של דניד לאווי ואברהם דוד אלקאלאי.

11099780

KAUFMANN
DÁVID
KÖNYVTÁRA

B. 5.

Abne Schoham
Schiller hebet farditaja

ספר

אבני שחם

לאחבי שפת עברית בלשון וספר, שיר ומליצה יתן באמרי שפר
מאמרו בנועם ואמונה ערוכים ואמורים, שם יפרדו והיו לארבעה טורים

טור:

- א' אבני קודש: ילדי בת שירתי שמה יתקני.
ב' אבני מלואים: בו משפת אשכנו שירים נעקני;
ג' אבני נור: מורי ורעי אהובים לכבוד ולפאָר.
ד' אבן הראשה: תמונת הנגינות והטעמים בו לְבָאָר.

מסני הצעיר

שמע רל הערץ

מועמסל, בוטקא.

פרעסבורג תרמ"ב.

נדפס בדרסום של דוד לאווי ואברהם דוך אלקלאני.

Ich mache von Kristall deine Zinnen,
Deine Thore von Karfunkelsteinen,
Und all' Dein Gebiet voll köstlicher Steine.

(Sefajah 54, 12.)

ושמתי כרכר שמשתיף
ושערתי לאבני אקדח
וקל-גבולך לאבני חפץ.

(ישעיהו נ"ד י"ב.)

הוֹבֵל שֵׁי

להאהובים והנכבדים, הנעימים והנחמדים, מהשרידים האחרים.
לתופשי משוט המְחַקְרִים, בְּנֵי התלמוד הנאדרים. מאז נודעו אלה היקרים.
המה הנבורים על שדי התורה והמדעים, וככל יופי וזינעים, רמים ונשאים.
הנם הוד עריהם, כמושבותם; וזו הוריהם, למשפחותם; והדר העיהם, בארץ מולדתם.

ה'ה

מה"ז דר. גרליהו גאיטיין	מרדכי האראוויטץ סג"ל
אב"ד	אב"ד
בעיר קארלסרוה יצ"ו.	בעיר פראנקפורט אם מאין.

המחברת הזאת

לאות הכבוד ולזכרון האהבה

מאת

אוהבם ידים ובן ארץ מולדתם

ה מ ח ב ר .

מורים וידידים נכבדים עבדי יה!

למופת צמחי צדק לעמוד לנערי ארץ מולדת, ולנס נטעי שעשועים
לראותי לכל דורשי התורה והתבונה, הנכם אתם האנשים הרמים, הגולים
מרבבות! הלא הררי עדי, גבעות עולם, רק כאשר נתרחק הלאה מהם, נביט
ונשתומם על מרומי שיאם, ממעל לבמתי העבים יגיעו, ועל גבהי ראשיהם,
עד בין הכוכבים ישיגו. כן אם ערכי גדולתכם ותהלתכם, בעריכם וגלילותכם,
גבוה גבוה עלו; מה רבו, נודעו ונפלאו האלה במרחקים, אף כי בארץ
אבותיכם! על אחת שבעתים!

לא עוד תתפלאו איפוא על עוז וחופש גבר הלז, אם הגביה עוף
והתנשא עד למעלתכם הרמה; להאציל מפניכם הנאורים, כבוד וחדר גם על
מעשה מלאכתו ולהעמידכם לנזר תפארה על ראש מחברתו הצעירה.

הנהו זה אות הכבוד וזכרון אהבת נצח

ממכבדכם ואוהבכם באמת.

קול יַעֲקֹב.

האיש כל אומן ונועם, בו נִקְשְׁרִים,
איש "היהודי", מפרעסבורג המַעֲטִירָה;
עוד יגל יַעֲקֹב, גם "היהודי" גֵּרִים,
יִצִיץ יִפְרַח מעריכו, מוויען הַבִּירָה.

ה"ה התרני והרבני מופלא ומופלג בתורה, חכמות ומדעים שונים כש"ת
מו"ה יַעֲקֹב פִּישְׁעֵר מעריץ מ"ע "היהודי" בעיר פ"ב המהללה, וכעת להר
מרום אורחי וויען התנשא ועלה ני"ל!

בעז"ה.

עֲנֵת רוח הסופר המתור המליץ הנבון מו"ה שזמערל העריץ ני"ל הניעתני
לחות דעתי על אודות ספרו אבני שֵׁהם הלא זה האיש הנודע לי ע"י
מאמרי אשר הציע לעיני הקוראים במכתב עתי "היהודי", אשר הוצאתי לאור
בְּעִירָה המפוארה פרעסבורג יע"א, שמתני עיני על מחברתו הנ"ל ומצאתי גם הפעם
כי ידיו רב לו בדרכי המליצה, לְמַדִּי הִרְאָה כחו ונבורתו בלשונו הקדושה. וגם
הבין לנו מטעמים על טעמי המקרא.

ומשירי אהודנו:

צֵאֵי מַחְבְּרַת "אַבְנֵי שֵׁהם" הַיְקָרוֹת,
דְּרָכֵי חֲצוֹת אוֹהְבֵי שְׁפָה עֲבָרָה,
אִם גַּם עֲדַת הָעֲבָרִים דָּלָה וְעֲנִיָּה,
עוֹד נִפְשוֹת שְׂרִידִים בְּשֵׁפֶת אֵל נִקְשְׁרוֹת.

בְּךָ נִזְוָלוֹת מַחְשְׁבוֹת וּפְּוֹת וּבָרוֹת,
הַמְעַלְפּוֹת סִפְרֵי שְׁפָה נִקְוָה;
הֲלֹא תִנּוּבְתֵךְ נִחְמְדָה וַיִּפֶּה פִּיךָ,
בְּנִשְׁם נְדָבוֹת אִמְרוֹתֵיךְ נִגְרָוֹת.

בְּדוֹר בּוֹ צִלְלֵי שְׁפָתֵנוּ וְנִטּוּ,
לְדַאֲבוֹן כָּל תַּמִּים לֵב דּוֹרְשֵׁיהָ וּמַעֲטוּ
נְאֻזָה לְהַדְבִּיקִים בָּהּ, תַּחֲלָה וְתַפְאֲרָתָהּ.

אחינו רעינו, אמוני בית יהודה!
עורדו נא חכמי התורה והתעודה,
חוננו נא את המחבר ביד עוזרת!

יעקב פישער.

ווי ען יע"א ל"ה למב"י שנת תרמ"ב לפ"ק.

לכבוד נבר חכם ונכון סופר מדור ודובר צחות בלשונו הקדושה,
מו"ה שמערל הערץ בעל המחבר, אבני שהם!

בשמחת לב נמצאתי לבקשתך לחוות דעתי הקלה אודות ספרך אשר
שלחת לי עורנו בכתובים, ואף גם כי לא אהב לחרוץ משפט בבקורת גלויה
לעיני השמש, בכל זאת לעשות רצונך אחפז הפעם, ובוה אבוא רק למלות
דברי המליץ המפואר מנחם בר"י שמערן ז"ל, אשר זה לפני שנים רבות הוה
על פרי עטך כי רוח שפת עבר מתנוסס בך.

אכן החכם הנ"ל לא שנה ברואה, כי כל קורא שיריך יראה כי נאמן
אתה בחצרות המליצה, לשונך תדבר צחות, שפתך תבענה מישרים וכנורך
ישמיע זמירות מעוררים רגע נעים באוזן הקורא.

אך זאת אעיצך ויירי, כי במחברת השגיח אשר נכון אתה להביא במחנה
העברים, הרחק העתקות רבות מגבול ספרך, הלא אלהים חנך לשון למודים ויש
בכרך לנטוע נטעי נאמנים על אדמת קודש, ולמה זה איפוא תלך ללקוט שבילים
בשרות אחרות, וכבר מלתי אמורה במקומות רבות כי העתקות מלשונות אחרות
לא יביאו תועלת לספרות היהודית, כי רק אז הביאו פרי תבואה, בעת אשר
שפות אחרות כורות נחשבו בקהל ישראל, לא כן היום ברור דעה הוה אשר כל
איש יוכל לשאב מן הבאר הפרוה ראשונים ויקרא מעל ספר בכתבו ובלשונו.

לכן חוב קדוש רובין על נוטרי כרם שפתינו לנסות את רוחם בשיורים
וספורים אריגינאלים יסודתם בדררו קודש, כי אין עם ולשון אשר יש לו ספרות
לאומי National-Literatur כמו לעם ישראל, הלא נראה כי הסופר ההונגארי
ישאב שירתו או ספורו מקורות עמו, יפח נשמת חיים בגבוריו ובצבא קורותיו
הנשכחים מני אנוש, וכן האשכנזי הצרפתי וכל העמים הגאורים יתרועעו אף
ישירו מהמקרים אשר הקרו ויאתו בקורות אבותיהם מני אלף דור, כי אך בזאת
יתעורר רגש הלאומי וזכרו יעמוד חי ולא ימיש לנצח.

ועתה אשאלה לאיזה עם יש זכרון-לאומי וסגולה יקרה אשר לה יתר שאת
מקורות עם עולם עם ישראל? הלא ספרי קדישנו חמה המקור הראשון אשר
ממנו דלה דלו כל המשפחות האדמה, לב מי לא יתעורר מרגש שמים בקראו
את לחוות הברית המורשים לנו ולא לעם אחר, ואם נעבור את קורת עמינו
בספרי הקדש נעמוד משתאה ברגש מכאוב וניל בתוכם נמצא מליצות רוממות,
גם כל מיני השיר הנודעים ליודעי תורת הפאעטיק אשר אין על עפר משלם
בתולדות הגוים האחרים, מלאים כמו על כל גדותם. בכל זאת חלק הנדול מסופרינו
ומשוררנו רק חיל זרים יניקו ובילדי נכרים יספיקו ומכרמם כרם בית שמן ירחקו
נדוד. אכן החלק הקטן מסופרנו אשר תמכו יסודתם באדמת קודש, עשו חיל
ונחלו כבוד. נראה נא מה נחמדים שירי המליץ "סאמועלי" בספרו "כנף רננים"
(חלק שני), כל לכב יסס מעוז נועם זמרותיו וכל גבר יתנשא עד חוג שמים בקראו

ספוריו נאוו בחרוזים הראמאנצען הנחמדים: יעקב ורחל, משה וצפורה, אליהו בהר הכרמל, הבאללאדע הנפלאה: "הקדושים" יסודתם בהררי קודש. הקרא יתענג ברעדה ונפשו תלקח שבי ותנשא יגביה עוף על כנפי החיוון. ידמה לראות את הורדן עם משברו השוטפים שטף ברעש וסופה, יראה את הר הכרמל עם שי חוסנו בהדרת נאוו, את הלכנון עם תפארת אריוו. . . ומי לא ימלא רגש יה בקרא את הספר היקר "שירי תפארת" אשר תפארת נצח ישארו לדור ודור. אבני חן כאלה יעמדו לזכרון עד אלף דור וזכרם לא ישכח לנצח.

לעמת זה נראה כי סופרי נכר יפלו כואבי ערב בנבולנו יקבצו אבני הקדש המשתפכים בראש כל חוצות, ויעדו עלימו עטרות פו ועדו עדיים ואבן מאפו בני ישראל, היתה לראש פנה לסופרי עם נכר. כה עשה הסופר הצרפתי, ראססון בספרו "אסתר" — "מילטאן", בספרו המהולל: דאס פערלאַרענע פאראדיעס — ("ל בשפת עבר בשם ויגרש את האדם) — שמשון ודלילה — ביראן, הבריטאני בזמירותיו המהוללים: זמירות ישראל — קלאַ פש טאָק האשכנזי בספרו — משה וכו' הערדער: איבער דען נייסט דער העבראָישען ליטעראטור — העבבעל: בחוינו הנפלא: יודיטה — גרויל פארצער בהדראמא: אסתר וכו'. ולא רק בספריהם תשתפכנה אבני נזר האלה רק גם בבית-המשחק מצאו קן למו.

אמנם החסרון הזה לא ימצא רק בין סופרי העברים, כי המליצים האשכזים יוצאי ירך יהודה יקחו עינים מאדמת יהודה, וילבישו את הניווניהם במחלצות שפת הארץ. כה עשה המליץ הנפלא היינע מאזענטאהל — ל. א. פראנקעל — קאמפערט — פיליפזאָהן, כלם עשו ויעשו חיל להראות יפעת ישרון ותורתו יעיני העמים, יהו שמש וזכרם ברוך!
חוק ואמץ יודיו לעלות מעלה מעלה על פסגת מרום שפתינו הקדושה כחפץ מוקירך ואורב לשון עבר

צבי מאשקאוויטש.

האדהאז, יום ז' לחדש האביב בשנת תרמ"ב.

מכתב

לענות על דברי יודיו האהוב הארון הנכבד מה' צבי מאשקאוויטש הג'ל. מה יקרו רעך ודברך לי יודיו הנכבד ויכל כל איש להעריך בראשית שומו עניונו על שערי מחברת זאת. וגם אמנה מי צנר ולא יראה בהם עוצם כחך בלשון וספר, תוקף וכלתך ברב חכמות ומדעים? ואשר אולי לא ימצא חפצו בדברך אלה יקרא נא בספרך היקר והמהלל "פרחי נעורים" וישגי במה את שאהבה נפשו, אם הוא מאוהבי הנעים ההוד והתפארת. ככל זאת תם אני ולא אדע אם הטבת לחרון משפט הפעם על שירי הנעתקים פה; במדותך דברי חכמה ומדע מלאכת הַשָּׁר וחקרך, אם גם הוא קטן וחלש בערכו מטר, בחבל שכלך העמוק והרחב ובקו כשרונותך הרמות והנשאות. מי האיש אשר נצוץ רוח עברית האחרון עוד לא כבה מלבבו לא יתן עדהו ולא יצדיק את צדק וישר דברך הנוגע לההעתקות הנזכרות? אולם לתת לחוק ולא יעבור לכל איש עברי באין הבדל העז והכשרון, אולי נראה לעול ואון! לא כל חי נעטר ונכתב בכל עטרות המליצה; לא בכל עת שערי הויכל בנות השיר פתוחים לפניו וגם לכנפי פענאזוס (סוס המשוררים) הנהו למשא ולמורה לעתים

קרובים מאד. אם האמן האמלל יקה בכל זאת קסת סופר ממתניו ומבלתי יכולת לעלות מעלה מעלה על כרמי מליצת עברית, ישליכנה ארצה? אם דך וישר הוא לשבות מכל מעשה ועבודה, מפרוש יד חרוצים על שדה ובקעת עמי הארץ ולהכניס נטעיהם בנן מליצתנו להסיר בגדי זרים מעליהם והלבש אותן מחלצות קודש?

בלעדי זאת אם גם נתן יתר שאת להמליצה אם יוצרה ועושה ידלגה ממקור עמו מקורות אבותי, דתו ואמונתו; לא נעלים גם אמת הענין. כי זה אלפים בשנים העתיקו מלשון ללשון ומי יודע מתי יחדלו להעתיק עוד! כי אין בדברים נפלאים יתלכרו ולא יתפרדו: הגועס והתועלת, כמו אצל מלאכה הזאת. תכלית מלאכת השיר כתכלית מלאכת-הנגון אחותה: לענג ולשמח את אוזן השומע או הקורא ולהטות את לבו לשבט או להסד כפי רצון ובה המשורר או המנצח בניגונתו. האם לא ישיג ע"כ מטרתו מנגן בן ארצנו המבורכה אם כנורו אבל יעורר ועגבו קול בוכים באזני שומעי, ביד שירות ומירות מר גורל עבדי ארץ הודי אשר ביקרם נמשלו לבהמות ארץ עד אשר כמו אלה לשוקים ולרחובות להלקח ולהמכר לצמיתות גורשו? כן תרזה נפשנו עונג ועדנים בקראנו מעשה אנשי חיל שכבר מתו או החיים עדנה, גם מספרים נעתקים מלשונות אחרות רק אם ידוי' הכל בהם כפי חוקי הנעים והיופי!

ועל כמה פנים תועיל מלאכת ההעתקה על דרך החיים בכלל! אין כותב וסופר יעריך מכתב עתו בלי בקש ולמצוא עזרתו במ"ע מלשונות אחרות, ואחרית דבר: מי האיש מאנשי גולה, מעת חדלה שפתינו להיות חיה ומדברת, ויכל להתפאר לכתוב או לבטא מאמר שפת קודש טרם העתיקו ברעיונו פנימה מלשון עמו וארצו; או להבין במקרא או שום ספר קודש טרם יבארנו ללשונו החול שפה נכריה? זאת לא היה יאין עוד. אם כן מדוע נעמוד לשטן בעד מושכים בשבט סופר להעתיק שירים או דבורים לעין כל, לעזר ותועלת המתחילים ומתלמדים בעם? ונהפוך הוא! העצלים בדבר יעוררו בכל תחבולות המועילות ובאין מחריר וספריע נבטיהם כי ישינו בזה הטוב המועיל ותכלית הנרצה.

סלח איפוא איש אהוב ונכבד, אם קול קורא בקרבי נגד עצתך הנמוגה והנאמנה מצדך, להסיר השירים הנעתקים מספרי הצעיר הזה. הלא ידעת כי מחבר כמוני אם יאזין ויקשוב לכל מבקר אשר זה יעצהו להסיר זאת והלו את שנית וכדומה להם; לא ישרא מספרי העני שריד ופליט! לכן אמרתי יעבור עלי מה! הלא: "אין קץ לדיברי רוח" כבר אמר החכם, אם יצאו לאור נכראים כאלה. יש לנו רב להוסיף עליהם, אבל לנחמתנו באין מלה נוכל להמעיטם אחר זה! — אחר תורות וברכות אין מספר בעד יגיעתך במעשה ידי זה וכעד הכבוד והוקר הנחלתו בדברי משפטיך עליו ישים קנצו למליו וישתחוה ברוחו לפנך

המחבר ש'ה'ם

מ ב א

דברים אחרים אל הקוראים נכבדים.

מבקרים מתלוצצים ועקשו פיהם בראותם על מבוא ספר חדש או מחברת דבר מהדברים אשר העמיד שם המחבר להגיד ולהודיע כלל, סבה או תכלית כל או חלק ספרו. וכאשר יראו כן ותמהו: מדוע חדלו הקדמונים לפתוח בנין ספריהם בשערים והקדמות? ועוד יותר ללצון חמדו להם את כל ההקדמה בשער ספר קטן, אם לא עלה מדתו כערך ספר הזכרונות בבתי משפט המדומים, אשר פשעי אנשים החטאים כתובים ורשומים בו. וגם אמנה למחבר כמוני, אשר נערמו לפניו שאלות ומכשולים כאלה, אשר קשות הלעג והבזו מהנערים המצחקים דרוכות נגדו, היתה עצה יעוצה: להריש, לרום ברומיה ולקבור בחדריו לבו כל רעיון נשא ושפל קטן וגדול. אולם אם המה כמו אלה שגו ברואה, איך אחריש ואתאפק מהוכיח שננתם על פניהם? אדרבה. וירוח לי פני לא אסתיר מכלימות חנם. אם לספר גדול יאתה הקדמה, למה לא תנעם גם לקטן? אם לא נמלא שחוק פניו על היכל גדול ורחב ידים, אם לא על סלם דרך חלונותיו או גגו נעלה בו, רק בעד פתח הפתוח, כן לא נתן דופי גם על פתח סוכה קטנה אשר ישים הבונה ללכת בו. גם שאלה הנזכרה ממעשה הקדמונים על ירכה צולעת בלי אמת ודעת. כי כמעשה הראשונים, גם ספריהם שונים. מודעת זאת כי בכל אות ומלה מדבריהם ומאמריהם סתומים וחתומים רעיונים רמים וגשנבים באין חקר ואין מספר לתבונתם ולגדלם. כל פה ולשון ילאו למצוא מקור כלליהם ולבא עד קץ תכליתם וסבותיהם, כי רוח שדי מתנוסס במ וקול אל מדבר מתוך גרוניהם. לכן הדיה בכח הקדמה קטנה לתת אור ונוגה על כל תעלומותיהם, משלוחם וחדותם? לא כן הוא הדבר בימינו אלה ואצל סופרנו ומחברנו בזמן הזה!

אנו לא נבקש ולא נקוה מהם דברים בארבעים ותשעה או בשבעים פנים. דברנו כמעשנו צנומים ושדופים ולו תהינה שפתנו דוברות צחות בודד למלל באופן ורעיון אחד! ובאשר קצר כח רוחנו לבא בלי יגיעות עצומות גם אל המטרה הקרובה הזאת, נניש וגקדים נצח כמעט לפני כל מלה היוצאת מדלתי שפתנו: כללים וסבות למען לא נהי' נלעני לשון באין בינה.

מעט מזעיר הוא איפוא מאיש קורא ומבקר אחר מומי הספר, אם יאָלם ברומי' משחוק מהשמיע בו ולעני על שמץ מום הזה אם ימצא הקדמה וכדומה לה בספר חדש מאיזה גודל (כמות) שירי' אשר עמל ויגע בו עושהו מאיזה סבה רצוי' אשר טפח ורבה מחברו לאיזה תכלית נכונה וישרה. ונהפוך הוא, קורא נכבד ומבין נאמן יקח הכל על כור ואבן הבוחן ויבחון ויבקר על כל מום ומנרעת ימצאו בו להרחיק; ועל כל תמים ונקי לבחר ולקרב ועל כל זאת ישים עינו כאמור על הסכות המניעות אותו ועל המטרות אשר הציב לו המחבר בזה הצעד, אשר כל זאת רק בהקדמה מקומו. אולם מובן הדבר מאי'לו כי ישפוט הכל במדת הרחמים וישקוט וירשיע את מדת הדין. כי נקי מַעַל ורַחַף מפשע, אשר יצרך בה א'י. כמאמר החוקר החכם: 'על כל נעים ויופי נוכל להרים שחוק ולעני ואין דבר אמת נכון וישר, אשר לא נוכל לסלק וְלַעֲזוֹת אותו!'

נפשי וידעת, כי צעיר אנכי בדעת ובכשרון בכל מעשה ירי אמן, חדש וחושב, נִקְרָ קצר קומה לעומת האנשים השלמים בחכמות ובמדעים שונים, משוררים ומלוצים נשנבים, דרוקמים ואורנים שירים אדירים ינעמו לנפש שומעיהם אל כל אשר יחפצו יטו לבות קוראיהם. וגם יודעי ומכירי ידעון למדי, כי גם כל משברי מעשי ורביי תהלוכות חיי עד הלום, לא עברו (ת'ל) את חוק וגבול אשר שם

להם רעיוני ודעתי מקטן רוחי ומך ערמי האמור. וגם לאינם ידעוני, הגה מקום אתי כהבא לפננו להראות אות ומופת, כי לא למען לקנות לי שם ושאר עשיתי איזה מעשה או עבודה בקודש או בחול ע"ע. אם כל זאת לא היה ולא נעשה מגדול עצי רוחי, צמח צדק כל נפשות ורוחות נעלות ונשגבות: ואולי גם ממוך לבי עשיתי או חדלתי אחת או שתים, מפחד חמת אנשים קרבות יחפצו עלי יתנשאו ומבמות הרמות ההן אל עמי הארץ יהפוני או אל אחד הבורים הרקים ישלכוני, אשר דמיונות כאלה רק תולדות וצאצאים קטני רוח מאוד הגה, לא אוכל כהרו או להעלימו בכל זאת, אם דאבוני עברו עוד ירבה ויגדל. אולם כחות המושכים אותי עתה מאחר הרחים דלת מצבי על מרומי קרת חברת אנשים חכמים ונבונים ומה שמות גבורות ההן המוציאות ומעלות אותי מאחר הגה שפל מדרגתי לפתוח מגלת מחברתי לעיני כל ישראל, תכסף לדעת קורא נכבד? הראני נא את כבודך ללכת אתי הלאה ועדי להאזין על הסבות והתכליות מעשה ידי זה ותדען; ואולי תסור כזה גם תלונת איזה מקנאים או שונאי חנם עלי, בעזה"י.

א. כל אוהב אדם ודורש טובו באמת ובתמים, ידרוש תמיד מקום ועני להועיל לרעהו בהון או ברכוש החלד; או לכבדו ולשמחהו בדברי תורה וחכמה קניני הנפש והרוח. אם מראשון או משני יבחר נצח האיש ההוא סגלת לבו דברים אהובים ונחמדים אליו מעומק נפשו ונשמתו? קיים אמרו קודש; ואהבת לרעך כמוך" עד היסוד בס. ויען שפתנו הקדושה והיפה הוא חמדת יחודתי, בה אתעלם באהבים מבוקר חיי, בה אמצא משוש ונוחם, כל עת פנעי הונון יעננו ויקיריו את מאור שלומי ושמש חיי; לא מצאתי דבר יקר, נעים ונחמד ממלאכה מוסדה על אדמת שפת השמים הזאת ראשית לשמח ולכבד בה את ר"ש; ושנית לערוך להם בה עזר ותועלת מה נדוי חילו ונבורתי הקצרה. בשם הגו הנזכר אכנה חלק בני אדם ההוא: הרדפים אחר תורה וחכמה, אם גם הפצם לא הצליח להם להשיג מכל צד וקצה וגם לא עלו לתור המעלה לעבוד ולחקור בהן עד יסורן כמוני; ואטה בזה לרבים מעמי הארץ ואולי לתשעה עשירית מבני אדם עלי ארץ. נקודת העת אשר אהבתי אל הרוטמה הזאת הכתה שורש בלבי, נעלמה ממני; ובצדק אבטיח: כי נוצרה, נולדה וגדלה למעלה ועם עצמי ובשרי. אהבה הנכונה הזאת הלבישתני עוז וישע לבא שערו אהובתי הקדושה, לשבר ולמגר כל מעצור להשיג הצרירה ולהציב כף רגלי בהיכל תפארתה פנימה והוא השביעתני אהבה ואמונה עד נטף דמי האחרון לעבודתה ולמשמרתה. לכן איפוא לבי רחש דבר הזה ולמנחה הוא שלוחה אל כל איש אוהב שפתו ורתו, אשר בכבוד אל אכבדו והוא גם הוא כאשר הוא ברצון אל ירצהו! נאמר בעולת עוף ריח נחוח וכו' ובלבד שיכוין לבו וכו'.

ב. שקדתי הנכונה בשדה שפתנו הקדושה מצאה גם או לה להדריכני הלאה על מסלה המקללה הזאת בדברי רבינו הקדוש: "הוי זהיר במצוה קלה וכו'" ובדברי מבארו הקדוש הרמב"ם ז"ל: "ואח"כ אמר שצריך לזהר במצוה שיחשב בה שהוא קלה כשמתח רגלו ולמידת לשון הקודש וכו'", כמו שני אהובים נאמנים, חזקו ואמצו בקרבו זה את זה שני כחות האלה החשק והעז הקדוש הזה. אמנם כי מראשית העיררה אותי האהבה אל המלאכה הזאת לעמוד לימין המצוה ולסעדה בכל מאמצי כחי אבל ת"ל אחר נעלתי לתור איש, יד המצוה הרימה נם לבא בעזרת חשקי הקדוש הגודע.

וכי עלי לנמול ולשלם בכל ע"י וכחי לקטני הערך, כל החסד והטוב אשר הראוני וגמלוני הווי ומורי גדולים וטובים ממני, נדרתי עוד בימים ההם, עת מטר לקחם הרזה והשקה את אדמת לבי ועת טל אמרתם הוליד והצמיח נטע

שעשועים בנן רוחו, אשר לולא בוראי העוזר ולולא עזרתם לו, כבר עלה בו קמוש וזוח ובארמון נשמתו שועלי ההבל ורעות רוח הקלל זה ימים רבים. ואם יש לאל ידי לחנך נערים ממני על פי דרך מורי אותי ואם עמי החיל והצדקה להעמיד מעשה ירי לעינים לצעירי ימים ההם, אשר עורם נבוכים בשדה החכמה, ועורם במעלה התחתונה בלשון וספר; הראתי זה ימים מספר בשני שלישית ממחברתי הזאת לעיני שר המשוררים ה"ה החכם החוקר והמליץ מפואר כש"ת מו"ה מנחם ב"ר שמוע"רן מקרית מלוכה ווען אשר מתהלך רוחו כעת בהיכלי מעל ז"ל; ולא החרשתי ממנו גם מורת לבי, כי כל מוצא שפתי עמי קל ככה לכל מבין בו והכל כמדבר איש לרעהו וקשה רוחי: כי לא חוננתי בשפה רמה ונשנבה לעמול מעט מזער להקרא אותה. והוא גם הוא ענני במתק אמרו: "יאמין לי אהובי, כי לא הייתי בבחרותי על המעלה הזאת בשנים האלה, אשר הוא עתה. רק יחוק ויאמין במלאכות הנעימות הן ועבוד מאהבה וסוף הכבוד לבא! וזה אות ומופת הגדול לטובת ואומץ השפה אם הכותב או המדבר, לא ישלח ידו למרומים לתור ולחזק אחר דבר ומלה קשה לשמוע ומחר לאבד את רצון וחפץ הקורא או השומע. מעשה ידיו מצאו חן בעיני, כי הכרתים לילדי עמל ויניעת הרבה בענין הגדול הזה!" ועל שאלתי אליו: אם לומר ולכלות שירי, הסוכה" אחר דמות ותואר שיר, הפעמון" ענני: "רעיון מצליח הוא זה" (ראם איזט איין גליקליכער געדאנקע!) יעיד ויגיד נא אדוני הנכבד בכתב ידו על אמרי פיהו היקרים, בקשתיהו אחר השתחויתי לפניו, נעתרתי לשאלתו! השיבני, ואחר רנעים אחרים, עטרו דבריו היקרים המסלאים בפו את מצה מחברתי הקטנה*) היוצא לנו מכל זה: רצון הלומד מאהבת המצוה גם ללמד מחפץ זה עד קץ וגבול יכלתו וכחו.

ג. מצב שפת העברי' בימינו אלה הרחוב בנפשי עוו לבא בסוד השרודים הטעמים האלה אשר יונגם ומר שיחם כמעט משכמם ולמעלה הגדול, בראותם אָבְדָן הנורא בת השמים הזאת ואת כבוד (!?) ויקר (!?) אשר תוסף לנחול מיום ליום. אוי! מה היה לך ולנו עמך לשון בוראנו ותב"ש! מה אדמה לך ואנחמך לשון תורתנו וכל חכמות העבריות ברואי, איך זקן ונער חכם כבער אחר גַם השליכך! בירא את ד' כאינונו ירא: "טמא! טמא!" עלך יקראו! לאחד נראת זקנה מאוד, באין תואר והדר למצוא חפצו כך באין עוו וכח להיות לו איזה משען ומשענה בבית או בשוק החיים; לשני כמתה נחשבת העלה רקב בעצמך, רק בין שוכני עפר אוה משכן לך: חלף הורה והדרה, יאמר הלו, זה אלפים בשנים! אבל גדול כיום שברך, אם גם אוהיבך ומכבדיך מאז לשונאיך

* ואלה דבריו הנעימים:

בעוה"י

Aufgefordert bestätigt der Gefertigte gerne, daß er seit einigen Jahren den Verfasser der vorstehenden Gedichte, so wie dessen ernste Strebsamkeit im Gebiete der hebr. Stylistik kenne und auch schon von ihm einige Arbeiten in seinen „Hochhe Tizschak“ aufgenommen habe, und ist er überzeugt, daß ihm bei fernerm Fleiße ein entsprechender Erfolg zu erwarten siehe, so wie vorstehenden Arbeiten schon bedeutende Gewandtheit nicht abgesprochen werden kann.

M. G. Stern.

Wien, am 2. Februar 1869.

ולצורך נהפכו, דלתי בתיכם קָרְנוּ בערך מבוא בהם ובעד בניהם נדרו סביב מלבא בכרית וידידות עמך, מעלילות דברים עליך הוציאו: (הוי, שוד ושבר!) כי כנערה הומי' וסוררת אצל כל פנת בית איש תם וישר תארוב להפילתו ברשת חכמות ורות, ללברתו פה מדעים רעים! איך נהפכת מהר ממות לחיים מזוקן לנערות! איך נבקעו ברע אדמות קברך, מאלפים בשנים" ההם, הַצַּי כַּף הַגֶּלֶךְ פעם בבית פנימה ופעם בשוקים ובהוצות לורות סמים מרים חמת תנינים ולודיע הרצנים דעות טמאות בשרמות לבות בני אדם, שרשים פורים רוש ולענה באחרונה! "שני הפכים בנושא אחד" לא נשמע רק כך האמללה! כמאמר המלך החכם, "החיים והמות ביד הלשון!"

אבל אין כל זאת האמור, רק הדלת מהוות שרתי במדינות נברת ממלכות ואיך עוד לבני אדם הבווערים בעם פרה זבת חלב התועלת, איזה בצע כסף לשכור כך ע"כ עובדך! וע"כ אלו כאלו מתברכים ומתהללים, כי לא ידעוך, ויכו ויכתו עד חרטה את מספר מעט מחזיקיך דורשי טובתך! באזני הקשבתו בוז ולענ איש בברכו בקול גדול, כי לא נפל חלקו בלשון הזאת ואיננו יודעה ומכירה מראשיתה עד תכליתה. "הושבת לברך!" עניתהו כי, חייב אדם לברך על הרעה כשם שמברך על הטובה! "עתה, אדמה, בא עת לטעת, נטע נאמן על תלמי שדי העניה הזאת להצמיח לה ישועה כדי רצון וחספן נוטעו, ולא כדי ירו הכהה העיפה והיגעיה.

סבות הנ"ל: א' מצות הבורא ללמוד וללמד שפה הברורה; ב' חפצי בה העצום ורחוק לשמח ולכבד בהיקר ונכבד לי מכל גס הַצַּי הקורא האהוב, כמו ג' רדתה פלאים עשר מעלות אחורנית משמי התהלה והתפארת אצל אוהב ואויב, אשר הַעֲרִיחַ המלות אותי לשון נפשי ככפי וידי לעבודתי זאת, להראות: כי עוד לא כבו כלה מטרות ונשמי הבערות ושנאת חנם את איש האהבה והיקר בלבות כל אוהביה ומוקיריה הנאמנים: לא תחטאנה גם מטרותן בתכליות, בסוף המעשה אשר הצבתי לי במחשבה תחלה. א' מצותי תַּעֲרַב וְתַרְצֵה לפני מי קימתיה לרוח נחוח ורע הדעת אשר אטע בספרי הצעיר על לבות נערי בני עמי ועלה ויצמיח יגדל ויצליח לאושר ושמחה גילת ורנן כל אוהב ורודף האמת והיופי; ב' חפצי לה יתחדש כנשר נעורו ויחוקני ויאמצני בכחות כפל כפלים, בשכל והשכל משנה שבעתים, על אדמת הקודש הזאת לעבדה ולשמרה, להכין ולעשות מטעמים גם מעתה והלאה ללב ורוח אחי ויודי; ג' להיות למבשר טוב אצל כל קורא יקר, כי עוד לא רחוק היום, עת תתנער מעפר השפלות והאנחה, שפת ד' השנואה והנדהה אשר היתה אצלו אמן מראש סקרמי ארץ, בה הוציא לאור את כל מחושך הַצַּי, בה דבר בקדשו עת טפארן הופיע, בה רשומות דתו ואמונתו, חמדת כל אֱלֹהִים, בה כל יושב מרום לעד, תהלתו יבוע! וישוב הודה ויקרה, כבודה והדרה מימי קדם מאז בשוב ד' את שבות עמו, להשיביעהו נעימות ושמחות, כל לשון עלנים תמדר לדבר צחות. אמן!

כ"ד המעתור לכבוד ד' ולכבוד תורתו ושפתו.

המחבר.

זע מפלא אֲבֹתֵינוּ וְטָקָא (במדינת אונגארן), ל"ג בעומר תרמ"ב לפ"ק.

אֲבֵנֵי שֹׁהַם.

טור א.

אֲבֵנֵי קוֹדֶשׁ.

רֵאשִׁית הַחֲכָמָה וְרֵאשִׁית הַבְּכוֹרִים.

אם יראת אל, ראשית כל חכמה ודעת,
 בהגיע טור איש, עץ מלאכתו לטעת,
 גם שניהם יצליחו לחמדת עינים;
 נפש ממרום, תחיה גוש האדמה,
 תוך בשר ועצם, ישב רוח נשמה,
 ונשמת החכמה, יראת אל שקום.

בכל מקום וכל-עת, בצרה ודוחה,
 יראת אל לראש, לכל מעשה ומלאכה,
 ואת-שם קדשו תמיד, נגדי שויתי;
 כן-בפתחי גס-עתה, שפתי הדלות,
 הגיון לבי ורוחי, בקהל עם לנלות,
 לאבן פנתו, יראת אל וריתי.

בחכמה ועושר, הנבר אל יתהלל,
 גם מעצמו ועורקיו, גבורות אל ימלל,
 בהשכל ודעת אל, רק יגבה לבבהו;
 התעור עינה, בשכל איש ואיגו,
 גם עוז ועושר, ברגע נשתו ממנו,
 לאושר לעד, רק יראת אל תנחהו.

היא תורה גס-לי, ראש וראשון מעבודתי,
 להוביל שי ליוצרי, את קרבן תודתי,
 אשר החני והגיעני עד הנה;
 לאיל התורה לבבי, רוחי למזבח,
 נפשי אש תוקד בו, לנחום וריח,
 וכל אשר לי, למנחתו ונספו אתנה.

ובאשר עד כה תודתי, במעש ומלה,
כן בעד תבא ארבה, רנה ותפלה:
תאבה נא צירי, ושמע לקול זעקתי;
האר פניך אלי ותברכני,
שפתי נא תפתח, ותשמרני וחנני,
עולה לא תמצא בפי, וכפי מליצתי.

ברוח דמיוני, מרום תשאני,
אל היכל הנפשות, שמה תנהלני,
לנפשות הזרי, צורים מהם הצבתי;
להזקרים והתמימים, הם אמי ואבי,
רנשות תודות לאלפים, לאלה להביא,
אשר מאז אהבני, ואת אשר אהבתי.

אתמה אשר מעודי, כמו מלאכי צורי,
רק טוב ונועם דרשתם, חקרתם עבדני,
ואל פסקת התורה, סלתם לי מסלה;
וגם לחכמות אחרות, לטובחות אליה,
"אל פני מנורה" אמרתם "העל גרותיך,
"או בלנה תארגה לחמדה ולתהלה!"

חלף אהבתכם, אמינותכם הטהורה,
רצונכם וחסדכם ממני, לעד אובורה,
מוסר ותורת אבותי, תחלתי ונצחתי;
שמות אמי ואבי, הנעימים והישרים,
בשמות מלאכים, בקודש גאדרים,
להודי ותפארתי, תעדנה את מצחי!

גם מורי אלופי, אתכם אקבדה,
קדושים גדולים, מבטן ולדה,
פרי עץ הדעת, הטעמתם אותי;
בתודה וקול זמרה, פני כבודכם אקדמה,
נגדה נא לכל עמי, גדרי אשלמה,
בל לעזוב דרבתם הטוב, כל ימי היותי.

וגם מהדר קדשכם, אחת אשאלה,
[למה אינע לדיק, ואלד לכהלה?]
הורוני גם עתה, כל אשר שניתני;
כמעניות נאמנות חקים תביעני,
אם פי אחד עברתי, גא הודיעני,
בשגנה ולא בודון, ישר העויתי.

ולפני כל דובר אמת ודורש טובתי,
אשתחוה ארצה, ואפיל בתחנתי,
יקבל ברצון, אשר ערכתי הפעם;
אם ימצא במלאכותי, שמען מום ודופי,
מכשול וחדק על מסלת אמת ויופי,
יכלח גא בטובי, אל יצא בזעם.

כי לא להתפאר אורועי השפתי,
לאהל אחד, ולדי שכלי אספתי,
כי גדלו וערכו, מי כמוני יודע;
אולי גם בואת, פי יגיד תהלתני;
הלא ערבי אין ואפע קו קומתי?
רוחי בור אכזב, רק אמונה נובע.

כי ישאל: "האם זאת, דרך העניים,
לעלות במעשהו על במותי העבים,
באחד הגדולים, מלאכתם לאור מוציאים;
אם בין בעלי אסופות רגלם יציגו,
עניים באלה, בוז וקלון ישיגו,
וטרם כל למשל: "הגם שאול בנביאים?"

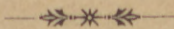
לדורשי בצדק, אומר: הנני הנני!
אך בלי גשמע קולי, אל גרשיעני,
אגיד פשוט החדה, שתרון חלומי;
שחדי יראת שדי, עדי אמונתני,
חפשותי בכל בלי, אם גאות מצאתני,
אם בארץ שם ותהלה, אבקשה שלומי.

סָבָה רֵאשׁוֹנָה, מִצִּוֹת יוֹצְרֵי וְאֵלֵי,
לְקַיֵּם חֹק קַל הוֹדָה, בְּכֹל אֲמָצִי וְחִילֵי,
לְלַמּוֹד וְלַמְדָה, שֶׁפֶת עַמִּי עַד יִסְדְּרֶיהָ;
סָבָה הַשְּׁנִיטָה, הִיא אַחֲכַת הַשְּׁפָה,
מִבּוֹקֵר יְמֵי, אֲרֻשְׁתֵּי הַיְפָה,
לְעֵינַי כֹּל אֲרָאָה, אֲהוּבָתִי וְיִלְדֶיהָ.

וְעוֹד בּוֹ הַשְּׁלִישִׁית, מִתְּנִי שְׁנִסְתִּי,
עַל הַזְּמַן וְעַמְלִי, עֵתָה לֹא חִסְתִּי,
לְמוֹרִים וְיִדְדִים, יִקָּר וְכִבוֹד הַנְּחַלְתִּי;
אִם "שִׁירֵי כְבוֹד", לְמַסְפֵּר רַב יִתְרָאֵה,
הֲלֹא מוֹרֵי וְיִדְדֵי, בְּמַסְפֵּר נִפְלְאוֹה,
בְּבֵית טוֹבָם יִשְׂרָם וְחִכְמָתָם גְּדֻלְתִּי.

וְאַחֲרֵית דְּבָרִי, בְּקִסְתֵּי סוֹפֵר מְשַׁכְּתִי,
לְאוֹהֲבֵי לְשׁוֹן עֵבְרִית, מִטְּעָמִים עֲרֻכְתִּי,
וְלִכְבֹּא עִם הַסֵּפֶר, הַרְיָמוֹתַי יָדֵי,
מִנְקוּדָה הַזֹּאת, לְדַבֵּר נֶאֱלָצְתִּי,
וְכֹל בְּרִצּוֹן לִבִּי, אֵלֶיךָ רִצְתִי,
אֵךְ יִסְלַח אִם אַחֲרִישׁ, עַל כְּמוֹסָה עַמְדִי.

בּוֹרְאֵי יוֹצְרֵי וְאֵלֵי, יוֹשְׁבֵי הַקְּרוּבִים,
הוֹרֵי וְמוֹרֵי, נִכְבְּדִים וְאַהוּבִים,
לְפָנֵיכֶם אֲשַׁנֶּה, וְאֲשַׁלֵּשׁ בְּקִשְׁתִּי;
מִרְחוֹק וְקָרוֹב, בֵּן גַּם אוֹהֵב וְרַע,
בְּמִלְאֲכֹתַי מִגְּנֻעַת, וְחִסְרוֹן יוֹדַע,
אֲנִי כִפְרוּ בְּאַחֲבָה, לְעוֹן שְׁגָגָתִי.

התחַרְשׁוֹת הַכְּרִית*)

הֶאֱהָבָה וְהֶאֱמוּנָה, בְּלִבָּן וּגְפִשׁוֹתָיו,
בְּחֻבְלֵי כְרִית וְיָדֵי־וַת, יַסְדֵּי הַתְּחַבְּרוּ;
פְּתָאוֹם, מְדִינִים וְרִיבּוֹת, קָמוּ בֵּינוֹתָיו,
וּמִן דְּרֹךְ הַשְּׁלוֹם, מִחַר סָרוּ;
נִדְרוּ מְנוּ, עֲבוּהוּ, וְגַם הוּא אוֹתָיו,
וְנִתְקוּ עֲבוֹתוֹת, בְּהֵן לְבוֹתָיו נִקְשְׁרוּ;
עָדִי מִשְׁנֵאֲתָם, וּגְבוּרוֹת הַתְּאָרָה,
נִפְרְדָה אֱמוּנָה, מֵאוֹיְבֵתָהּ הֶאֱהָבָה.

הִיא הַשׁוֹבְבָה, בַּתְּאֲנָתָהּ הַלְּבָה,
מִזָּה לָּזָה לְכַבּוֹת, אֵת אִשׁ תְּשׁוּקָתָה;
אֶל תּוֹף לְבוֹתָמוּ, יוֹם יוֹם דְּרָבָה,
לְשִׁים תַּחַת צִלְלִימוּ, מְקוֹם מְנוּחָתָה;
אוֹלָם מוֹקְדָתָה בְּקַרְבָּה, לֹא שָׁכְבָה,
בִּי רוּחַ אָנוּשׁ, עוֹרָף פְּנֵה לְעוֹמָתָה;
בְּכָל לְכַבּוֹת שְׁנוּאָה, נִגְאָלָה וּמוֹרָאָה,
בִּי בְּלִי הֶאֱמוּנָה, פִּעֲלַת כְּרִיתָהּ בָּאָה.

וְגַם הֶאֱמוּנָה, בְּדַמְעוֹת עָלֶי לְחַיָּה,
הַפְּרִידָה אֵלֶיהָ, בְּכָל זֹאת קִשְׁתָּה;
לְבַקֵּשׁ מְנוּחַ, אֶל פְּפוֹת רַגְלֶיהָ,
מִלֵּב לְלֵב הַלְּבָה, בַּפְּחַד וְאוֹיְמָתָה;
אֶבֶל הַדְּרִיחִים סָגְרוּ, נִגְדָה מִכְּבֻדֶיהָ,
וְגַם מִחֲצָרוֹת לְבָס, חוֹצָה הַגְּלָתָה;
בִּי בְּלִי רַעוּתָהּ, הֶאֱהָבָה קְרָבָה,
וְאֱמוּנָה בְּלִי אַהֲבָה, לְאִין נַחֲשָׁבָה.

הַיּוֹם פְּנֵה, קַדְרוֹת לְבָשׁוּ, פְּנֵי אֲדָמָה,
מְנוּחָה הַנְּעִימָה, מִמְרוֹם נוֹבְעֵת;
וְגַם אַהֲבָה לְמֵאוֹד, עִנְיָה וְגִדְהָמָה,
מִשׁוּמַּת בְּאֲרָץ, לְהַנְפֵּשׁ נוֹסֵעַת;

* יצא לאור בכוכבי יצחק מ' ל"ו.

נפתח לבה, אל קול גשמע ברמה,
הערב והשוב, אל אוזן שומעת;
חיש לראות, את המזמרת מעופפת,
ועל בנפי התאנה, אצלה מרחפת.

והנה האמונה — קול שיר נהי עוררת,
שם ברמה, תחת צל האלונים;
כי שכולה עזובה, וגלמודה גשארת,
ובי אכן לראש פנה, מאסו הבוגים;
עדי נבמרו, רחמי האהבה ואזמרת,
אחותי! מעשינו יסלח, אדון האדונים,
ועת תשבח לעולמי עד, בה עשינו,
הרע זה במה, בעינינו ראינו.

בגיל ורנה שמעתי, אהובה סליחתך,
ענתה אמונה, עתה נחדש בריטנו;
מה את בלי עזרי, ואני בלי עורתך,
ואם נצא בזמנו יחסר טעמנו,
גא כל אראה עוד ממני פרידתך,
אך מות הנורא יפריד בינו;
אך יחד, גפן ישענו נצמיח,
ואך בשלומנו, אשרנו יפריח.

הבוקר*.)

הן, הלילה הלך, מעטפה השחורה,
מעל פני התבל, חלפה עברה;
וזהרי שמש, מבשרי יום ואורה,
על ראשי הקרים, גראים בנתרה;
בוקבי שחר, המזהירים בשחקים,
מקרני חרסה, תכהנה מראמו.

(* יצא לאור בכ"ו מ' ל"ה.

וְלֹאֵט לֹאֵט יִלְכוּ אֵלַי מִצְפוּנֵינוּ ;
עַדִּי קוֹל הַמּוֹן נִשְׁמַע, בְּהָרִים וְעַמְקִים,
קוֹל בְּהַמּוֹת אֶרֶץ, קוֹל שְׁאֵנֹת כְּפִידִים,
קוֹל פְּעֻמוֹן בּוֹקֵר, וְקוֹל בָּנִים צְעִירִים.

רְגָעִים אֶחָדִים יַעֲבֹרוּ, וּמִשְׁנָתָם
גַּם בְּנֵי אָדָם, כִּי בָא אֹזֵר יִתְעוֹרְרוּ ;
וְעוֹד הִמָּה עַל מִשְׁכַּבְכֶם, עָלַי מִשְׁתָּם,
הַעֲמֵל וְדֹאגָה, בְּקַרְבָּם יִתְנַעְרוּ ;
שִׁמְעֵנָּה ! בְּקוֹל הוֹלֵם פָּעַם יִשְׁמַע,
מִבֵּית הָאֵמָה בָּא, מִגֶּרֶן הַכְּבֹדָה,
הַחוֹטֵבֶת עֲצִים, עַל הַמוֹקְדָה ;
לְעִבּוֹדַת הַשֶּׁדֶה, אֲדוֹנָה נוֹסֵעַ,
תִּמְהַר לְבִשְׁלֵי, וּלְכַלּוֹת מַעֲשֵׂיהָ,
פֶּן נִבְרַתָּהּ, תַּחֲרֹה אִפְּהָ עֲלֶיהָ.

שֵׁם הַדִּיג הוֹלֵךְ, וְעַל שִׁכְמוֹ רִשְׁתּוֹ,
יִתְלֶה, לְצוּד דְּגִים, בְּמִימֵי הַנְּקָר ;
בְּמִצּוֹתָיו לְקוֹשֵׁשׁ עֲצִים, בְּגִיּוֹ וְאַשְׁתּוֹ,
יִלְכוּ כִּיעַר, עוֹמֵד בְּתַחֲתֵית הַקָּר ;
פֹּה הַסּוֹחֵר לְנַעֲרוֹ, מִשְׁרָתוֹ יִצְנֶה,
לְהִקִּים בְּשׁוּק, בְּרַחוּב הַעִיר סְבִתּוֹ,
וּלְשֵׁאת בְּחַפְזוֹן אֶל תּוֹכָה סְחוּרְתּוֹ,
"אֲחֵר לֶחֶם הַבּוֹקֵר" דַּעֲתוֹ יִתְנֶה.
גַּם אֲנֹכִי אֶלֶיךָ אָבֵא חוֹצָה
"אוֹלָם בְּמַהְרָה, בְּמַהְרָה ! לְכֵה רוֹצָה !"

רָאָה נָא ! שְׂמַח הַרוֹעֶה, יִנְהַל צֹאנָו,
בְּנֵאוֹת דָּשָׁא עַלְמֵי מְנוּחוֹת לְאִסּוֹ ;
נִפְשׁוֹ יִשׁוּבֵב, בְּקוֹל חֲלִילוֹ וְהַקְּוֹנוֹ,
בְּלַחְמוֹ מִיָּמוֹ אֲשֶׁר בְּלִקְוֹטוֹ אֲתוֹ ;
וּמִלְאִיו אֵלּוֹ וְרִקְדּוֹ, וּפְנִשׁוֹ וְכַרְבֵּרוֹ,
בְּפַעֲמוֹנֵיהֶם, צִלְצְלֵי־שִׁמְעַע יִשְׁמִיעוּ ;

ואלו יגהקו מנוחתם יודיעו,
ואלו אל יוצרם ברוך יאמרו;
איש אחיו לא ידחקו, בעם ערוף מלחמה,
באשר זה ירעה, לא ילך אחיו שמה.

גם שערי מזרח, ראשיהם נשאו,
ואור קסם, על פני אדמה יראה;
פני אנוש גיל יעמו עונג יקראו,
אל אור המאיר לעולם, בלו נאה;
ארץ ויושבי בה, קבצו שמחה ורנה,
יחד ירננו, גבעות הרים ונהרות,
מאשה, שפך עלימו, אור יקרות,
עינים שוחות, בכל עבר ופנה.
או "מה רבו מעשיך אדון האדונים"
"שמך יבורך מדור לדור" כלם עונים.

דף נכלם.

נחש שרף, הרה רעד ואימה,
בסער שוד ושבר, פתאום אתה,
עיני תוציא ברק, גרונו קול רעם;
בל יביא חיצו חמתו, תוף בליותי,
יהיה שח תמים, עת יראה צרותי,
ויחנני מרדת, שאול הנעם.

ואת ציר שאול, הבושה! יליד שחת מפתח,
לדראון וקללה, לנו משולחת,
הרחמים וחנינה, את כל תדעי;
קטב מרירי, במראה עינך תשטופי,
ברוח אפק תכלי, הכל תשרופי,
מות הנרעי והסדרים תפרעי.

עלך קול גבו ויללה ארימה,
עלי מזבחך אקרבך, בעולה תמימה.

עם בְּשׂוּרֵי חֶלְבֵי וְדָמֵי, פָּחִי וְאוֹנֵי;
בִּיקוּד אֶשֶׁף, בַּת תּוֹפֶת, אֲשֶׁר־קָה,
יְמֵי נִגְעֹכֶיךָ, הֵחֵ! לְיַגּוֹן וּמִדְחָפָה,
וְלֹא יִשְׁאַר מִמֶּנִּי, גַּם זְכָרוֹנִי.

לְמַטְרַת קִשְׁת חֲמַתְךָ, אוֹתִי בְחַרְתִּי,
לְבַתִּי הָאֲמוּלָה, בְּאֵין חֲמֵלָה שְׁבַרְתִּי,
וּנְחֲלֵי הַדָּמַעַ. זָרְמוּ בֵּין הַבְּתָרִים;
כְּקוֹל מַיִם רַבִּים, הַמּוֹן תְּשׂאוֹת גְּשׂוּאֵי,
קִלּוֹת בְּכִי גִשְׁמָעוֹ, מְרָה גְּהוּ,
הַקִּלּוֹת לְמִשְׂא גְּהוּוֹ, גַּם לְהַד הַרִים.

אֲבָל עוֹד אֲבִי חַי, בְּחֵיל וְכֹחַ,
גַּם נִגְעִיךָ כַּפְגְּעִיךָ, עוֹד אֲשַׁכּוּחַ,
אִם גַּם הַגְּדֹלְתֶם, לְאַחַת שְׁבַע־עֵתִים;
הֲלֹא חֲרַפְתִּי כְּבִשְׁתִּי גַּם אֵלַי רָאֵה,
הוּא יָשׁוּב יִרְפָּא, נַפְשִׁי הַגְּדֹבָאֵה,
עֲזָרִי גַּם נִגְדְּדִי, וְיִשְׁלַח מִשְׁמִיִּם.

שִׁיר שְׂכִירֵי יוֹם.

תִּמְהָה הָעֹבְדָה, עַת הַמְּנוּחָה הַגִּיעַ,
מְנוּחָה הַגְּעִימָה, לְהִשְׁיֵב גַּפְשֵׁנוּ,
כָּל לְשׁוֹן תְּשׁוּרָה, כָּל גְּרוֹן יִרְיעַ,
עֶרֶב, עֶרֶב! אַתָּה מִחֲמַד לְבַנּוּ;
כִּךָ יְנוּחוּ הַעֲנֻפִים וְיִגְעִי כַח,
אֵךְ אַתָּה תַתֵּן לְעַמְלִים מְנוּחָ!
כִּךָ יְנוּחוּ (עַד קֶצֶהוּ)

מִבְּקָר עַד כַּה, בְּלֵי הַרְף וְגִעְנֵהוּ,
וְשִׁמְשׁ תַזְרַח אַף תִּדְּ, עַל קֶרְקֶרְנוּ;

עדי פעמון ערב באַזיניו שמענו.
וכוכבי מרום, כגור על ראשינו;
עתה ננוח, נתעלסה באַהבים,
שוא, שוא לכם, אוכלי לחם העצבים!
עתה ננוח (ע"ק).

עם אנשי בליעל, לחברה לא ארחנו,
דרכיהם כסל, הבטחים על הונם;
חברת עשי אלה, מאז זגחנו,
לעמול ישנאו, ונצח לחוג רצונם.
כאיש מגן יבא, מחסור העצלים;
ועשר והון נחלת, אנשים העמלים.
כאיש מגן (ע"ק).

אבל כל גבר יאבל, את פרי מעללו,
כאשר כל איש ילך, בדרךו ומסלתו;
אם עמל הרה, יושב בראשו עמלו,
ואם חמס ילד, על קרקדו ירד חמסו.
ראש עצל יבא, במהלך כאיש חיל,
ואור יגיעתנו, יאור בקשבת ליל.
ראש עצל (ע"ק).

הן העשיר, שונא עבודה, סרוח
על ממת שן, שוכב על ערשתו;
אבל מי זה רגיע, ושקוט ינותו,
אם שבעו מדי הגדיל, יבהל אותו?
נאנחנו בעונג, נפשנו שאננה,
בתינו ארזים, ערשנו רעננה.
נאנחנו בעונג (ע"ק).

שרים, רוזני ארץ, ומלכי אדמה,
הגאות למו, תפתח ועלוקה;
יגדר שנתם, במעניה לא רחמה,
שנת עפעפנו אוילם, לנו מתוקה.

לֶאֱכֹל וְלִשְׁתּוֹת נִלְכְּהָ בֵּיתָה אֲדוֹנֵנוּ
 וְלַהֲזוֹת עַל כָּל נִבְרָךְ לֵאלֹהֵינוּ!
 לֶאֱכֹל וְלִשְׁתּוֹת (ע"ק)

אל-בן מביש.

שיר מיתר ושלש תנועות.

אֶבֶל תִּנְיִי אֱלֹהִים חַיִּים; וְחוֹשִׁיעֵנִי אֲדוֹן שָׁמַיִם.	שְׁלֹו לְנִצְחָה. הַיּוֹת דְּמִיתָ; בְּגִיל הַמַּצְחָה. לֶךְ עֲטִיתָ;	אֵלֹה הַנְּעָרִי עֹזֹב הַרְנָה; בְּסִיל וְבַעַר. תַּעֲרַר קִנְיָה.
לְאִישׁ הַבַּעַר. לְמַד הַעֲרֵךְ; פֶּתַח נָא שַׁעַר. לְהַטִּיב דְּרָךְ.	וְגַם עֵינֶיךָ. שְׁמַחֹת רָאוּ; וְהֵן אֵלֶיךָ. אֶנְחֹת בָּאוּ.	בְּנִקְרוֹת צוּרִים. נְהִי דַבְּרָה; בְּקוֹל תְּמַרְוּרִים. אָהָה תֵּאמְרָה.
לְחוֹלָה דַּעַת שְׁלַח נָא יִשְׁעֵי; לְהַע הַמַּעֲשֵׂי. עֲבוֹר עַל פְּשַׁעִי.	מֵאֹד נִשְׁפַּלְתָּ. קִצּוֹן רַגְלָיִם; לְכוֹר נִפְלְתָּ. סָתִים עֵינַיִם	עָלֵי יָמֶיךָ. אֲשֶׁר אֲבָרְתָּ; בְּרוֹב הַבְּלָדִי אֲשֶׁר חֲמַדְתָּ.
סֶלַח נָא אֵלֵי. לְפֹעַל יָדֵי. לְחֹק חֵילֵי. תְּהִי עֲמָדֵי.	אָהָה נִדְמַאתִי. אֲמוֹר בִּילְלָהּ. וְגַם נִדְמַאתִי. בְּלִי הַצֵּלָהּ.	וְלֹא הִקְשַׁבְתָּ. לְקוֹל מוֹרְדִי; עַד עֹקְבִתִי. בְּרִית מַלְכֶךָ

לְנַעַר הַטּוֹב וְהַמְטִים נַגֵּן עַל הַבְּנוֹר.

אוֹהֵב הָאֱמֶת. וְדוֹד הָאֱמוּנָה. וְרֵדוּף הַתְּבוּנָה. לְהַדְרֵו וְהוֹדוּ; וְקָרִיב נִפְשׁוּ. בְּעַד רַעְהוּ. אֲשֶׁר יֵאָהֲבֵהוּ. בְּלָכְבוּ וּמְאוֹדוּ.	וּקְלוֹת בְּנוֹרֶיךָ. נָאָה וְנַעִים. עַת נִשְׁמַעִים. חֵן חֵן תַּעֲרוּפְנָהּ. מִקְלוֹת הַשְּׂמִתָּה. אֲבָן וְשִׁתּוּמִם. לְחַיִּים וְחֲרוּמִם. בְּגִילָה וְרַגְהָ; וּמִקְלוֹת הַתּוֹנָה. נְרִי שְׁמַיִם. וּבְגֵן חַיִּים. יִילִילוּ קִנְיָה.	עֲגָבִי מַעַל. הַפּוֹתֵל לְקַחְתִּי. מִתְרִיו מִתְחַתִּי. וּכְבַת הַבֵּיתִי; לְשִׁמְךָ לְזַמֵּר. לְכַבּוֹדֶךָ לְהַרְיֵעַ. תְּהַלְחֵד לְהוֹדִיעַ. הַקָּרִי אֲבִיתִי.
טוֹב טַעַם. רַיִם וְדַעַת. נִפְשָׁךְ נֹבַעַת. רֵאדִי וְבִלְלוּדִי;	כִּי מִמַּעֲרָבִים. טוֹבִים הוֹדִידִי. וְנִפְתַּת שְׁפָתֶיךָ הַנְּעִימוֹת תִּטְוֹפְנָהּ;	כִּי מִמַּעֲרָבִים. טוֹבִים הוֹדִידִי. וְנִפְתַּת שְׁפָתֶיךָ הַנְּעִימוֹת תִּטְוֹפְנָהּ;

בְּעֶשֶׂר וְאִשָּׁר.
עֹנֵג וְרוֹחָה.
בְּשָׁלוֹם וּבְרַבָּה.
אֲנִי תַפְלָה.

תִּפְרַח וּתְשָׁגָה.
בְּתִמְרֵי וּבְאֵרוֹ.
לְכַבוֹד וּלְתַפְאֵרֶת.
לְשֵׁם וּלְתִהְיֶה;

עַל־בֵּן אֶתָּה.
בְּהִרְדָּף וּבְהִרְדָּף.
מִשׁוֹשׁ רַעֲדִי.
וְעַל־מוֹת אֶהְבֹּדִי.

אֶל הַמִּתְפַּאֵר (אַחַר מִפְּלִתּוֹ).

מִקְשֵׁת הַחֲרָפָה, וְחֲצֵי הַבּוֹשָׁה,
לִירוֹת בְּמוֹ לְבָבִי, בּוֹנֵנִי עַל יָתֵר,
אָנָּה תִּבְרַח עִתָּה — וְאָנָּה תִּסְתַּר?
מִתִּי מִרַפָּא מִחֲלָתֶךָ הָאֲנוּשָׁה,
וּמִתִּי תִגִּיעַ אֶל נַפְשֶׁךָ גְּאֻלָּה,
לְדַאֲבוּנֶךָ נַחֲמָה לְמִכְתָּךְ תַּעֲלֶה?

"הַכֹּל" אָמַרְתָּ, "אֲשֶׁר זָמַמְתִּי עֲשִׂיתִי,
בְּעוֹצֵם בִּינְתִי, אִמְרַתִּי בַצֵּעֵתִי,
גַּם כִּבִּיר יוֹשְׁבִים לְאֶרֶץ הַגִּדְעָתִי;
גַּם חֲרַפְתָּ שׁוֹנְאֵי רְאוֹ רְאִיתִי,
נַעֲלִיחֶם רְקַדְתִּי כַּמְבַד לְעַנְתִּי,
וְלֹא הָיָה פּוֹצֵחַ פִּיהוּ וְנִוְדַד כְּנָךְ."

"לִי גְדוּלָה, אֲנִי בִינָה, אֵינִי בַלְעָדִי,
חִילִי גִבּוֹרְתִי, וְתַפְאֵרְתִּי הִרְאֵתִי,
בְּשִׁבְטֵי יִסְרָתִים, עַתּוּדוֹתֵיהֶם שׁוֹשְׁתִּי;
גַּם גָּזַר וְעִמְרַתִּי, הַמּוֹשְׁלִים בְּיָדִי,
אֲזוּרְעֵי הַנְּטוּיָה, לְעִינֵיהֶם חֲשַׁפְתִּי,
כְּאֶסּוּף בִּי צִיִּים עֲזוּבוֹת, בְּלֶם אֶסְפְּתִי."

"וְהַשָּׁמַיִם אֶעֱלֶה" אָתָּה אָמַרְתָּ,
"עַל בְּמִתִּי עֲבִים, מִצּוֹדְתִי אֲשִׁימָה,
מִמַּעַל לְכוּכְבֵּיִם, נָסִי אֲרִימָה!"
וְעַתָּה — רֹאה וְהִתְבּוּנֵנִי, אִיכָּה גִגְרַתִּי!
לְגוֹדֵל שׁוֹאֲתֶךָ, שׁוֹנְאֵיךָ נִלְעִינִי,
רֹאשׁ יְנִיעֵה, גִּילָה וְרִנָּה וְשִׁינִי!

אל ירבתני שאול, הדראון ירדת.
ראש ולענה שבעת, צרות אפסוד,
למשל היותי, ימי עוני קדמוך;
ועד נצח בבורך, ורעך אבדת.
האח בלענודו! יאמרו אויביך,
הוי, המתפאר! צר לי מאוד עליך!

התקנה.

התקנה בימי עברה, שוד ושבר,
מני איש, איננה ברחת;
התקנה עזרה, בצרה לגבר,
נשוא אותה, במרגוע ונחת.

התקנה מציצה, מחרכי החלום,
משמחת לבו בצעהים,
התקנה לו נצח, מבשרת שלום,
ומבשרת שמחת החיים.

התקנה תהדוך, פחד ממנו,
ומלבו מורא ואימה;
התקנה, בעצתה תסעדנו,
עת הרעה, אליו בלתה.

התקנה העדינה, בדברי נחמות,
בלהות, תסיר מלקבות;
התקנה רוחות, נשברות ונדהמות,
תנחם, לאלפים ולרקבות.

חדת האותיות.

לבלים ובגנים שונים, אני יסוד וחומר,
אם בסדר ומספר נכון, תזכרני;

להשתומם, ללעג ונקמה, תגזור אומר,
אם משמאלי, לימיני תחליפני.

אנחד לאחד, דברים חלוקים ונפרדים,
ואם אינם בקימים, גם ביום מנוח;
אך לחמיר האחרונות, אין לשבות.

דברי און ועמל, ממני נולדים,
לעצבון רוח אל, ולעוה לבב הנקרים,
עת אהיה בענגן ומנגן, בלי סדרים.

פתרון:

שלוש האתיות לפני האחרון של א"ב.

הַמַּחְכָּה לַמּוֹת וְאֵינְנוּ.

נגשי החיים, היו עלי לטורח,
למצוקה יגחוני, בכל מסלול ואורח,
אנא אברוח,

יגע בחי,

להקלט מרשטם, בנכר מבורך,
למצוא מנוח?

נחלה מבתי, בלי ארוכה ותועלת,
נפשי תאמר, נוֹאֵשׁ מתחלת;

בארניה בערב,

שוחר לטרף,

מלאך המשחית שולף המאכלת,
ואין אומר: הרף!

בשברון לבי, גמפי חיי וזלו,

מדאבון רוח, שנותני חיש ומלו;

אמסה בדמעתי,

ערשי מטתי,

מאני כי אבדו, בענגן בלוי;

הוי! מה חמאתי?

הודע אל פשעי, כי אחרי דלקת,
כי שמחה ורגן, ממני הרחקת;
אם גם וך פעלי,
הרבת עמלי;
ואך חושף ולא אור, אותי גהנת,
אל מר גורלי.

מגני עננים, בני אדם וקלומי,
למעלה ותנשאו, בברובים ודומי,
על בַמְתִי תבל,
להם לחבל,
לזאת, חי אני! אמרתי, חבו ודומי,
כי זאת אין תכל!

ולמה איפה חיים, בקבץ וחסר,
אשר תגזן תציו, כוזן על יתר;
לירות בלבכות,
לאלפי רבכות,
ואתה צורי בהיקלך תסתר,
בשמי ערבות;

בנאות דשא העונג, מי יגהלני?
על מי מנוחות תמנוחה, מי יגחני?
שמה לשבת,
באין לב עצבת,
מי יושיט אלי ידו להחזיקני?
רק — רק תמנות!

רק הוא יתן טוב, לעולמי עולמים,
הוא יושיב בבית אל, לאורך ימים;
את נפש מרה,
יוציא מצרה,
הוא יקבל זעקי, יבא מלב תמים;
ורוח נשברה,

לפניך מנת! מרי שיחי ארימה.
אתה מבלה עונג, לחץ ובלומה;
אנא חגני,
מפה קחני!
ישע ורעה, ועז ידך הנעימה;
מהר הראני.

"נעפרתי" יענהו "לקול זעקה,
ואל מעון נרדמים, ברצונך אנחה;
אבל אל זמן ותור,
רדת תוף הבור,
כתר זעיר! לא תאכר זאת עתה,
צאת לחופש ודרור!"

אורח מישור.

ישרים דרכי ה' לישר וקם;
אבל הפושעים יקשלו בם.

שיר מב' תנועות ויתר וחי' תנועות.
דעת להבין, גם חקי השכל לקחת,
מורה נבוכים למדתי פעם אחת.
תורת אמת הכל הוא, מלא גיל נחת,
אל ישרי לב, ושו און אל תובחת;
בנים, אשר אמון בם, כשמש זרחת,
המאמונים באל, מפעל ומתחת,
אולם לאלה, לבם כמים פחו,
זרע מלאי פשע, ומשובה נצחת;
לא ידעו, לא יאבו הפליא שושן פורחת,
אם גם תהלתה, עד עולם אינה גשבת;
להם שאול ערוך הוא, ובור השחת,
הוא ולבדם בפת, ופילם אל הפחת;
זעם ועברה שמה, בצרה משלחת,
זכר שמוחם, בזכר אנשי עיר הנדחת.

הַסְכָּה.

Frei nach Schillers Ode.

מֵאֵת צֵאת יוֹם צוֹם, בּוֹ בְּגָדֵינוּ לְבָנִים,
וְנִשְׁלַחוּ בְּשָׁלוֹם, לְשָׁנָה טוֹבָה וּמְתוֹקָה;
מְקוֹם וְיָבוּל סָבֵה, מוֹעֲדִים וְנִסְמָנִים,
בְּנֵי! לְבָנוֹתֶיהָ נְלָבָה, בְּדַת וְחוֹקָה.
בּוֹעֵת אֶפְנֹה,
בְּמַעֲשֵׂה יָדֵינוּ,

הַסְכָּה תִּכְנֶה, יִחַבְרוּ חֻלְקֶיהָ;
כִּי מִשְׁפֵּט "תַּעֲשֵׂה לְךָ" בְּתוֹב עֲלֶיהָ.*

לְמַלְאָכָה נְלָה, בְּאֵמֶת וְנִפְשׁ חַפְצָה,
נָאָה וְנָעִים, אֲמָרֵי מִשְׁל וְדַעַת;
בְּאֲמָרֵי הַשְּׁבַל, חֻכְמָה, בִּינָה וְעֵצָה,
הַמְלָאָכָה, מִמְּקוֹר נֶאֱמָן נֹבְעֶת;
לְבָן נִחְקוֹרָה, וְעֵין שְׂבָל נְשִׁימָה,
עַל רַעִיּוֹן הַסְכָּה, וְתַכְלִית עֲנִינָה,
קוֹל שְׁחוֹק וְלַעֲגֵי, עַל הַסְכָּל נְרִימָה,
לֹא יִדְרוּשׁוּ, רַק, אַחַר חֻכְמַת בְּיָנָה,
הֲלֹא זֹאת, תַּפְאֶרֶת אָדָם בְּחָלָה,
וְאֵךְ בּוֹזֵאת יָחוּ, בְּדַעַת מֵהַחוּצוֹן;
מָה הוּא, הַדְּבָר, מִדְּרוּ יוֹלָה,
וְאֵל מָה הוּא, נִמְשָׁל, לְחֻשְׁבִּיל וְלַחֲתוּבֹנָן.

(* יחדול נא עד ארבעה קורא יקר בטובו מקרוא הלאה, ויעזור נא להקל מעלי נטל החוב, אשר יכבד עלי כמעט לבלי נשוא, והוא לדבר דבר מה על הגנוע למלאכת השיר הזה, מהורה ומוליד אופנו ודרבנו הראשון, לאלה המתחילים ומתלמדים בנערים אשר לא ראו את שיר "הפעמון" מהמליץ המהולל שיללער האשכנזי או לא הבינורה, בכלל, ובפרט על חטא ועון אשר נפל בבנינו זה מהמחבר הגוכחי. אחר יפלה פשענו ויתודה עליו לא יעלים גם סבתו ובה יקוה למצוא גם סליחה וכפרה כעל כל שגגה היוצאת מלפני אדם ירבה להעוה ויוכל להעוה. עצמות שיר אשכנזי זה אשר מעט כמודו נמצא בנבול המליצה, הראו לעין קורא המשביל תמונת איש אָמֵן יצוק פעמון סמיני מתכות הדרושות לזה עם עוזריו הנאמנים. המלאכות היסודות ותכליות העבודה הזאת, תעוררנה את

מטות עץ בריא, במעבה ואורך דומות,
קחו הביאוי, לארבע פאותיה,
קלן נאדרות פה, ישרי קומות,
לכל תשחית מראיהן, תאר פניה.
הארץ נעוק,
וביתדות נחוק,
אותן, כל תמעדנה, תמוטנה לאדמה,
בעצים גדמה, נמועים שתולים שמה.
הבנין, במפעלים תחת ידיו,
בעזר גרן, הולם, משור ומקבת;
כלימי התג יגיד, על ימי חלדנה,
קבל עת ורגע, נבחר בו לשבת.
באשר יארכו ימיו, פה ברמה,
ירבה להוכינה, בנגעי התבל;
כי צבא לימי אנוש, על האדמה,
ומעשיו יחלופו, ומלאכתו תבל.
במוהו אחר תקופת, מקספר ימים,
אך זכרנו ישאר, עלי אדמות,
אל אפרו ישיב, האדם לעולמים,
והנפש למקום באה, גן הנשמות.
הן עתה הקרשים, נניחה עליהם,

בנפיו רוח דמונו, להגביה עוף על פני חיי האנוש מבוקר שנתו עד עת יגשו
צללי ימיו לפנות למנוחת עולם, מאושר ועונג היוו משורו ופנעיו שונים ועמיד
לעיניו תמונות נפלאות נמרות ונעשות על יסוד הנאמן, משה בצבועים רמים
ונשאים אשר נחש ינחש בהן את נפשות קוראיו, כמו אם עמדו קורות ועינים
האלה היום וקמים לנגד עיניהם, גם לא ועצים עין מחקרהו מהביט בו על
תהלוכות יושבי הארץ בכלל, מהלל את השלום כפי ערכו ויקרו ולתאר הסדר
והמלחמה בדמות מור ונורא, הנועם והיפה מכל אצל שיר הזה הוא: כי יסודות
השיר כעצמות ונידים אשר כל בשר היוצר תלוי בהם וכל חלקי מעשהו ילכו
מעלה מעלה אחויו יד עם הגמשל ונדמה להם, בלי נאלץ ונלחין להקדים דבר
מה במשל מפני הגמשל או לאתה בזה מפני הלו.

כמשפט הפעם ומעשהו, כן מלאכת שירו זה, המוכה, גם אנכי דרכתי
בעקבותיו בזה להעמיד מלאכת המוכה כעמוד החוק, אשר כל הבנין נשען עליו;

במקמרים חזקים ידבקו ותלכדו ;
 נשם או רוח, לא יבא ביניהם,
 כי איש מאחיהו לא ותפדו.
 רחבות או צרות,
 צרות או קצרות,
 קירות הסקה יעשו והן גם אני,
 סקה רחבת ידים, גבנה לנו.

בטרם ידע גער קרא : אמי אבי,
 עוד דברים אין שכל, לשוני תשמיע,
 בקסה לשמות, גם אותו להביא,
 עינו תעטר, וחפץ לבו תביע.
 עוד לו זרה מקרה אנוש ותהליכותיו,
 זר סער הזמן, וסופות עתותיו ;
 כי אבותיו, מארבע רוחות הארץ,
 בכותלי סקה לו, למחסה מפיד וקרץ ;
 ועד עשרים הם לו, למגן ומושיע.

את ארץ מבורחתו, את בית אביו,
 בדמעות עלי לחיו, יעזוב הנער,
 לאורך ורוחב ארצו, ילך מסביב,
 להיכל חקמה ובינה, למצוא השער,
 הן אל מחוז חפצו ורצונו יגיע.

והרעיון יברוח כל תמונות חיו איש ישראל מן הקצה אל הקצה, כמו בשירו כן
 פה וזכרנו כל חלק וזמן הבנין במקרים מה שיהיו לעונג או לנגע לשלום או
 לפגע כל דבר המשל והגמשל בעתו הנכון, שירו יהיה אופיא על אופן והרך
 שיר „הפעמון“ ; רק רעיוני יסודותיו ותכליותיו אחרים ושונים מכל וכל.
 ובזאת הנקודה אוכל להיות בעיני המבין דבר כמתעתע, כי לדאבוני
 הגדול אודה : כי מראשיתו עד החרוים : „כל טוב ונועם תכסוף לנטוע,
 בלי מנוחה ומרגוע“ נעתקו איזה תמונות גם משיר האשכנזי, אבל קורא
 נכבד, סבת השנואה הזאת היא : כי מלאכת שירו זה החלף ונמרה כחמישית
 (עד חרוים הג'ל) בשנת תרמ"ח, אשר אז דמיתו גם להעתיק בו, אשר יהיה
 דרוש לחפצי זה, וארבע הידות הנשארות נמרו עד תומם עתה בשנת תרמ"ב,
 והן נחלפו מחשבותי עלי ממחשבות או, מלהעתיק דבר קטון וגדול וכן אופני בזה
 נשאר נשבר לשנים באין מרפא ותקון, ישפוט נא עתה ידיו הנכבד ביני ובין שירי !

אל מַעֲרַת נַפְשׁוֹ, רוּחוֹ כְּלֶתָהּ יָבֵא;
פֶּה שָׁחַר לֵב אֲבוֹתָיו, עָלָיו יוֹפִיעַ,
וְאוֹמֵן רוּחַם יֵאֱמָן, וַיִּחְזַק לִקְבוֹ.
הַמְּכַתְּבִים יֵצְאוּ דְחוּפִים, בְּדַקְרִים
כְּנוֹפֶת יִטְעֲמוּ, וְכִשְׁמֵן יִקְקִוּ;
שִׁפְתוֹתֵם וּלְשׁוֹנֵם, תִּבְעֲנֶה אֲמָרִים,
כִּשְׁמֵן דִּבֶּשׁ וְחֶלֶב, אֵל חֶבֶן מִתְקִוּ.
וְהוּא, חֶלֶף הַגְּמִילוֹת, טוֹבוֹת וְחֲסָדִים,
בְּעַד אֶתְבָּה וְאַמּוֹנָה, בְּלִבּוֹתֵם מֵצֵא;
אֵל הַחֲקֵמָה וְתוֹרָה, יִרְחִיב מֵצַעְדִּים,
וְאֵלֵיהֶם תִּשׁוּקְתוֹ, עוֹה וְגִמְרָצָה.
שְׁבַע חֲקֵמָה יָשׁוּב, אֵל בֵּית אָבִיו,
וּמְלֵא תְבוּנָה, אֵל חֵיק הַזֶּרְתּוֹ;
כִּפְרַח יִרְאֶה, בְּבֶן הָאֲבִיב,
בְּרִיחַ שְׂדֵה, תְּרִיחַ בֵּינְתוֹ,
אֲשֶׁרֵי מִי שְׂבָא, וְתִלְמִידוֹ בְּיָדוֹ,
מְבוֹרָךְ אֵד הוּא, מֵאֲשֶׁר אֵין בְּלַעְדּוֹ!
אָקַח עֲרְבֵי גַחַל, סוּבְבִים בְּעַנְפֵיהֶם,
אוֹ עֵץ עֲבוֹת, מְאוּד בִּפְתוֹ רַעְנָנָה;
יִסְכּוּהָ, בִּי שֵׁם סִבָּה, נִקְרָא עֲלֵיהֶם,
וְצִלְלֵיהֶם יְהִי, לְמִנוּחָה שְׂאֲנָנָה,
וּבְעַד בּוֹקְבִים,
עַת צַח מְעַבִּים,
בְּהִיר בִּשְׁחָקִים, צִלְלִים בַּל יִחְתּוּמוּ;
אֵד מִי זָהָרִם וְקֶרְנָם, לְתוֹבָה יִזְרוּמוּ,
כִּי עֵינֵי אָנוּשׁ, הַשְּׂמִימָה יִשְׁגִּיחוּ,
עַן מוֹעֲצוֹתָיו בּוֹ, יֵצִיעוּ יִפְרִיחוּ,
כִּי בּוֹנְנָה, תִּשְׁוַעַת אָדָם, עַל קוֹ תוֹהוֹ;
טוֹב לְשִׁים בְּאֵל, מִכְּסָחוֹ מִבְּטוֹ,
שְׁבַת בְּמַצוֹדְתוֹ, לָנוּם לְמַקְלָטוֹ,
מִחֲסוֹת בְּעֲזַרְתּוֹ בֶּן חֲלוּף, חֶלֶף בְּמוֹהוֹ.

הה! עת הגעורים לו גזעת
 קלות עונג וחדלון
 עם החופה עם המשבעת.
 ימיו שיריו ינלון.

כל ימי עלומיו אביו מחסהו
 בפועל ועצה יסעדנו;
 עם דבק טוב, עתה יזכרהו.
 ואלהיו ירחמנו.

יברא קנינים,
 בלי ריב ומדנים;
 בתום וביושר,
 לשיג האושר.

עלי שמיר ושוח,
 הנכר וסיע.
 נעמול וניע;

הפאנה פורחת
 ואהבה לשמרת;
 תבול הפורחת,
 ופריה נשארת.

מתנת זה תשטוף, לרוב יפרוץ פרוץ,
 אסמיו ומלאו, ושיקו טוב הארץ,
 הנבולות ישתרעו, יגדל הבית.

ובו אם הבנים,

אותם באמרי שפר,
 לבל מלאכה וספר,
 ותקם בעוד ליל,
 האשת חיל,
 החרוצה המהללה,
 ובלי רפיון ועצלה,
 בשכל ובנינת נכונים,
 תרבה רכוש ואונים.

בנקן פורחת,
 ובהשקט ונחת;
 לו לעזר ותפארת,
 על ביתו שזררת,
 בגעים ויושר דביתה,
 תלמד את בניה,
 מוסר אם מגדת,
 ותורת חסד מלמדת.

כל הון יקר תמצא, וקא בתדריתה,
 גם בכישור ופלה, תמכו ידיה,
 שותה צמר ופשתים, לעונג ולברכה;
 בשלג ולבינה, את ארגו ומלתחה,
 חזיו ונונה אל כל טוב, תכסוף לנטוע,
 בלי מנוחה ומרגוע,
 ישמח בה לב בעלה, לחבלו נפלה,
 היא יסוד ביתו, קורתו ועמדהו;
 נמתקו מעיגי ישעו, מהם דלה דלה,
 בהשליכה עץ אהבתה, אל מי סיהו.

גם מעשרו וחילו, מכל צד ופנה,
 תרנה נפשו עונג, עיניו אורה,
 לבו יהנה גיל פיהו תודה, וקול רנה:
 "מאשר יום לדתי וליל שח: איש חרה!
 אורה צורי ויוצרי, ממקור רוחי ולבבי,
 על-כל הטוב והחסד, אשר נמלני,
 בתורתו אהנה לרוב, אדור אני;
 וחפצי ורצוני לה, לזבח תודה אביא.
 כל חסד טוב בך למוב, נשבעתי לקנמה,
 בן ימיני אל! באשר נדרתי אשלמה."

לגדל כבוד אזהל, בצלע עתה נשאר,
 בלבוש בגדי חמודות, נרביץ בותלחו;
 ביריעות צבעים רקמה, מקום מקדש לפאר,
 אף לא להתגדל, בערי עדים נגוהו.
 נעימה ונפה,
 בכבה מתעלפה,

בצעיפי יקר וששון, וספירים מעלפת,
 תפארת הבגין, כמו שחר נשקפת.

גם רוח חכמה ובינה, ורוח דעת,
 ללבוש נאדר הנפש, באיש נפעת;
 אם בצדק ובמישור, תאחזו נדוה,
 אם לאדיר שם קדוש, מאנני לבבהו,
 אם לגדיל כבוד תודה, פחמה ברה,
 וכל חצי רצונו ירה לזאת המטרה.
 הוי! אם נגע גאה ונאון בקבדו נחה,
 וצרעת משאות שוא, על מצחו ורחה.

לסול לו מסלה, אל מעדני החבל,
 תאות וחמדת נפשו, לשיג באין מפרוע;
 לתור לדרוש, אחר הנעלם בתבל,
 לשמו מרום מחקרה, בגפי רוחו וגיבית.

נכון למוט רגלו, גם בארץ מתחת,

איך יפול ממרומיו, אל תוף השחת!

בידקמו חיש מהר, | בן שער פתוח.

את נפשו לטהר, | לטמא את הרוח,

ישגי איש ישע; | לאיש חטא ופשע!

דרור וחופש יקרא לו, בכל מעלליו,

רק עין — רואה עליו!

כל מחמדי עיניהו, | מבוקר השכם,

ואשר ישאל לבכהו, | עדנים ושקם,

ירדוף בלי הרף; | עד בא צללי ערב.

וגם אז לא ישקוט, עינו נשף שומרת,

וארח לחברה עם חוטאים, עוזבי טוב ונעים;

ואל בתי שחוק ומשתה, רגלם עוברת,

אבל בעקב הודונות ואלה מעשים הרעים,

יד התגמול תאחז, וימי השלום באים!

בן התועבה,

ישב למעצבה,

אז ימאס בחיים, של שוד ופידים שונים,

למצוא בשאול מנוח, רצון זה הנבר;

אבל עוד עצמה בעורקיו, בגרמיו אונים,

עוד לא הבשיל בשרו, לרדת בקבר,

לשן אידו לבער,

עוד פה ישאר!

בגודל השועל בגן, גם אותו יקרהו,

בחור בחומת הגן, בו הערום עלה;

מדשן פרי נטעיו, להתענג נפשדו,

ואחר ישבע וישמן, ושוב לעזבו בלה,

אבל מהדגדלו, במסתרים, אגחותיו וצעקותו,

עת בא לפתח באו וצר וקצר ממנו;

מקום ממתקיו נהפך, לרשתו ומצודתו,

ומצוד אכזר, משמן בשרו ילכדנו.

שׁוֹעֵל עָרוֹם, לְהַמְלִיט רִצּוֹנָךְ בְּחַפְזוֹן,
מִחֶלֶב חֶמֶס וְשׂוּדָה, רְוָה דָשֵׁן וְשֹׁבַע;
חֵיל זָרִים תִּקְיֹא, בְּגַפְשֶׁךָ יָבֵא רִזּוֹן,
טָרָם צֹאת בְּעַד הַחֹדֶר, אֲתָה יוֹדֵעַ.
וְגַם אֲמָנָה, בְּטַנּוּ חֶסֶד, מִעֵינֵי חֲמֻרְמָרוּ,
בְּצֹוֹם עֵנָה נַפְשׁוֹ, בְּשָׂרוֹ וְעוּרוֹ בִּלְהָ;
עַדִּי בָּעֵת בָּאוּ, רָחֲבוּ וְעָבְיוּ נִשְׁאָרוּ
עַדִּי הֵיטָוּ בְּמַרְאֵהוּ רַע — בְּאֲשֶׁר בַּתְּחִלָּה!

אִזּוּ רַק אִזּוּ תַצְלִיחַ, פִּלְטָתוֹ מְרָה,
רַק אַחֵר זְמַן רַב, יֵשַׁע מִהַנְּיָא בְּמֹות;
בְּמֹוהוּ בֶן אֲנוּשׁ, בְּחֻבְמָתוֹ גְּבַעְרָה,
יֵצֵא מִכְּלֵא הַחֶלֶד, דֵּל רִיק וְגַל עֲצָמוֹת,
בְּכָל זֹאת אֲשֶׁרֶהוּ, בְּחִבּוּר שְׂבֻט מוּסָרוּ,
כְּמַעֲט בְּשׁוֹעֵל חֶלְוָה, יָבִין מְקוֹם מְגוּרוֹ;
וְאַחֵר סָבַל הַתְּלָאוֹת, וְשִׁיב הוֹדוֹ וְהַדְּרוֹ,
וְיִכְסוּף אֶל בֵּית אָבִיו, לְרֹאוֹת בְּנוֹעַם צוּרוֹ.
לֹו חֶכֶם וְיִשְׁבִּיל זֹאת, וּבְלִי זַעַם וְעֲצָבָת,
יִסִּיר בְּגִדָיו צוּאִים, וְנִקְחָה הַנְּבִתִּים;
בְּצַל שׁוּדֵי יְלִין, בְּסַתְרוֹ יוֹרֵם לְשֻׁבָת,
לְכוּשׁ אֹזֶר יַעֲטָה בְּהִילָל בֶּן שָׁחַר בְּרַמִּים.

שְׁתֵּי דְלִתּוֹת מַעַל, צַלְעוֹתֶיהָ תַעֲשִׂינָה,
מְזוּרָם מְטוּר לְגַג, וְלִמְחַסָּה עֲלֶיהָ;
אֵךְ בְּיוֹם גִּשְׁמֵם, בְּכַנְפֵיהֶן תִּכְסִּינָה,
וּבְיוֹם צַח גִּצְחֵהּ, גִּגְלָה אֶת פְּנֵיהָ.
מְטוּר וּגְשָׁמִים,
בְּאַלְהַ תִּימִים,
נְדָמוּ לְכוֹס מִלֵּד, וְשִׁפְכוּ עַל פְּנֵי מִשְׁקָהוּ,
עַל־כֵּי בַל־חַף מִחֶלְעָה לְפָנָיו יִתְגַּהוּ.
רַק לְמַרְאֵה עֵינֵינוּהָ, מִגְּשִׁמִּים הַשָּׁמַיִם,
הַגִּשְׁמֵם בְּמוֹנֵהוּ, גִּין וְנִקְדַּד הָאֲדָמָה;

עננים מחלקים דקים, הערפלים,
בטנה הורם, ולעבים נהפכו ברמה,
חלקי יסוד המים, הקטנים והצעירים,
יתאספו ויגדלו שם, ולמשאות יקבדו;
אז ישובו ויצללו מטה, למים אדירים,
וקול רעש הרעמים, את כל יתדרו;
גם ארץ הרעיון, אדמת מעשנו,
אדים וקיטורים, וצמיחו יולידו;
לעב וענן יתקבצו, על הר מרום חיינו,
וחיש שעירים ורביבים, עלינו יורידו,
בברק ורעם חרוץ אל, אחרנו ירדופו,
מי זעמו יגברו, ועל חילנו יארוכו;
השוד והשבר, בנחלים ישטופו,
ומוסדות כל מחמדנו לשרש יחשובו,
ארוכות ממרום לסגור, הנשמים יחדלו,
או מעינות תהום לסתום, זאת כל נובלה;
כי מה נעצור, אם ידי הצור פועלו,
ואת מה נציל, אם ידו בכל משלה?
אבל לבחור בטוב ואומן, ולמאוס ברע ושקרים,
בבר לב ונפי רוח, עמו לכת הצנע;
החוטא ינחם, ונעזוב חקים ירים,
לשוב ליוצרו באמת, זאת מי לא יודע?
אם נאכה ונשמע איפוא, לדברי חקמינו,
בל-סור מדרך-אל, מגדול ועד קטן;
כום התודה נשוא, כל ישפכו לעינינו,
וקל טוב נקים, אל יעמיד נגדו השטן,
רק בן ישביל מחסנו, בסתר נתלונן,
רק בן תסן הסבה, בצלה תחופך;
ככנפי מלאכי מעל, ידינו יכונן,
באחת לעבדו ביראה, ובאחת לעופף,
גם שלחן מטה ומנוחה, וכל כלי יופי

נשים בה עתה, לרוח ותועלת;
בוז ולעג לאיש, במנוחתה יתן דופי,
חוק מצות סבה, בעיניו קלה ואנלת,
כי אל לנו צנה,
"לימים שבעה"
"בסבות תשכרו", ולא לרנעים בם תגורו,
כי במלת "תשכרו", כמו נמר אומר תדורו!"

גם ארץ ומלאכה, שמים ויושבימו,
באזוב צעיר, במאור הכביר ברמים;
לא לתוהו בראם, לבלות בקבל חיימו,
לשבת וצרם, לחיות ולחיות לאורך ימים,
אשריכם משבימי קום, לתורה ולתעודה,
וגם לעבודה ולמלאכה, תפרשו כפיכם;
כמו התורה, בת המלך הכבודה,
גם עבודת מלאכת השדה, תנעם לחייכם,
איש וילדי ביתו, שם שתר העירו,
בזעת אפם, לחם שמים ישבעו;
בשבועם ושוב לבם, רוממות בוראם זכירו,
ולמועד נכון "שמע", בחכם שופר יקראו,
אחר לחמם בוקר, מה מאוד ישמחו,
למלאכת השדה יפנו, חמם ועבדיהם;
צאנם ואלפיהם, לעומתם יצוחו,
ברואם והבירים ממרחק, פני קניהם,
איש על מקומו, אחר הבין בלי מעשהו,
יחרוש, יקצור, או ברנה נושא אלומותיו;
דברי מוסר ושכל, יורה איש לרעהו,
וגם אדונום לעתים ישמיעם תולדותיו,
עד לחם הצחקרים, יכלו חצי העבודה,
לאכול ולנוח ישבו, לארץ ברננה;
לאט היום יערוב, ולא ישימיעו תודה,
כי ליל ומנוחתו, לחם יפלו למנה.

אדני הבריאה ובנה דעת תחפוצי.
שמרו מזוזות חכמה בשערה תפרוצי.
ואל דלתות מדע ותבונה יום יום תשקודי ;
תופשי תורה והוגיה שמה תפגשי
כיומם כליל מאהלה לא משי.
ועל שדה קרבה ומלחמתה להתפלא עמודי.
שם תראינה עיניכם בראש נשיא הצבא
דבר פיו ותמלט כידודי אש ולהקה
תורה ובקשו מפיהו גבוריו שמה ;
ממגד תבואות תורה ישבור רעבונם.
ממקור החוק והמשפט ירנה צמאונם.
ועל אויב אמת להתגבר ילמדון מלחמה.
בדברי תלמוד ודורשיו אחד יתנה דעו
פוסר מירמריקה להתנשא עליו רעו
לגתוש ולהרום עד היסוד בגנן מחקרהו ;
טור זה כלו לדגל נלכד ותגודר
ועל צד הלוכד עוד טור אחר יתעודר
זה ישאל קשות וזה שגנותיו יראהו
חץ שחוט אומר זה לשונו קשת דרוכה
לירות בשכל אויבו כמו בגקודה ערוכה
גם בעד מגן וצנה לא לחשיא מטרתו ;
גדל דעה וכה מאיש יצור תיהו
יקלע בכדור הלו וישגי בירת שונאיהו
ועזו ברוחו קשה עלי חלש בחכמתו
בלב מלא גיל וביט על לוחמיו פקדמו
באמרי תום ויושר פיו יפתח למו
פני חלש לא ישא ורף חלב לא יחזן ;
וכר דברי ריבות בין דין ובין נגע
המוקים יענו רבים וידו ברנגע
ימנה השדורים ויגזר אומר הנצחון
בכל כלי נמאם הוד הסקה כל משחיתו

וכן אל תעשו בה, מלאכה נמקזה ושפלה ;
במעשים או בדברים אלה, טהרה תשביתו,
וזיו כבודה והדרה באלה תעשו כלה.
כי היא לעינינו
תבנית חיינו.

מכל פגול וטומאה, גם שניהם תשמורו,
לזך נועם וטהרה, שמות שניהם תזכורו.

אם בבסך בלי סגים, בלי שמרים זין,
בן איש גקי מאון, עלי תבל אין,
חטאים ופשעים בקל זאת, שונים למיניהם ;
יש הרבו לחטוא, וברעתם יאריכו,
ובעזבם רוע דרכם, עוד גדלו והצליחו,
ויש לא ירצו, על מום אחד בכפיהם.
גטף שחור אחד, יטכור בוס מלא זין,
גם גרנר חול אחד, יכהה אור העין,
וכל יקר ונכבד במעט, נהפך למשחית הודו ;
בן תמים וישר לפני אלהים ואנשים,
מטובו ונדלו יספרון, שועים וגם רשים,
במעשה נבזה אחד, יחלל נור כבודו.
גם גפן עמינו, ביפעתו פרחו,

גם כל בלעם מקנאו, זאת נצח הבירו ;
ותפארתו לעתים במעט, שאולה השלכה,
מהדרו מחבליו בו, שריד לא ישאירו,
אבל אהה ! עד מתי, כבודו גלה ואיננו,
אם במעשה שפל ונמאס, מהרסו יתעבנו !
מעת היינו לגוי, (וכן עד בלי שמים),
חלק לב איש מרעו, ברצונו ודעתו ;
אבל עמוד אש דת, הנה לכלם לעינים,
באיש אחד חברים, נצח סרו למשמעתו,
בשם "מפוזר ומפוזר" הצר ירעימנו,
אבל בשם "עם אחד" למרות רוחו יכבדנו.

והן מחנה ישראל, לשכבים התפוצץ,
מערכה מול מערכה, בקשתות וחצים;
איש קלון רעהו, וזה על זה יתלוצץ,
או קול ענות במחנה, מעברים נצים,
מספר עתות, במספר אנשיהן לגלגלותם,
והרפות וגדופים, יחדיו מנת כוסם,
הוי! בתיכל יהודה, מאוד הנגע פשה,
בארמון המבל, עלה שמיר ושית,
רב השקר, הקרבנות לא חסה,
יבא נא הכהן, לטהר את הבית,
יבא נא יבא, לחזק כל בדיק,
שופטינו הנאמן וכהן הצדק!

הן, תם הבנין, ולחן וקבוד געמרהו,
בשושנים ופרחים, ועם כל מעשה דרי אמן;
שמש זהב תזהיר, מעל פני נגהו,
ושהרוגי כסף, בשרשרות תכלת וארנמן,
בכפות מור החמודות,
לכותרות אנודות,
עם צרורות נרד וילבונה, רציפות הקירות,
ובכל שכיות החמדה, לעינינו מאירות.

גם ברחוב החלד, בקל מפעל ומלה,
נקיים ונפים, בלבושנו ובגדנו;
נעימים ונחמדים נהיה, לשם ולתהלה,
או גם גור שם טוב, יכתיר את חיינו,
אמרות אל טהורות, מוזקקות מצותיהו,
יהוד וקדר לבושים, נגהו וגרוממהו,
אם על אבותינו אמור: לא שנו לשונם,
ונקראו בשמתם, ולא המירו בגיהם;
אין זאת, רק אמת יהגו, ואין מרמה בגרונם,
באשר נגע עולתה, לא נראה עליהם.

וְכֹלֶם בְּשֵׁם נוֹלְדוּ, בְּשֵׁם זֶה נִשְׁאַרוּ
לֹא כִבְּנֵי דוֹר זֶה, בְּשֵׁמוֹת אֲבוֹתֵם יִחַפְּרוּ.
אִם בּוֹאֵת יִצְדַק אִישׁ, הַבּוֹאֵת תִּמְהַר נִשְׁמְתוּ,
אִם קָרְעִים יִלְבוּשׁ, וְלֹא רִחֵץ מִחֻלָּאתוֹ;
אוּ יִשְׁנֶה מַעֲמֹו, בִּלְשׁוֹנוֹ וּדְבָרוֹ,
הֲלֹא בְהִשְׁחִית תִּאָּרוּ, אֶת כְּבוֹד נַפְשׁוֹ יַחֲלֵל,
וּדְבָרָיו אֲמָרוּם לֹא כֵן, לְשׁוֹנוֹ עוֹל תִּמְלֵל,
אִף כִּי יִשְׁנֶה אֶת שְׁמוֹ, לְגַדֵּל פֶּרַע שְׁעָרוֹ.
אָבֵל גַּם בֵּית וְאַרְמוֹן, הָרוּחַ וְהַנְּשֻׁמָּה,
אִם גַּם הוּא גּוֹשׁ אֶרֶץ, עֵפֶר מִן הָאֲדָמָה;
בְּכָל זֹאת הוּא פּוֹעֵל, בְּפֶה הַבּוֹרָא וּמַעֲשֵׂהוּ,
נִכְבְּדֵנוּ אִיפּוּא, בְּכַנְדֵּךְ שְׁלָם וְנָעִים,
וְנִשְׁמְרוּ מִבְּלִיַּם, צוּאִים וּמִטּוֹלָאִים;
לְכַבּוֹד גֵּר הַאִיד בּוֹ, וְלְכַבּוֹד מְדֻלְיָקָהוּ,
בְּכַנְיָן סֶבֶה זֶה, עֵתָה כְּלִינֻדָּהוּ,
זְמַן הַחֵג יַעֲבֹד, וְעֵינֵינוּ לֹא יִרְאוּהוּ,
מִלֵּאבָתוֹ לְכָל רֵאָיו לְרָצוֹן וְתַפְאֲרָתוֹ,
כֵּן נַפְשֵׁנוּ וּבִשְׂרֵנוּ, נִכְבֵּד וְנִפְאֵר,
לְעֵינֵי כָל חַי, מִבְּחַר הַבְּרִיאָה לְהַשְׁאֵר,
גַּם תְּהַלֵּת כָּל מַעֲשֵׂנוּ, לְעַד נִשְׁמְרָתוֹ.
אֶת בְּנֵי הַקּוֹדֵשׁ נִפְתַּחָה, בְּאֵלֵי הַבְּרִכוֹת,
בְּרוּךְ הוּא הַעֲזָר, אֲשֶׁר עַד כַּה עֲזָרְנוּ;
כֵּן יִקְבֹּץ שִׁיּוֹת, הַפְּזוּרוֹת וְהַנִּדְחוֹת,
וּבְכַנְיָן סֶבֶת שְׁלָם, נִרְאֶה כְּלָנוּ,
וְעוֹד שְׁלִישִׁית יוֹשִׁיעַ,
מִשִּׁיחֵנוּ יוֹפִיעַ,
לְאַרְשֵׁנוּ לְעוֹלָם, יִמְהַר יִבֵּא הַחֲתָן,
וְהַמְּשֻׁתָּה נֹאכֹל, בְּסֶבֶת עוֹר שֶׁל לוֹיָתָן!

טור ב.
אבני מלאים.

הילל העני. (*). — Der arme Hillel.

Nach einem dem Uebersetzer unbekanntem Verfasser des Originales.

Steht der Arme am jüngsten Tage,

einst im Himmel vor Gericht :

„Warum“ lautet dann die Frage,

„lernetest Du die Thora nicht?“

„Herr mein Gott, wie konnt' ich wer-

ben,
„um der Thora hohen Preis ?

„Wollt' ich nicht vor Hunger sterben,

„mußt' verdoppeln nicht den Fleiß?“

„Ningen mußt' ich stets und streben,

„feilschen mit der Zeit um Brod ;

„Wollt' ich lernen geistig leben,

„drohten Körper Noth und Tod !“

Doch der Herr läßt das nicht gelten,

ihm ist ja die Wahrheit klar ;

„Armer“ spricht er „ist man selten,

„als der arme Hillel war.“

„Der die Hälfte von einem Gulden,

„mühsam täglich nur gewann ;

„Er wohl Mangel mußt' erdulden,

„doch auf heilige Lehre sann.“

„Der das Wenige schwer errungen,

„gerne redlich in zwei Hälfte theilt ;

לדין הצדק, ביום איום ונורא.

בעמוד העני, לפני כס קונהו ;

„מדוע חדלת, מלמוד תורה ?“

טרם כל שאלות, זאת ישאלהו.

„פאר התורה לשיג, אלי אדוני,

מה הנה לי עני, בחי ויבולתי ;

אלמות ברעב, לו הנה ברצוני,

למחסור הנורא, בפלים עמלתי.

תמיד יגעתי, ונצח לא שקטתי.

בעד כבוד לחם, האבק עם צרה ;

תבונה געת, לרודף אם חמדתי,

נלחצתי למות, ומצוקה מרה.“

אבל לא יתן אומן, לאלה דברים,

מביר אמת, ויודע מחשבות ;

„יותר מהילל“, יענהו אמרים,

„מי העני, באפלים ורבבות ?“

„אשר בחצי הסלע, בא לשברו,

לעמל העבודה, יום יום יצא ;

במחסור ועוני, בלה בשורו,

ובדעת קדושים, חפצו מצא.

אשר המעט, פרי זעת אפו,

במאנו צדק, וחלק לשנים ;

(*). מהאגדה במסכת יומא דף ל"ה ע"ב.

„Halb von dem, was er erschwungen,
„gönnt er sich; das Andere eilt.

„Täglich er dem Mann' zu geben,
„der das Lehrhaus stets bewacht,
„um den Eintritt zu erstreben,
„in das Haus wo Tag und Nacht;

„Schmaju und Avtaljon drangen,
„in der Lehre tiefen Sinn;
„solch ein Wissen zu erlangen,
„galt allein ihm für Gewinn.

„Und als einst durch Schicksals Tücke,
„ihm sein Streben nicht gelang;
„und, verfolgt von Misgeschicke,
„er das Wenige nicht erschwang;

„Als der Hunger heischt verdroffen,
„und der Wächter den Tribut;
„als die Thür blieb ihm verschlossen,
„sank ihm dennoch nicht der Muth.

„An dem Dache jener Zelle,
„war im orientalischen Styl;
„eine Oeffnung wo die Helle,
„in die dunkle Stube fiel.

„Dort hinauf war er gestiegen,
„täuschte so des Wächters Blick;
„eifrig lauschend dort zu liegen,
„galt allein ihn für Geschick.

„Ob auch Stürme ihm umtoben,
„ob auch Schnee in Massen fällt;

מאחד יאכל, יגיע כפול,
והשני ימהר, בקל רגלים.

יום ביומו, לאיש הלז לתתו,
לבית המדרש, שומר פתחו;
עקב ירבה, לחטיב אתו,
לבא פנימה, כל יעצרהו.

לבית אשר, אבטליון ושמעיה,
בצל חכמה נצח, יבחרו לשבת;
ולזאת האהובה, גם לו לרעה,
גם אהבתו, ענה כמות.

ניהי היום, יום מכשול ופוקה,
לא יכול להשיג, חפצו ורצונו;
נדרך וגלגל, מצרה וצוקה,
גם מזער זה, לא בא למעונו.

אם רעב יגוש, בחמה בוערת,
ושומר הפתח, גם הוא זיוז;
ובית החכמה, בערו מסגרת,
לא נשבר בכל זאת כחו ועוז.

אצל בני קדם, בארצות מורה,
כה משפט בנין, חלונותיהם;
על הגג למעלה, ארבה נפתחה,
ובעדה האור, גנה עליהם.

שמה עלה, אל זה חלון העליה,
את עיני השומר, בקה רמה;
לשכב ולהאזין, שמה בדומיה,
מצות מר מלול, בלבבו דמה.

אם גם סערות וסופות, שם יסערוהו,
ושלג למבביר, ירד עליהו;

„voll Entzücken lag er oben,
„sah hinab in seine Welt.

„Dort gewöhnt an Sonnenscheine,
„der durch's Fenster ins Zimmer
drang;
„fragt verwundert dann der Eine:

„Währt denn heut' die Nacht so
lang?

„Um die Wahrheit zu erspähen,
„was den Lichtquell heut verichloß,
„beide dann nach oben sehen,
„doch wie war ihr Staunen groß!

„Einen Mann sie sahen liegen,
„Lauschend an des Fensters Rand;
„und als sie das Dach erstiegen,
„und den Hillel dort erkannt.

„Ob auch Schnee in schweren Massen,
„lag auf ihn drei Ellen dicht;
„Sabbat war's, doch hinterlassen
„konnten's die Gelehrten nicht:

„Ihn zu waschen, reiben, salben,
„ihm ins Ohr hinein zu schrein;
„eines solchen Mannes halben,
„selbst den Sabbat zu entweihn.“

So zum Beispiel, wie die Lehre
nicht des Armen Hütte flieht:
nein, sie schmückt mit Ruhm und
Ehre,
einen Jeden, der für sie erglüht.

שמחות בפשו, חזקוהו ואמצוהו,
להביט מטה, לתבל שעשועהו.

לאור השמש, הסבינו משמה,
אשר בעד החלון, בא לחדר;
יתמה האחד, וישאל: למה
יארין ליל היום, בלי חוק ונדור?

לפתור דבר שאלה, בחדה לפניהם,
מעניי האור, כמה סגור;
למעלה הגנה, עלו גם שניהם,
אכל גפלאותם, מה מאוד נברו!

איש שוכב ומקשיב, עיניהם ראו,
ועל חור החלון, פניו האירו;
וכאשר נגשו, ואליו, באו,
ואת האיש הלל, בו הברו

אם גם השלג, עצום ונדרא,
משלוש אמות, אותו יכסנו;
שבת הנה, וגם מחוק התורה,
לא יבלו רעיו, פנות ממנו.

מלחצו נקותו, ומלמשחהו,
להשיב להביא, לתוכו חתו;
בגלל אדם, גדול כגילהו,
גם בכבוד שבת, לרחות לעורתו.

על בן המשל, כמו התורה,
מבית עני, איננה בורחת;
תעטר הדרושה, גם בשלום ואורה,
ברוב שמחה לקומה, וברוב נחת.

כְּלֵי מִשְׁחַק הָעֵנֶק.

מצודת נידעק בעלזאם, לידעי ישנות ידועה
על זאת הרמה לפנים, מצודת ענקים בנייה ;
היא למפלה שומה, מקומה תוהו ושקמה,
לענקים אם תשאל, אינם עוד על האדמה.

עת רגל בת ענק, ממצודה היתה דורכת,
לפני שעה בדר, משחקת מתהלכת,
יָרְדָה ממוֹרד לעמק, זאת הפעם עתה ;
בחפץ לבה לדעת, מה יעשה למטה.

פעמים פעמים ביער, כף רגלה הציגה,
ובאבה האסלאף, ארץ בני אדם השיגה ;
ושם העירים והכפרים, והאדמה פוריה,
נראו נגד עיניה, במראה ארץ נכריה.

עינה תתור ותביט, עתה לסביבותיה,
ואבר עובר אדמה, הבינה למטה לרגליה ;
ועל הארץ ירמוש, יקום הנפלא והצעיר,
ובאור השמש, מתרשתו תברק ותאיר.

« כְּלֵי מִשְׁחַק גַּעִים » תִּקְרָא, « זֹאת לְבֵיתִי אֶקְחָה ! »

תכרע ארצה ותפרוש מטפחתה לרוחה ;
וטאטא בנדיה, השורץ ורומש על אדמה,
והכל אל בגד זאת, תאסוף ותקשור שמה.

ותמהר לרקוד בגילה, בדרך ילדים גערים,
ועלתה למצודה, ולאביה קולה תרים ;
« הֵן אֲהוּבֵי אָבִי ! כְּלֵי מִשְׁחַק גַּעִים וְפֶלֶא,
כְּמוֹהוּ לֹא רָאִיתִי, בְּמִרְוּמֵי הָאֵלֶּה. »

הזקן ישוב על שלחנו, ויריק בוס יגיו,
את בתו ישאל בהשקט, על לא נודע לעיניו ;
מה הם קשות ערפום, בבגדך הבאת לעמתי,
הלא תברברי מששון לבה, הראיניו אהובתי.

Das Riesenspielzeug

von Chamisso.

Burg Nideck ist im Elsaß der Sage wohl bekannt,
Die Höhe, wo vor Zeiten die Burg der Riesen stand ;
Sie selbst ist nun zerfallen, die Stätte wüst und leer,
Du fragest nach den Riesen, Du findest sie nicht mehr.

Ginst kam das Riesenfräulein aus jener Burg hervor,
Erging sich sonder Wartung und spielend vor dem Thor,
Und stieg hinab den Abhang bis in das Thal hinein,
Neugierig zu erkunden, wie's unten möchte sein.

Mit wen'gen raschen Schritten durchkreuzte sie den Wald,
Erreichte gegen Haslach das Land der Menschen bald,
Und Städte dort und Dörfer und das bestellte Feld,
Erschienen ihrer Augen, gar eine fremde Welt.

Wie jetzt zu ihren Füßen, sie spähend niederschaut.
Bemerkt sie einen Bauer, der seinen Acker baut ;
Es kriecht das kleine Wesen einher so sonderbar,
Es glitzert in der Sonne der Pflug so blank und klar.

„Gi artig Spielzeug!“ ruft sie „das nehm' ich mit nach Haus!“
Sie kniet nieder und spreitet behend ihr Tüchlein aus,
Und feget mit den Händen, was sich da Alles regt,
Zu Haufen in das Tüchlein, das sie zusammenschlägt.

Und eilt mit freud'gen Sprüngen, man weiß wie Kinder sind,
Zur Burg hinan und suchet den Vater auf geschwind :
„Gi Vater, lieber Vater, ein Spielzeug wunderschön!
So Allerliebstes sah ich noch nie auf unsern Höhn.“

Der Alte saß am Tische und trank den kühlen Wein,
Er schaut sie an behaglich, er fragt das Töchterlein :
„Was Zappeliges bringst Du in deinem Tuch herbei ?
Du hüpfest ja vor Freuden, laß sehen was es sei.“

את בנדה תפרוש, ותעמיד את עובד אדמתו,
 וגם את צמד הבקרים, לפני מחרשתו,
 וכאשר על השלחן, נבנה הכל על תלו,
 תמחא בך, תרעד ותגל מלבבה בלו.

האיש יגיע ראשו, וחיש הסיר הצחוק ממנו:
 "מה עשית בתי? הלא זאת כלי משחק איננו!
 ממקום לקחתיה, תשובי לשאתו שמה,
 מה היה לך! כלי משחק איננו איש האדמה!
 מהרי למלא מצותי, כלי תלונה על יגונך;
 כי כלי האבר, לא היה לחם לרעבונך;
 משקוי האברים, יצא גוע העגקים,
 האבר צחוק אין, בן ישמרני אל בשחקים!"
 מצודת גידעק בעלזאס (עד קצהו).

הַגִּיּוֹנִי הַמְּלִיץ, כְּיוֹם הַשֵּׁם.

(Nach einem deutschen Gedichte.)

השמע ארון הרעם, עוזו נוראותיה,
 וקלע פחד ואימתה, בחיצי קרבות;
 יחרדוך וייראוך, כל הלבבות,
 בשממון להעמיד, על מקומם שומעיה.
 וקול תן שחקי, יתהלכו הצציה,
 ערופנה מטה, וזרומנה מים עבות;
 פתח עגן דלתיה, יצאו גשמי נדבות,
 ויעמדו לשומר, על מבוא ביתי מימיה.
 והיו המים, לישועה בפלים,
 לי רגל אדם, לא ישבות שלותי,
 וגם אנכי לא אצא, בין החיים;
 ועדנה ועונג יערכו, לרוחי וגשמתי,
 עם בנות שירה וזמרה, בנות השמים,
 כי עמקן תשעשע, ותתענג רעיתי.

Sie spreitet aus das Tüchlein und fängt behutsam an,
Den Bauer aufzustellen den Pflug und das Gespamm.
Wie Alles auf dem Tische sie zierlich aufgebaut,
Da klatscht sie in die Hände und springt, und jubelt laut.

Der Alte wird gar ernsthaft und wiegt sein Haupt und spricht:
„Was hast Du angerichtet? Das ist ein Spielzeug nicht!
Wo Du es hergenommen, da trag es wieder hin,
Der Bauer ist kein Spielzeug, was kommt Dir in den Sinn?“

„Sollst gleich und ohne Murren erfüllen mein Gebot,
Denn wäre nicht der Bauer, so hättest Du kein Brod;
Es sproßt der Stamm der Riesen aus Bauernmark hervor,
Der Bauer ist kein Spielzeug, da sei uns Gott davor!“

Burg Riedel ist im Elsaß u. s. w.

רֶסְקָאָה.

(Nach Schiller.)

גַּל עֲדוּת, עַל בּוֹשֶׁת וְעֲרוּת יְמִינוֹ,
מִקְתָּב לְחֻרְפוֹת נֶצַח, לְבִנֵי דוֹרֵנוּ.
קִבֵּר רֶסְקָאָה, בְּרוּךְ תִּהְיֶה לְאֵל חַי!
שְׁלוֹם וְשִׁלְוָה, שְׁמוֹר וּשְׁמְרוּ אַפְרָךְ,
שְׁלוֹם וְשִׁלְוָה, בְּקִשְׁתָּ בָּל יְמִידָה,
שְׁלוֹם וְשִׁלְוָה מִצָּאתָ, פַּח בְּצַל שְׂדֵי.

מִתִּי תִרְפָּא, הַחֲבוּרָה נוֹשְׁנָה,
חֲלָלֵי הַקְּמִים בִּימֵי אוֹפֵל מִי מָנָה?
וְיֵהִי אוֹר, וְעוֹד שֶׁמֶשׁ הַחֶקֶם בָּאָה.
קְאֻקְרָאט מַת, מִעֲקָשִׁים הַכְּרִיעִיחוּ,
רֶסְקָאָה קִבֵּל מַת, מִנוֹצְרִים הַפִּילוּהוּ,
רֶסְקָאָה — נוֹצְרִים לְאֲנָשִׁים לְתַאֵר, לֹא לָאָה.

Das Kameel

von Rückert.

Es ging ein Mann im Syrerland,
 Führt ein Kameel am Halfterband,
 Das Thier mit grimmigem Gebärden
 Urplötzlich anfing schon zu werden,
 Und thät so ganz entseßlich schnaufen
 Der Führer vor ihm mußte entlaufen.
 Er lief, und einen Brunnen sah
 Von ungefähr am Wege er da;
 Das Thier hört er im Rücken schnauben,
 Das muß ihm die Besinnung rauben.
 Er in den Schacht des Brunnens kroch,
 Er stürzte nicht, er schwebte noch!
 Gewachsen war ein Brombeerstrauch
 Aus des geborstenen Brunnens Bauch;
 Daran der Mann sich fest thät klammern,
 Und seinen Zustand drauf bejammern.
 Er blickte in die Höh und sah
 Dort das Kameelhaupt furchtbar nah,
 Das ihn wollt oben fassen wieder.
 Dann blickt er in den Brunnen nieder,
 Da sah am Grund er einen Drachen,
 Aufgähnen mit gesperrtem Rachen,
 Der unten ihm verschlingen wollte,
 Wenn er hinunter fallen sollte.
 So schwebend in der Beiden Mitte,
 Da sah der Arme noch das Dritte:
 Wo in die Mauerspalte ging
 Des Sträuchleins Wurzel daran er hing,
 Da sah er still ein Mäusepaar:
 Schwarz das Eine, weiß das Andere war.

הַנֶּמֶל.

בְּאֶרֶץ צוֹבָא, הִלֵּךְ אִישׁ לְרִבְבָהוּ,
 בְּמַתְגַּ וְרִסְוֹ, וְנָהַל גְּמֻלָּהוּ
 הַנֶּמֶל, בְּחֵרוֹן אָף וּבִתְמָהוֹן,
 לִפְתָּע פְּתָאוֹם, נָכַח בְּשִׁנְעוֹן.
 בְּנִחְרוֹ, רָגְזוּ, עִם הַמֵּית שְׂאוֹנוּ,
 הַכְרִיחַ מִנוּ, מִנְהִיגוֹ וְקוֹנוּ.
 וּבְקִרְחוֹ הִלְאָה, הַנֶּה לְעַמְתּוֹ,
 בְּאֵר הַמַּיִם, בְּמַעַט עַל מַסְלָתּוֹ,
 מִקּוֹל הַנֶּמֶל, שֶׁאֵף אֶחְרָהוּ,
 חֵיל וְרַעַד, בְּמִשְׁוֹמֵם יִשְׁמָהוּ.
 לְעַמֵּק הַבְּאֵר יָרָה, בְּקַל רְגָלָיו,
 לֹא לְתַחְתִּית, בִּי מַעַט מֵעַל הַמַּיִם.
 פְּרִי־שִׁיחַ־נְרָגָרִים, הַצְּמִיחַ רָאָה
 מִבְּטֵן זֹאת הַבְּאֵר הַנִּבְקָעָה;
 בְּאוֹמֵץ וּכְחַם, תִּמְאָחוּזוּ בּוֹ יָדוֹ
 וּבְכִי יַעֲוֶרָה, עַל רוּעַ מַעֲמָדוֹ.
 מִמַּעַל הַבּוֹר, יִשָּׂא עֵינָיו
 רֹאשׁ גְּמֵל נִזְרָא, וְנִשׂ אֵלָיו
 לְתַפְשׂוֹהוּ לְמַעַלָּה, יַחְפוּץ גַּם עִתָּהּ.
 אַחֵר זֶה יִשְׁקִיף, אֶל הַבְּאֵר לְמַטָּה,
 וְעַל יִסּוּדָהּ תִּנּוּן, רָאָה הַנֶּבֶר,
 גְּרוֹנוֹ לְבָלִי חוֹק, פְּתוּחַ בְּקִבְר
 אֲשֶׁר בְּרַצּוֹנוֹ, לְבַלְעָהּ מִפְּתַח,
 אִם יִפּוֹל שָׁמָּה, אֶל תּוֹךְ הַפְּתַח.
 בֵּין רַעוֹת הַשָּׂתִּים, בְּעוֹפְפוֹ כְּבָהּ,
 לְאוֹמֵלָל זֶה, גַּם הַשְּׁלִישִׁית דְּרָבָהּ.
 תּוֹךְ חֲגוּי סִלְעַ, שׁוֹדֵשׁ עָלֶיהָ,
 מִגּוֹעַ שִׁיחַ זֶה, עָלָיו תִּלְהָהּ.
 עַבְבָּרִים שְׁנַיִם, שֶׁם מִתְּלִיגָנִים,
 מִמִּין שְׁחֹרִים זֶה, וְזֶה מֵהַלְבָּנִים.

Er sah die schwarze mit der weißen,
 Abwechselnd an der Wurzel beißen.
 Sie nagten, zauten, gruben, wühlten,
 Die Erd' ab von der Wurzel spülten,
 Und wie rieselnd niederrann
 Der Drach im Grund aufblickte dann,
 Zu sehen, wie bald mit seiner Bürde,
 Der Strauch entwurzelt fallen würde.
 Der Mann in Angst und Furcht und
 Roth,
 Umstellt, umlagert und umdroht,
 Im Stand des jammerhaften Schwewens,
 Sah sich nach Rettung um vergebens.
 Und da er also um sich blickte,
 Sah er ein Zweiglein welches nickte,
 Vom Brombeerstrauch mit reifen Beeren:
 Da konnt er doch der Lust nicht wehren.
 Er sah nicht des Kameeles Wuth,
 Und nicht den Drachen in der Fluth,
 Und nicht der Mäuse Tückepiel
 Als ihm die Beer ins Auge fiel,
 Er ließ das Thier von oben lauschen
 Und unter sich den Drachen rauschen,
 Und neben sich die Mäuse nagen,
 Griff nach dem Beerlein mit Behagen,
 Sie dächten ihm zu essen gut,
 Aß Beer auf Beerlein wohlgemuth,
 Und durch die Süßigkeit im Essen
 War alle seine Furcht vergessen.

והן השנים, ברעתם יארכו,
 מעת לעת חליפות לשורש ישיכו,
 ימצו ימשכו יכרו וגם יחפורו
 מכל השורש, עפרו יקורו.
 כהשפך עפר מתוך הפרץ,
 עיני הפנין, אל פני הארץ
 לראות, כי יורש, גוע השיח
 עם מפלת משאו, מתי יצליח.
 מפחד מאימה, צרה ושכר,
 מוצק, נפחד ונצור זה הנקר;
 במעוף צונקתו, נפשו תשוה,
 לשוא יקו לעזרה, מאיזה רוח,
 וכאשר עינו סביבו, תביט בכה,
 יראה ענף צעיר, ישה בברכה,
 בשיח הנרגרים, הכשיל ענבהו,
 לא עצר בכל זאת, חמדת נפשהו.
 אזי לא ראה, הנגמל בחמתו,
 גם לא הפנין, בתהום לקראתו,
 וגם לא מעשה, מזימת העקברים,
 עת מצא חפצו, באלו נרגרים.
 יארוב לחטוף הנגמל ממעל,
 תחתו הפנין, נהמתו יעל,
 בשוד שורש יינקו, אצלו עקברים,
 יאחו בנעמים, באלו נרגרים,
 נראו לו למאכל, יפים ונחמדים,
 נרגר על נרגר יאכל, פרי מגדים,
 ממתק ונועם מאכל, מקור הברכה,
 כל אימתו, ממנו נשכחה.

Du fragst wer ist der thöricht' Mann,
 Der so die Furcht vergessen kann ?

תשאל מי האיש, בלי שכל ומוח,
 אשר בן אימתו, הסבין לשכוח ?

So wisse o Freund, der Mann bist Du!
 Vernimm die Deutung auch dazu:
 Es ist der Drach' im Brunnengrund
 Des Todes aufgesperrter Schlund,
 Und das Kameel, das oben droht
 Es ist des Lebens Angst und Noth.
 Du bist's, der zwischen Tod und Leben,
 Am grünen Strauch der Welt mußst
 schweben.
 Die Weiden, so die Wurzel nagen
 Dich sammt den Zweigen, die dich
 tragen,
 Zu liefern in des Todes Macht,
 Die Mäuse, heißen Tag und Nacht,
 Es nagt die schwarze, wohl verborgen
 Vom Abend heimlich bis zum Morgen;
 Es nagt vom Morgen bis zum Abend
 Die weiße wurzeluntergrabend.
 Und zwischen diesen Graus und Buß
 Lockt Dich die Beere „Sinnenlust“,
 Daß Du Kameel: die Lebensnoth,
 Duß Du im Grund den Drachen: Tod,
 Daß Du die Mäuse: Tag und Nacht,
 Vergiffest, und auf Nichts haßt Acht,
 Als daß Du recht viel Beerlein haßtest,
 Aus Grabes Brunnenritzen naschest!

הָאִישׁ זֶה יְדִידִי, אַתָּה לְכַדְדָּךְ!
 וְגַם פֶּשֶׁר דְּכָרוֹ, אֲנִדְדָּךְ אֲחֻנְךָ!
 תִּנְיָן הָלָזוּ עַל יְסוֹד, בְּאֵר הַמַּיִם.
 פֶּה נִרְחַב הַמּוֹת, קֶץ הַחַיִּים.
 וְהַקָּמֵל מֵעַל, יַחַת בְּגִעְרָה.
 הוּא אֵימַת הַחַיִּים, בְּמִכְשׁוֹל וְצָרָה.
 אַתָּה הוּא אֲשֶׁר, בֵּין הַמּוֹת וְחַיִּים
 בְּשֵׁיחַ יִרְקַרַק תְּעוּפָה, עַל פְּנֵי שָׁמַיִם!
 וְהֵן הַשָּׁנִים, אֲשֶׁר יִמְצֹו בְּשָׂרָשִׁים,
 לָךְ לְנוֹשְׂאֵיךָ לְעִנְפֵימָם נֹשָׂים,
 לְמִבְרַכְכֶם בְּשַׁעֲרֵי מוֹת הַנּוֹדְעִים,
 אֵלֶּה עֵבְרִים: יוֹם וְלַיִל נִקְרָאִים.
 יְמוֹץ הַשְּׁחוֹר, אֲמַנְם בְּמִסְתָּרִים,
 מִנְשָׁף בְּעֶרְבִי וְעַד אוֹר הַבִּקְרִים:
 וְכֵן הַלָּבָן מִבּוֹקֵר, עַד עֶרְבִים,
 לְשָׂרֵשׁ הַכֹּל מֵאֶרֶץ הַחַיִּים.
 מִבֵּין אֵלֶּי הַצְּרוּת וְהַתְּלֵאוֹת,
 וְשִׂיאֹתָ לְהִרְעֵ: „נִגְרֵי הַפְּרָעוֹת“,
 עַד אֲשֶׁר הִקְמַל: הַחַיִּים וְצָרָתוֹ
 הַתִּנְיָן לְמִשְׁהָ: הַמּוֹת לְעִמְתּוֹ,
 עַד אֲשֶׁר הָעֵבְרִים: הַלֵּילוֹת וְיוֹמִים,
 מִמֶּךָ נִשְׁבָּחִים וְזָכְרָם לְעוֹלָמִים.
 נִגְרֵי רַבִּים לְתַאֲוֹתָךְ חֲטָפְתָּ,
 אוֹי! מִחֲנּוּי בְּאֵר קִבְרְךָ נִגְבַּת!

חֲלוּקַת הָאֶרֶץ.

(Nach Schiller.)

”משכו גא, וקחו את הארץ, קרא
 האל ממעל, אל אנשי תבל;
 לכם תהיה למורשה, אף בישרה,
 יקח כל אדם נחלה, וכל איש חבל.”

הן מחר כל איש, אשר באפו נשמה,
אל קול הקריאה הזאת, זקן ונער;
האבר רץ לקחת, פרי אדמה,
והיודע לצוד ציד, בתוך היער.

הפותר למלא, בשללו התדרים,
והכומר למשוף, בנין טוב בשרו;
והמלך על כל, התרבים והנשרים,
לאמור: "עשור תעשר" עמד ביקרו.

בבר לקח חלקו, כל איש כל נבר,
גם המליץ ממרחקים, באר-בא;
ואין גשאר, בכל פנה ועבר,
כי הפל הנה, ביד אדונו המובה.

אָהָה! האנכי לבדי אשכח.
בגד אהובך, אהבתי מעודו?
הן בכה אל יוצרו, בקול מר צורח,
ויפול על פניו, מיל כסא כבודו.

"אם אותך אחרת, בארץ התבל"
משיב האדון "בי אל תריב נפשך;
איפה היית, עת נחלקה התבל";
"היית" ענה המליץ "אצלך".

עיני רעו בהוד ובהר, כבוד בסאף,
ואזני התענגו, מקול שיר השמים;
סלח נא אל השוכן, באור פניך,
אם אבד העושר, וחפץ החיים.

"מה לעשות? ארץ ומלאה נתנה"
אמר האל "ואין גשאר בטי";
אולם השמים, יהיו לך למנה
פתוחים, עת ברצונך, לשכון עמדי!"

פְּרִידַת הַעֲקָטָאָר.

(Nach Schiller.)

אַנְדְּרֵאמַאכֶּע:

הַנְּחַפּוּץ הַעֲקָטָאָר לִפְנוֹת מִנִּי עַד נֶצַח,
אֶל אֲכִיל, בְּגִדֵי מְלֹאֹת דָּם וְרֵצַח,
נוֹקֵם נִקְמַת פֶּאטְרֵאקְלוֹם, הַלֶּךְ לִשְׁחַת?
מִי יוֹרֵה דָעָה, אֵת בְּנֵךְ הַצְעִירִים,
לְכַבֵּד וּלְעִבּוֹד, אֶל־הַיֶּדֶךְ הַאֲדִירִים,
וּלְדַרוֹךְ קִשְׁתִּי, יִבְלַעַךְ שְׂאוֹל מִתַּחַת?

הַעֲקָטָאָר:

הַבְּלִיגִי עַל דְּמַעוֹתֶיךָ, אִשְׁתִּי גְאֹדְרַת!
חֲמַדְתִּי לְשׂוּדָה קָרֵב, בְּאֵשׁ בּוֹעֶרֶת,
זְרוּעֵי זֹאת, תּוֹשֵׁעַ, פֶּעֶרְנַאמוֹס מִשְׁבָּר;
בְּעַד מִזְבַּח אֵל צוּרִי, לְחוּם אֲלֹהִים,
וּבְעַד אֶרֶץ מוֹלְדְתִי, בֶּל אֲנַחֵם,
מִרְדַּת לְנַחַל הַנְּשִׂיָה, לְמִצּוֹא שֵׁם קָבֵר.

אַנְדְּרֵאמַאכֶּע:

לְעַד בֶּל אֲשַׁמַּע, קוֹל קִשְׁתְּךָ בַּמַּלְחָמָה,
תְּלִיף יִשְׁבוֹת, בְּאוֹלְמָה שְׂמָה,
יְחַרֵּב חוֹטֵר וְגֹעֵ, מֵעַן פְּרִי־אֲמוֹס;
תִּלְדֶּה לְמָקוֹם, לֹא שׁוֹפְתוֹ עֵינַי שְׂמֵשׁ,
מְדַבֵּר נִזְרָא מִפְּלִשֵׁי סַעַר וְאִמֵּשׁ,
בְּנַחַל הַנְּשִׂיָה, אֶהְבֶּתְךָ מוֹת תַּמוֹת.

הַעֲקָטָאָר:

כֹּל מֵאֲנִי, חֲפָצִי לְבִי וְהַגִּיּוֹנִי,
בְּנַחַל הַנְּשִׂיָה, לְעֹזֹב אוֹתָם רְצוֹנִי,
אוֹלָם אֶהְבֶּתִּי, לֹא אֶעֱזָבָה שְׂמָמָה;
הַפְּרָא מִרְעִישׁ הַחוֹמוֹת, הַאֲזִיגָה!
חַגּוּרֵי עָלִי חֲרָבִי, חֲרָפִי מִבְּכֵי עֲדִיגָה,
אֶהְבֶּת הַעֲקָטָאָר לֹא תַמוֹת שְׂמָה.

הַחֹמֶר בְּלִי יַד הַיּוֹצֵר.

(חלק נעתק משיר הפעמון).

מוֹסְרוֹת וְחֲבֵלֵי הַכּוֹר, וְתִיר הַאֲמֵן,
בְּעַת הַנִּכְבָּה, וְאֵין בְּלָעֵדוֹ;
הוּא! אִם זָרֵם רִשְׁפֵי נְחוֹשֶׁת בּוֹ מִמֶּן,
יֵצֵא חֲפְשֵׁי, בְּלִי עֹרֶת יָדוֹ.
בְּקוֹל רֵעַשׁ וְרַעַם, בְּקִקְצָף וְחִמָּה,
יִפּוּצֵץ יִשְׁבֵר, בֵּית מְשֻׁבְּנוֹ;
בְּמִשְׁעָרֵי שְׂאוֹל פְּתוּחִים, יַעֲנֶה אִמָּה,
יִקְרָא מוֹת, וְאֶבְדוֹן עֲנִינֹו.
הַפּוּחוֹת, אִם בְּלִי תְּכוּנָה יִשׁוּרוּ,
אֵין יִצְרוּ, וְאֵין יִגְמֹרוּ.
בְּתַעֲפִיל גּוֹי לְבָדוֹ, עַל הַר הַחֹפֶשׁ וְהַדְּרוֹה,
דָּרְכוּ לֹא יִצְלַח, בְּאוֹרוֹ לֹא יִרְאֶה אוֹר!

קְטוֹן הַמְּתַגְדֵּל.

(Der kleine Gernegroß.)

קְטוֹן מְתַגְדֵּל, הִנֵּה מְלַפְּנִים,
רַק בְּדַחְצֵי וְחִמְשָׁה שָׁנִים.
"הָאֵחַ אָמַר אֵינִי קְטוֹן עוֹד
גַּם אֲדוֹן אוֹכֵל לְהִיּוֹת, בְּהֶדֶר וְהוֹד".
מְעִיל אָבִיו לָקַח וּמִגְבַּעְתּוֹ,
וַיִּגַּם הַחֹצֵה בְּגִאוֹת דַּעְתּוֹ;
וְלֹא הִבִּין הַקָּטָן קֶצֶר הַדַּעַת,
כִּי כָל רֵאשׁוֹ נִסְתָּר, בְּחֻצֵי הַמְּגַבַּעַת.
וְכָל הַרְוָאִים, אֵת הָאֲדוֹן וּמַעֲשָׂהוֹ;
עָמְדוֹ עַל מְקוֹמָם וְשִׁחְקוֹ עֲלֵהוֹ.
וְאָמְרוּ: "מְגַבַּעַת מְגַבַּעַת, מַה הִנֵּה לָךְ!
אָנָּה תוֹלִיכִי אֵת הַקָּטָן עִמָּךְ?"

אל האביב.

(Nach Schiller.)

העורך זכור, אהובי,	ברוך בואך, עלם
רעיתי הנאהבת?	נעים! שמחת הטבע;
זכרה נא, או אהבתני,	עם טנא פרחיה,
וזן עוד אותי חובבת.	על כל פרמל ונבע.
רבים שושנים נעים,	האח, האח! שוב שבת,
בעד רעיתי, לי תת;	ונחמד ונעים הנך;
ונאני עוד, ממך אשאל,	ומאוד מאוד, נשיש ונגיל,
ואתה, תתן גם עתה?	לבת לקראתך.

ברוך בואך — ונבע.

חרת ההברות.

הקר' א' אם רצונך למצאני, אהובי אדוני,
 בארץ אמורי תבקשני, — שם בארמוני,
 או בעץ ארז, — — — — לנחם רצוני,
 גם לעמוד בתפארת, — — — גילי וששוני.
 אולם לבא בפלח, — — — גדול חרוני;
 גם לשכון במלח, — — — רב עצבוני.

הקר' ב' ואותי בארץ יהודא, הושיב קוני,
 האח! בעליה חמורה, — — — שם מעוני;
 בין שמות בוראך, — — — תמצא מכוני;
 אך בספר תורתך, — — — אין מלוני,
 גם להיות ברשת, — — — מאוד דאבוני,
 אך תמצאני בארשת, במשל הקדמוני.

ואם לא תמצאני, — — בשם פלוני אלמוני,
 לא תקראני, — — כי פתרוני (העזו בחיות).

טור ג.
אבני נזר.
כתר ישם טוב.

על עת אשר גִּסַן, כתר החכמה" על ראש אהובי ידידי ואדוני מורי ה"ה התרני
והרבני מופלא ומופלג בתורה ויראה ובחכמות שונות המפורסים לשם ולתהלה
כש"ת מו"ה ודר. נתנאל דייטשלאַנדער נ"י כעת הוא מ"מ אצל חברת, אהבת
השלום" וראש מורי תורה ואמונה לנערי ישראל בבערלין הבירה.

קרני רעיוני, נאִתּוּם בַּמְצוּדָה,
נלְכָדוּ מוֹיְמוֹתַי, בְּרִשְׁתֵּי הַעֲבוּדָה,
בַּצֵּאתִי בַבָּאִי, בַּשְּׂדֵה וּבַחֲדָר;
לְהוֹצִיא אֶת בְּפִשִׁי, מִמִּסְגַּר יְגִיעָתִי,
לְהַכֵּל תּוֹחֲלֵתִי, לְשׂוֹא תַקְנֹתִי,
כִּי פִתַּח אֵיךְ, וּמָקַל צַד גְּדָר.
אֵךְ בְּאַחַת יְגַל לְבָבִי, מִקֵּל עֲמִלִי,
בְּזֹאת יִנְעֲמוּ יוֹמֵתְקוֹ, מִי מֵר גִּזְרֵלִי,
גַּם בַּחֲצוֹת לַיִל הַצָּרָה, אוֹתִי יִשְׁמַח;
כַּנּוֹר תּוֹלָה, לְמַעַלָּה מִמִּשְׁתִּי,
וְאֲשִׁיב בּוֹ, רוּחַ הַצְּפוֹן, וּלְנַחֲמָתִי,
וּלְמִשִּׁיב אֶת נַפְשִׁי, נְגִינֹת יְנַצַּח.
גַּם עֲפָה כּוֹכֵב מְלֵא, אֹר וְזוֹהַר,
הַיֵּלֶל בֶּן שְׁחַר גְּעִים, וַיִּפִּי תוֹאֵר,
חֶחֶל לְזֶרְחֹן בְּעֵי, עַל פְּנֵי רְקִיעַ;
רוּחַ אֲהַבָּה מִסְתַּרְתִּי, אֶל אֲהוּבֵי וּמֹרֵי,
יְגִיעַ הַמִּתְרִים, יֵשֶׁב בְּכַנּוּרֵי,
וְזָמַר תְּהִלָּה, וְשִׁירֵי כְבוֹד יִשְׁמִיעַ,
הַקּוֹל גִּשְׁמֵעַ: כִּי גִזְרֵי הַתְּבוּנָה,
עַל רֵאשֵׁד נְתַנּוּ שְׂרִים, אֲנִשֵׁי אֲמוּנָה,
וְאִם לֹא מֹזר אוּבְלָה: עֲשׂוּ דָבָר וְתָר;
אֲתָה גִזְרֵי רַעִידָה, מֵאֵז הָיִיתָ.

בשכר פעלתך, שם זה לך קניית,
ומי ראה לתת על בְּתֵר, עוד בְּתֵר?

מי מְנָה מִסְפֵּר, הָאֲהוּבִים וְיָדִידִים,
אֵל מִשְׁמַעְתְּךָ סְרִים, בַּתְּלִמִּידִים,
אֲשֶׁר אַתָּה הִזְרַתָּם, דַּעַת וְתוֹרָה;
בְּמַצַּנֵּת אֲדוֹנָנִי, מוֹרְנוּ וּמוֹרְךָ,
בְּאֵב וּבְהֶן חֵייתִי, לְבָנֵי גִילְךָ,
כִּכְהֵן הָעֲלִיתָ נְרוֹתִי, מוֹל פְּנֵי הַמְּנוֹרָה!

בְּתִנְאֵל! הִכִּי קָרָא, שֵׁם זֶה לְאֲהוּבֵי,
כִּי בְּתִנְאֵל אֲזַתְךָ, אֲלָנִי בְּטוֹבֵי,
וְיִתְנֶךָ גַּם מַעֲתָה, מַעֲלָה מַעֲלָה;
גַּם מַעֲתָה תִּהְיֶה, לָנֹו לְעֵינַיִם,
מַעֲשֵׂיךָ יוֹרִנֵנוּ, דְּרָךְ הַחַיִּים,
אִישׁ אֱלֹהִים, מִגֵּן אֶרֶץ, מְאוֹד נַעֲלָה!

נחלת נער נבון.

לכבוד בן אמורה ה"ה הבחור החשוב בש"ת כ"ה נפתלי הירש הילדעסהיימער
נ"ו על יום נעשה בו בר מצוה לאורך ימים. בשנת תרמ"ז לפ"ק.

בַּפִּתְלִי! נַעַר נְאוּדָה, נַעַר נְעִים,
בֵּין נֶכֶד נְשִׂאִים, נְבוֹנִים נוֹדְעִים,
נְטַעֵי נְעַמְנִים, נְעִימִים נְאֻהָבִים,
נַצַּח נְשֹׂאֵי נְרִי נֹנֵה, נְרָדִים נְשֻׁבִים,
נְטַשׁ נְטִשְׁתָּ, נְהַמַּת נְעֲלֵי נְעוּרֶיךָ,
נַצְנִים נְרָאִי, נַצְנֵי נְשֻׁמְתְּךָ;
נְפֶשׁ נְאוּרָה, נְמַלְאָה נְכֹחֹת, נְרָאתָ,
נְאֻדָּר נַעֲלָה נְכוֹן נְמַצַּאתָ.
נְשֹׂר נַעַר! נְסָה גַם נְפִלְאוּתֶיךָ!
נְהַר נְחַל, נֹפֶת נְחוּתָה נֹבַע;
נֹזְלִיו, נְטַפֵּי נְחַת, נְחִמּוֹת נְכִבְדוֹת;
נְדִיב נְשֹׂא, נְעֻמָּר נְרִי, נָא נְרָאִיךָ.

גְּתִיבוֹת גַּמְרִים, גְּדִיבוֹת נוֹסֵעַ
נִכְנֹת נֶעְלָסוֹת, נֶאֱמָנוֹת נִחְמָדוֹת.

בראש כל תור אות א' משמו הנכבד.

דְּרָבִיךָ בְּחֻמְךָ,	יָמֵי נְעוּרֶיךָ,	נֶעֱר נִחְמָד!
עֵינֶיךָ בְּאוֹרְךָ,	הָיוּ בְּנִהְיֶיךָ,	קָנִים מְאִירִים,
סִיגוּלְתֶךָ הַתּוֹרָה;	יָשָׁר בִּישׁוּרְךָ,	תִּהְיֶה לְתֶךָ בְּשִׁירִים,
הֵן אִמְרָתְךָ.	לִהְיוֹת סֵלָה;	לְיִסְפֵּר אַחֲלָה;
מִעֲלֵלֶיךָ הַגִּידוּ,	רִצּוֹנְךָ בְּחֻמְךָ.	יִצְרֵי לִבְךָ,
		יִקְרִי וְעִידוּ;

אִמְרֵי שִׁפְרָה.

לכבוד הג"ל עת הבשולו אשכולותיו ענבים אחר מארבע עשרה שנה מוזן הג"ל ונעלה למעלת איש נכבד ונשא בתורה ומדעים ונודע עתה בשם הכבוד מו"ה ורר. נפתלי הירש הילדעסהוימער מורה דעה בבית מדרש הרבנים של שומרו התורה הישנה.

וְרַע כָּל תְּנוּבָה, פְּרֵי צִמְחַת תְּצַמִּיחַ.

אִם גַּם מִצְעֵר בְּרֵאשִׁיתוֹ, וְקִטּוֹן בְּעֵנָנוּ;
אַחֲרֵיתוֹ יִשָּׂא מְאֹד, בְּגִדְלוֹ אוֹ מְגִינוֹ,
לְשִׁמְחַת נוֹטְעוֹ, עַל אַחַת אֶלֶף יִצְלִיחַ.

אָבֵל, אִם לֹא יִחָטֵא וְרַעוֹ, מֵרֵאשׁ לְהִקְמִיחַ,
מִי יִתְהַלֵּל בְּרִכּוּשׁוֹ, בְּשָׁמַיִם מִשְׁכְּנוֹ;
אִם רוּחַ סַעַר, לֹא יִשְׁבֵּר בְּגִינוֹ,
אוֹ לְשׂוֹא וְחָבֵל, שׁוֹשֵׁן צִמְחוֹ יִפְרִיחַ!

אוֹלָם נְדָלָה, אִישׁ רָם! מֵרֵאשׁ אִמְרָתִי,
לְבֵן חָקֶם יִשְׁמַח בָּל, עוֹד אֲזוֹ נִפְרָתִי,
מוֹצֵא שִׁפְתֶיךָ, אֲזוֹ לְטוֹב, הַכֵּל שְׁמֵרָתִי,
עַד הַתְּכַל! וְעַד מַעֲשִׂיךָ! אִם שִׁקְרָתִי,
לִפְנֵי שְׁנַיִם שָׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה, בְּאִמּוֹר לְמַעַלְהּ;
בְּרֵאוּתֶיךָ בְּחַוִּזוֹנִי, לְאִישׁ מְהוֹלָל וְנַעֲלָה.

הכותרת.*

(שיר מב' תנועות ויתר ו' תנועות).

לכבוד הגבר שירי תהלה אליו נאוו ה'ה הכחור החשוב מושלם במעלות רמות
כש'ת מו'ה הלל קליין ני'ו ועתה הורם ונשא גם הוא לשמי האושר הנאמנים
על נתיב אשר סלל לו מעורו בתורה יראה וחכמות שונות וגם פעלו שלם לו
בשם הכבוד דאקטאר ובכס הרבנות בעיר ליבויא מחוז קורלאנד בארץ רוסיא.

I.

מי זה בלבי רוח שיר נופח.
אש המליצה הבעיר, תוך נשמתו;
יךהיב במראה עיניו, בת זמרתו,
לשיר בקול ערב, שיר למנצח?

מי זה, לספר הודו ולשבתו,
תזקף גבורתו, בקהל באתי;
ולרוממהו, קול רנה נשאתי,
ולזאת, לקבי יגל וישמח?

מי זה לראשו, אשימה הכותרת,
גדלו להודיע, לשם ולתפארת,
שירי תהלה, אשירה לכבודו;
מי זה ואיזה, איה מושבהו,
בין המהקבים שמה, לא תראהו,
הלל קליין הכהן, הן שם הודו.

II.

בעין, עלי פלג מים נטוע,
ישרוש ולא יבול, וגמול פריהו;
ישנה ויפרח, בל ישחית מראהו,
אורה ושמחה על פניו זרנע;
מחוס ושרב, לא יהיה נגוע.

(* שיר הזה נעשה על המשתה אשר עשה על סיום גיטון עם התלמידים
ממעלה השנית בישיבת איזענשטארט שנת תרכ"ז).

לא ימחצו אותו, חצי חרבונה,
וישחקו, חנת השדה, פחתהו,
עדנה וענג, ומנוחה שבע;

בן אותך, על מי תורה שתלו,
הלל, וגם לא לשוא עמלו,
כי עץ פרי הדר נושא, נראת;
תשחק ולא תירא, סופה וסער,
מפריך יאכל, חכם בפער,
על גב מרומי האושר, גשאת.

III.

שנים שנים, נופת שפתותיך
תטופנה, מעמתי גם רותי;
ומשדי בינתך מציתי,
חקמה ותורה זול מבורך.

מעם וריח גן עדן אצלך,
בראות פני אל, פניך ראיתי;
קנה וקנמוך, בושם אריתי,
מור ולבונה, בגן יראתך.

אולם, כמו פי, גדלך ישמיע,
בן גם לבבי, תודותי יביע,
כל עת היותי, על ארץ החיים;
חלף גמולות טובות, יושר לבך,
רב חסדך, הראת לידיך,
לא אשכחם, עד בלתי השמום.

אֵמֶת לְיַעֲקֹב.

שורות הבאות היותי והגיתי לאיש אהובי וידידי בחור כהלכה אוהב ולומד תורה מעודו ועל חכמות שונות לטינוחן למטרת הנסיון עלה ונעלה באותות הכבוד. כעת יושב באהלו של אנשי שם הגדולים, בכבוד ויקר הרמים והנשאים בבית המדרש הרבנים בקרית מלך בערלין כש"ה מו"ה יעקב קליין נ"י.

I.

החולף לשוה, בגן נחמד להשתמששע,
בין עץ הדר וצמח, לעונג שבעתים;
בין שושנים ופרחים, לחמדת עינים,
הלא יפצח בשיר ורון, לאוזן כל שומע.

ממראה וריח נעים, גפשו ישבע,
מתלם אל תלם ידלג, בקל רגלים;
להתענג מבשמים, עדנים פי שנים,
ולתאפק מלזמה, מי הוא יודע?

בן יבין ונשכיל, בגן נפשך ורוחך,
מי ידום בדומיה, מהגיד גדלך,
אתה בחור בנערים, דגול מרבקה!
לא יהיה על בן שירי, למותר ופלא,
לארוג עטרת לראשך, מדברים האלה,
מאוהבך ורעך, לכבודך אכה.

II.

מראות הנשעים, הואלת שם לטעת,
בגנך בחור מעם, מה מאוד נפלאו;
הקולות ישב רוחך, שם נשמעו,
מה ערבות ונעימות, לנפש השומעת!

בכחך עו שתלת בוי, העין תדעת,
רואיו ושתוממו, שמחה ועונג יקראו;
ועל עין התורה שם, רב מזה ותמהו,
כל פרי עליו כבאר, חיים נובעת.

קל יטעם, פרי חכמתך, עיניו גפקחו
 ואוכלי פרי אדמתך, בתמר ופרחיו,
 וכל במהנהו ישבון, ישבע בטוב ונעימים;
 במן המן הנעשה מאכלים טובים,
 וטעימו לחיך אוכלם, מטעמים ממתקים,
 תהלתם יתנו, כל יודעיהם התמימים.

III.

ונם עבור לבך הטוב, ונפשך נאדרת,
 לנפלאות ולאהבת, כל מכבדיך תשאיר;
 רב טובך, בשמש את פניך יאר,
 וישים על ראשך, לנות חן ועטרת.

ונפשך הנדיבה, יכתיר כבוד ותפארת,
 נצר לשם ולתהלה, מטע זה להתפאר;
 שכרה הצפון לה, מי געריך וישער?
 לגם ולדגל, נפשות יודעיה נשארת.

ועוד ישרש יעקב, יציץ ופרח הקטן,
 שונאי אמת אם ירבו, הוא ישוב ימעטן,
 הקטן יהיה לאלה, ולרב — הצעיר;
 על מסלה העולה, אל אושר ותהלה,
 בלי מבשול געלה מעלה מעלה, אני תפלה,
 ודרך ברכב מעקב, באור יומם יאר.

אות האהבה.

לכבוד ירדו הנכבד והמרום הנניד והקצין כשת כ"ה משה קעסטענבוים
 נ"י, מעיר נאדו מיהאלי יע"א.
 (בראש כל תור אות אחת משמו הנכבד.)

ריעות וידידות, אם באמת וישרה,
 מלב רע ואהבה, היא נובעת;
 שילומו וטובו אצלנו, בלי מנרעת,
 הולך ותוק, מתנה לא געברת.

קִיּוֹל מִבֶּשֶׁר אֶהְיֶה, אִם מִלֶּבֶן קָרָא,
עַד אֲשֶׁר הִחֵה, נִם מִלִּבְנֵי נִשְׁמַעַת ;
סוֹדֵר זֶה, רַק אֲזֵי יוֹדֵעַ לָנוּ לְדַעַת,
מִיְהוֹרָה הִיא, וְאֶהְיֶה בְּחֶמֶה בָּרָה.

עִיפָה, אֲדוּנִי תִדַע, וְתִבִין מִדוּעַ,
גִּבְסָמָה אֵלַי נִפְשָׁה, לְאַהוֹב אוֹתִי ;
בִּנְלָל הַיְדִידוּת, נִם בְּנִפְשֵׁי נְטוּעַ,
וְאַהְבָּה עֲנָה אֵלַיךָ, עַד יוֹם מוֹתִי !
יִשְׁפּוֹת לְךָ אֱלֹהִים, בְּרִכּוֹת שָׁמַיִם,
מִשְׁמַנֵּי אֶרֶץ, עִם שְׂמַחֹת הַחַיִּים.

תְּשׁוּרַת פְּוִרִים.

לכבוד אהובי וידידי הנגיד והקצין ה"ה התרני והרבני מופלא ומופלג בתורה ויראה
כש"ת מ"ה שמשון קליין מנאדרי מידאלי יע"א.

הַשֶּׁמֶשׁ וְיָרַח וְכוּכְבֵי שָׁמַיִם,
מְאִירִים עֵינַנִּי, וּמְחַמְמִים אוֹתָנִי ;
מְפַיֵּקִים הַנּוֹגֵה, וּמְשַׁמְחִים הַחַיִּים,
כִּמּוֹ בַּדְּוָרִים קַטְנִים, יִרְאוּ לָנוּ.

כִּי בְּמָרוֹם רָקִיעַ, הִמָּה נִתְּנִי,
וְתִשִּׁים לְמַרְחָקִים, בַּחֹת עֵינַיִם ;
אֲמַנֵּם בְּמוֹפְתִים נְכוּחִים, יוֹדְעִים אָנוּ,
כִּי הִמָּה עוֹלָמוֹת, רַחְבֵי יָדַיִם.

נִם אִתָּה אֲדוּנִי, אֵלֶיָּהֶם נִמְשַׁלְתָּ,
הַקְּרוֹבִים יִרְאוּ, כִּי לְמֵאוֹד גְּדַלְתָּ,
תֵּאִיר עֵינֶיךָ תִּשְׂמַח לִבִּי, תַעֲלֶה חַן ;
בַּתּוֹרָה וּגְדוּלָּה, וְיַד פְּתוּחָה וְרַחֲבָה,
בְּנִפְשׁ טוֹבָה, וְלֵב יָשָׁר וְעֵנּוּה,
וְרַחֲוִקִים דַּמּוּ : קָטָן הוּא, כִּי שְׂמוֹ : "קְלִיין".

הַפְּרִיָּדָה.

את בריתי יצחק אר"י ווייס אזכור ולא אשכח עד נצח. המליצה הזאת כתבתי
בהיותינו בישובת א"ש לכבודו בעת פרידתו מאתיל לכת ביהא אבותיו בשנת תרכ"ט לס"ק.

עת בעלי קנף, יעזבו קניהם,
לקת בימי חורף, לארצות החמים ;
ואחד באין פת, לעבור ארצות ימים,
לנסוע יחדיו, בשמחה וגיל ביניהם.

בעין מלאה דמע, יביטו אחריהם,
עצב ותונה, בלבבו יהיו תמים,
אף הרעיון: שוב לראות, אחר ימים,
לבב הנדבא ישמח, ויצהיל גם פניהם.

במקרה נעזב הוא, עתה יקרני,
ידידי האהוב והנכבד, גם אני ;
עת פרידתך ממני, תראה עיני,
אולם שוב לראותך, מאושר שמני,
וזאת אחת, בעיני, הגדול תנחמני,
על עצבון ודאבון נפשי, אשר קרני.

שוב ההתראות.

עם האהוב הנ"ל ה"ה הנניד והקצין מרומם ונעלה במדות רמות ונשנבות השוכן
כעת בעור קאשווא יע"א בשנת תרמ"ב לס"ק.

אם אחר האמור, תחשוב שמחתי,
תדמה לשקול ששוני, בעצבוני או ;
תחשא בחשבון, בהמשל בסף אל פו,
כי על אחת שבע, תרגז בת זמרת.

באור פניך עתה, הידיד נשמתי,
כי גם אתה אינך עוד, בחור הלז ;
לאיש רם נעטרתי, בכתרי אושר ודת,
בחרם מול סהר, הנך לעמתי.

מְרָמָה וְאֵת תַּעֲלָהּ, רַק מַעֲלָה מַעֲלָה,
וְגַם אִיתִי נִצָּח, גַּא אֵל תַּעֲבֹבֵנִי;
מִלֵּא לִי אִישׁ נִחְמָד, אֵת וְאֵת הַשְּׂאֵלָה!
בְּחִבְרָתְךָ נְעִימָה, מַה יִּגַּל לְבִי וְעֵינַי,
בְּעֶזְרְךָ שׁוֹכֵן מְרוֹמִים, כֹּל אֲשֶׁר תִּפְנֶנָּה תַּצְלִיחַ,
אֲשֶׁרְךָ בַּעַן לְבָנוּךְ, יִשְׁגָּא יִפְרִיחַ!

קוֹל בּוֹכִים.

(Auf das Grab des verdienstvollen früh hingeschiedenen W. Marmorstein.)

עַל אֲשֶׁר לָקַח נַפְשׁוֹ לְמְרוֹמִים בְּאֵיבֹב חִלְדוֹ ה'ה נַעַר אֲדוּב וְנַחֲמָד בְּשֵׁם זֶאֱב
וּוְאַלְף מֵאַרְמְאָרְשֵׁטִיִּין תַּנְצַב"ה.

בְּרֹאשׁ כָּל תּוֹר אֹתָהּ אַחַת מִשְׁמוֹ ז"ל.

וְיַעֲקֹת אֶסוֹן נִרְאָה, וְאַנְחֹת שִׁבְרֵי,
אִיוִי! וְאַבּוִי! כָּל פֶּה, כָּל גְּרוֹן יִשְׁמִיעַ;
בְּזֶרֶם דְּמָעוֹת, זֶה לְזֶה יוֹדִיעַ,
וְהַחַי יִתֵּן אֵל לְבוֹ, בְּכָל פְּנֵה וְעֵבֶר.

וְיִוֹדַע, מִי הַסְּפֹוֹן, בְּזֶה הַקֶּבֶר,
אֲהֹוֹב וְנַחֲמָד, לְתוֹר אִישׁ עוֹד לֹא הִגִּיעַ;
לְמִלְאָבִי מַעַל, לְמְרוֹם עוֹף הַגְּבִיָּה,
פִּרְחַן נְעִים נִקְטַף, מֵת מְשׁוּשׁ כָּל גֶּבֶר.

מִר'! מִר'! יִשְׁמַע, מִזְּקֵן וְנַעַר,
שְׁמִים יְשׁוּמָה, עַל אֲבֵדָה וְקָרָה;
מְהֵרָה לֵב, נִמְלֵא דַעַת וְחִבּוּנָה,
וְיָדוּ אֵל כָּל נֹעַם, קָלְעָה לְשֹׁעַר,
וְיֵלִיד הַזֵּרִים נְעֻטָּרִים, בְּהִדְרָה וְתַפְאֵרָה;
נִאֲחֻזִּים וְנְעִימִים, בְּכַבּוֹד אֶמֶת וְאַמּוּנָה.

הדר וקנים.

ליום מלאות שבעים שנה לאיש זקן שקנה חכמה ותורה ה'ה התרני והרבני מופלא ומופלג בתורה ויראה המרוסם והנעלה בכל מיני מעלה ובמדות רמות ונשבות למשיב הנפשות והלבבות כש'ת מו'ה יחזקאל ברוין נ' עד בלי ירת. בשנת תרל"ט.

הפוסות מלאים, וערוכים השלחנות.

קדם הענבים, וכל מיני מגדנות.

ואמרי חן וקבוד, בקל עבר ופנה;

אלו במראות געימים, וענגו עיניהם.

ואלו במאכלי ערבות, יסעדו לבביהם.

וקלם וענו שירה, בקול זמר ורנה.

ופני חתן וכלה, בל תראינה עינים.

ואין קול תוף ומחול, תקשכנה אננים.

וגם קול רך הנמול, אינני שומע;

רעים ואהובים, אלינו נקלה.

לגיל ולשמיח, מה זה איפוא עלו?

אבל שמחה זאת מה היא, מי לא יודע!

מורנו רב יחזקאל, בן מורנו רב חיים.

זה שמו לעולם, עד בלתי השמים.

עונג קרא לנו, לשמוח ולרוע;

ביום בא לשנת שבעים, לימי חייה.

האיש כל יודעו, יכבדהו ונשאחיו.

הנחשה מלשירי, וזמרה מלשמיע?

יום בא השוב, לעת שיבה המאושרה.

איש אחד מאלה, לכבוד ותפארה.

מי כמוהו גצר תהלה, משע להתפאר?

הקם ונבון למרחקים, אך מעט בלעדו.

מה נבחרתנו, אם הוא לא חרים ידו.

באורו אנו הזלכים, על צדו נשאר.

גבורות ותהלות איש, אשר לא לפים לעינים,
ירצו ולא יראו למותר שפתים,
ובקלל בזה לשמות, הדבר שנה;
וכי רק "מקצת תהלתו, אומרים בפינו",
גם רצוני לומר, מקצות עניניו,
אם יהי בעיני צורי, ואלי אם יאבה.

בין כל חברת ידידים, יספר איש לרעהו,
דבר נשגב ונפלא, אל כל מקשיביו;
כי לזה הנקבד, בן שבעים שנה,
"השבע המדות, אשר מנו החקמים",
לצדיק הישר, לאיש הולך תמים,
כלם נתנו לחלקו, ולו נפלו למנה.

נבחין נא אנחנו, השמועה זאת אומרת:
כירבו נתקיימו, בהדר ותפארת,
כמו ברבי ובניו, "שבע מדות" היקרות;
אצל שופטים נאמנים, כאשר בקרבנו,
השקר נשפל, ואמת יתרומם לעינינו,
אך נקראן אחת אחת, כאשר שם נזכרות.

הנזי:

המבין ויודע, חוקי הנעים והיופי,
גם אל יפיו, כל יתן, מום ודופי,
אשר גם מצות ותורה, פניו מאירות;
בהביטו היטב, אשר פענה הכרת פניהו,
איך יראה וחקמה, קנן שמו עלהו,
גם אלם יפצה פה, לרנן בשירות.

הבחן!

אצל בן המון, משפטו ועוזו בקדנו,
ואצל בן-אש דת, כחו במוחו משקנו,
בכל זאת במראה מלאך אל, מראהו נזרא;

גם קול אֲדוֹנֵי בִּכְחֵי אֲרָזִים שׁוֹבֵר,
עַתָּה יֵצֵא לְשׁוֹחַ, וְלִפְנֵי הַתִּיבָה עֹבֵר,
אֶף כִּי יִפְתַּח פִּי, בְּמִצְוֹת וְדִבְרֵי הַתּוֹרָה.

הַעֲשֵׂר!

לְשִׁלְשָׁה נֶפֶל הַעֲשֵׂר, לִנְחֻלָּה וְחֻבֵּל,
יֵשׁ מוֹלִיךְ אֶת בְּעָלָיו, אֶל אֶרֶץ הַחֶבֶל,
וְיֵשׁ לְנִפְסוֹתָיו, אִם יִבִּיר הַיַּד הַגְּדוֹלָה;
אֶבֶל לְאִישׁ זֶה, גּוֹדֵל הַשְּׁלִישִׁי גּוֹרֵלוֹ,
עֲשֵׂרוֹ מִנֶּת אֵל, מִמִּקְוֵר אֲמַת דָּלָה דָּלָה,
מִתְנַהֵג גְּעִימָה כּוֹזֵאת, עַל כְּלָנָה עוֹלָה.

הַקְּבוֹר!

הַדְּבַר לֹא עוֹד יִפְלִיא, בֶּל מוֹדַר לְעֵינָיִם,
אִם נָבַר כְּזֶה, וְנִחַל כְּבוֹד פִּי שְׁנַיִם,
וְאֵין זֹאת רַק תּוֹרָה, אֲשֶׁר יִנְחֲלוּ הַחֲכָמִים;
כִּי בּוֹרְחִים מִהַקְּבוֹר הָיוּ, כְּמֵאֲלִיל וּבְקָמָה,
וְחָדְלוּ לָהֶם מְאֹד, אֲשֶׁר בְּאִפּוֹ נִשְׁמָה,
אֶבֶל הוּא יִרְדָּפֵם, וְיִשְׁגִּים לְאוֹרֶךְ יָמִים.

הַחֲקֵמָה!

רֵאשִׁית חֲקֵמָה, יִרְאֵת יוֹצֵר שָׁמַיִם,
וְתִבְלִיתָה הַתּוֹרָה, מִעֵין הַחַיִּים,
וְחֲקֵמוֹת הַנְּרוֹת, רַק מוֹהִירוֹת פְּגִיחָה;
כָּרֵב חֲקֵמוֹת הַתּוֹרָה, מִי יִתְחַלֵּל בְּתוֹכֵנָה,
כְּאֲשֶׁר יוֹכֵל שֶׁב זֶה, מִלֶּךְ שִׁמְחַתְנֵהוּ,
כְּאֲשֶׁר הוּא הַשִּׁינָה, וּבָא בַתְּדַרְיָה!

הַזְּקֵנָה וְהַשִּׁיבָה!

עַל שְׁתֵּי תְמוֹנוֹת, הַחַיִּים יִתְרָאֶה,
יֵשׁ מֵאֲרִיךְ בְּרַעְתּוֹ, בְּדָרְךְ לֹא גָאֵה,
אֶבֶל טוֹב מִמֶּנּוּ הַנֶּפֶל, בֶּל רָאֵה אוֹר;
אֶבֶל חַיִּים גְּעִימִים, הוּא חַיִּים צְדִיקִים.

תוֹמְכֵי תְּתוּרָה, בִּימִינָה מַחֲוִיקִים,
בְּצַדִּיק זֶה יִהְיֶה נֹצֵחַ, עַד דּוֹר דּוֹר.

וְחִבָּנִים!

כָּבֵל עֵץ מְהוּלָּל, גַּם פְּרִי מְהוּלָּל עֲלֵהוּ,
בֶּן בַּעֲקָבִי אָבִיו, יִלְכוּ וּבִמְצַעְדֵהוּ,
גַּם בְּנֵי נִבְכָּד זֶה, כִּי וּבִירוֹם כָּל רֹאֲיָהֶם;
כִּי הֵם זָרַע מִבְּתוֹרָה, גִּמְעֵי גַעֲמִים,
יֹשְׁבִים בְּסֶתֶר תּוֹרָה, וּבְצִלָּה מִתְלוֹנְנִים,
וְעַל מִי מְנוּחָתָהּ, יִגְהָלוּ גַם אֶת בְּנֵיהֶם.

בְּשִׁמוֹ יִחֻקְאֵל, בֶּן אֵל יִתְקַוֶּה, יִאֲמַצְהוּ,
כְּרֵאוֹתָיו שְׁנוֹת דָּוִד, גַּם שְׁנוֹת מֹשֶׁה יִרְאֶהוּ,
בְּחַיִּים כָּל טוֹב וְנוֹעַם, וְיִרְאֵת שָׁמַיִם;
וְנִרְאָה כְּלָנוּ עִמּוֹ, יוֹם כֹּא גּוֹאֲלָנוּ,
תַּחַת דִּגְלוֹ אֲהַבְהוּ, לְקַבֵּץ פְּזוּרֵנוּ,
וְעַתָּה יִבְנֶה בְּקִרְוֹ, צִיּוֹן וִירוּשָׁלַיִם;

א מ ן !

אַרְבַּע כּוֹסוֹת (מִשְׁלוֹחַ מְנוֹת).

לאיש הנודע לשם ולתהלה ה"ה התרני והרבני הנניד והקצין מופלא ומופלג בתורה ובמעלות טובות כש"ת מו"ה אֵלִיעֶזֶר רֶאָזֶעֶנְבֶּלִיטְהַ נ"י מועמפל-בוטקא.

מֵלוֹת הַנְּזַכְרוֹת, הֵן אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם; מֵה נְעִימוֹת וּזְכוֹרוֹת, לְכָל רוּחַ וְחַיִּים.	בְּדַבְרֵים הָאֵלֶּה, כָּל נֶבֶר יוֹדִיעַ; שְׁמוֹעוֹת הַפֶּלֶא וְפֶלֶא, מִנְּבוֹרוֹת הַגְּבוּעַ.	אִף כִּי לְצַמֵּאִים, מֵה נְחַמְדִּים וְאַהוּבִים; כִּי רַק בְּמַלְאִים, יִדְבְּרוּ הַכְּתוּבִים.
מֵאִסּוֹן אֲשֶׁר קָבִי, שְׁמַחוֹת נַפְשֵׁי עַפּוֹ; אוֹמֵר כִּי עֲנֻבֵי, גַּם בְּנוֹת שִׁיר חֲלָפוּ.	וְכִי כְּנֹרֵי וְעֻבֵי, נִדְמָה מִזְמַן יְדוּעַ; וְגַם רוּחֵי וְלִבֵּי, עִמָּם נִשְׁפֵּר וְקִרְוֵעַ.	מֵה רְבוּ הָאוֹתוֹת, וְהַמּוֹפְתִים נִפְלְאִים; עַתָּה אַרְבַּע כּוֹסוֹת, לְלִבֵּב אִישׁ בְּאִים.
לְמִצּוֹא תְּרוּפָה וְתַעֲלָה, לְאוֹרֵךְ וְרוֹחֵב רִצְתֵי; וְלִנְהוֹת נַפְשֵׁי נִבְהָלָה, גַּם אֲנִי זֹאת נוֹעֲצָתִי.	בְּנִרְדָּף עַד חוֹבָה, מַעַת הֵהוּא נְהַפְקָתִי; כִּמֶּן אֶרְצֵי הַחוּבָה, לְעִיר מְקַלֵּט נִדְחָתִי.	כּוֹסוֹת נְזַכְרוֹת לְמַעֲלָה, רוּחוֹת רְעוֹת הַבְּרִיחוֹ, רְפוּאָה מְאוֹד גַּעֲלָה, רַבִּים לִי הַבְּמִיחוֹ.

וגם מחכמות אחרות.
מעט אספר פשירות;
כפני מנורה הגרות,
פני אדוני מזהירות.

ולכל בשל ברך,
על מסלות הדעת;
מי כמותו מורה דרך,
ממי תבונה בן נובעת?

ובן הרבה מאלה,
להוביר בל אובלה;
כי לשוני תלא,
למה אלד לבהלה?

ותשורה נכבדה,
במשפט הכבדה;
נעימה ונחמדה,
לזה יום הנראה;

תוך רעיוני לא באה,
למנה לו להביא.

ובלי פחד ואימה,
אמרו אמת אביע;
בלי קנאה ומשטמה,
קצות תהלותיו אשמיע.

כי אם אחטא המטרה,
אדוני ישא לי פנים;
כי רי בעתה הצרה;
השכור אינם דנים.

גור התכמה הנאמנה,
היא יראת שמים;
מאז לו נתנה,
למאירת עינים.

עם גור השגיה,
היא חכמת התורות;
אלו תאומי צביה,
להבין ולהורות.

מאלה בוסות ארבעה,
נולים ממקור לבבי;

לנפות יושר דברים,
היום שחר הערתי;
פי שנים מהנאמרים,
לשתות לא אחרתי.

לכד מזמן התפלה,
המלאכה לא תרלתי;
וגם לה נאנה תהלה,
כי לא לרוק עמלתי.

הדומיה נשברה,
כנזרי התעורר;
פנת השיר ירה,
זמירות לשורה.

שָׁב קא אור עין,
בתפארת יהוד;
וכאשר נכנס הין,
בן יצא הסוד.

עֲלִית אֵלֶיהוּ.

לכבוד אהובי וידידי הנניד והקצין מוכתר במעלות ובמדות ישרות מופלא ומופלג
ביראה ובצדקה כש"ת מה"ו אליהו מארקאוויטש נ"י! מכפר לאסטמער טחו
ועמפלען בארץ אונגארן.

תסלח ותכפר,
בטוב לבדי;
אם אחל לספר,
גודל צדקך.

אָבֵל מקצה התהלה,
ממד אנריע;
כי למי מלה,
הפל להשמיע?

אב ליתומים,
אתה אליהם;
אשר במרומים,
ישכנו חופיהם.

תשרוד מוֹרֵם,
תרפא מכותם;
תתן מחסרם,
תמלא משאלותם.

בזקבים מאירים,
פנרות שמים;
מצוארו מזהירים,
לחכמת עינים.

יכסוהו בכנרים,
מלבושי ארגנא;
נעים ונחמדים,
למוקרת למנה.

מלכות התבל,
במשרים תופיע;
על קו ותבל,
צדקת הרגיע.

גם תהליכותידי,
לשוני תרון;
לפני יוצרך,
עלו לזכרון.

חקי השמים,
מאז מקדמונים;
באלה דברים,
טובים ויבונים.

אם בעיניהם,
ידבר צדקות;
אחד מפקדיהם,
וישנא חלקות.

ועושה מעשהו,
בחכמה ותבונה;
בוזר לבבהו,
באמת ואמונה.

באותות תפארתו,
תסדם יראוהו!
במנה מוקרתו,
לעין בל יכבדוהו.

<p>כבוד ועושר. תראינה ענידי; ככל איש יושר, י'שר כגילדי.</p> <p>ולואת — יוסף אלידי, אלף פעמים; אלהי אבותידי, שוכן ברמים.</p> <p>אלה הטורים, אליד אביא; באהבה אמורים, ויושר לרבי.</p> <p>חברתים לכבודי, לאות תפארת; אניכי איהדי, לנצח למזכרת.</p>	<p>תפתח ידי, בעזרת שמים; יקחו עידי, וימתקו הפנים.</p> <p>ועל אחת עשר, נרבות רמות; מתנות בפתח, מענינם נעלמות.</p> <p>וגם אל ישעדי, כרד אותכה; בצאתך ובאדי, בעושר ובכרכה.</p> <p>מאשר הבית, אשר כהיכלידי; וכשתולי וית, כניו כצאצאדי.</p>	<p>ליתומות עניות, ללבות נדבאות; ישעיד מזיעות, במצוקות נראות.</p> <p>וכמה נפשות, תחיה בעזרתך; בשאלות ובקשות, פאות אלידי.</p> <p>לכחורים שבונים, בהנעם לתור; בעתים הירועים, לקרוא דרור.</p> <p>בלי עצמה ואינים, בקרת ובקרה; מי תיים האבונים, פלענה מרה.</p>
<p>שבי יכרדי, ברוב ברכות; ויאר פנידי, כגיל ושמחות.</p>	<p>ורצו לכנידי, ידי וואוני, כאשר מעשידי, הנם לרצני.</p>	

על מנת פורים.

לכבוד איש נבור חיל בתורה ה'ה החריף והשנון מלמד להועיל כש'ת מו'ה
עזראל רובין נ'י ועתה הוא ב'ן ומורה דעה להסרים למשמעתו בק"ק נ.-מיהאלי
בארץ אונארן.

<p>מאינרא רמה, לבור עמוק שמה, נפשו נאצרת; מחר מרום חודו, נפל מכבודו, המתנאה כאנו.</p> <p>ואחת נשבעתי, כי מאוד ינעתי, ותם כחי ואוני; בקראי נראות, אשר שם נשמעות, וכי נחר גרוני.</p>	<p>מרשעת מלאכתם, עם כל משפחתם, לעזר מפוזרת; ואיד לתהום שחת, לשאול מתחת, צ'ללו בעופרת.</p> <p>ונתלה הוא ובניו, מורדי יה בפניו, בכתף סוזרת; עבור הנכזים באישים, נעשה עין חמשים, לאות למשמרת.</p>	<p>כמו שעות שמים, זכיתי לסום; מעשה אנרת; מאנג הרשע, ורוחו הקשה, באמת נעדרת.</p> <p>לזכר עד אמורה, אשתו הארורה, ענה ונמרת; בנפש מרשעת, מוכה בצרעת, שאח ובזרת.</p>
--	--	--

קולי בל ערב.
כי חבי ררב.
בעץ יבש לשוני:
ארונים נפלו.
ודים נטלו.
ואין רוח צמאני.

כום וין עשן.
כמו תנור עשן.
כא תוד זכרונני:
מי הטה לי בדי.
בנין שרוף מעט.
קראתיהו: אדוני!

כי זאת לא אכחשו.
לא ידע נחשו.
איש אשר כמזוני:
בלי אקילה שתייה.
מלאכתי ברמיה.
ואל יסלח עוני.

אולם אל אציר.
לא לימן בביר.
הארץ חסרונני:
נהפכו כשירות.
בהלל ומירות.
ילדי רעוני.

עת צאת בן יאר.
ככובב כהיר.
בגור ועמרת:
כמו שר הפלד.
לפני המלך.
בלבוש תפארת.

ובת אכחיל.
כמושל הילל.
נגדו מהרת:
ובער חלוקה.
עם כל עם המונה.
תהלות מנומרת.

עדת המעטרה.
כשושן הברכה.
קראה חג עצרת:
גם חמשה עשר.

בנין וכשר.
שכחות אומרת.

וכבוד אמונתו.
כלקהל עדתו.
על מרומי קרת:
לעמים תודיע.
אהבה פשמיע.
בקרבה בוערת.

וימי הפורים.
כיום הכפורים.
עד בלתי חרם:
לעולמי עולמים.
היום וקמים.
בעזו וצדקת.

בשולם בלי פגע.
עד סוף הרגע.
מלאכתי כליתי:
בלי רעב וצמא.
כשבבע דמה.
כאשר אויתי.

כשמתת הכציר.
וכחום הקציר.
ירגן הפועל:
כגילת הצמאים.
למים כמהים.
כבזא להם גואל.

כן נפשי צהלה.
ממעלה למעלה.
כי כא תור כוסי:
ובאין מפריע.
לידע ולהודיע.
אשבר אותי.

וכאשר נממתי.
כום כגדי שמתי.
ושולו גליתי:
אכל גם שני ושלישי.
רביעי וחמישי.
בקרבי יריתי.
וגם שישי ושביעי.
שמיני ותשיעי.

ואולי עד עשרה:
הלכה ונדלה.
בלי תנועה עצלה.
מלאכתי מפוארה.

אכל כקצף וחמה.
כאה תרדמה.
על מפעפי ועיני:
ועל שדה החלום.
נרמו בשלום.
מעדני וייני.

כהפלא ופלא.
וטובים מאלה.
התעננתי שמה:
עדר צאן נאה.
נגדי התראה.
ירעה בנחמה.

העדר ירעה.
על נאות המרעה.
כמקדם מאז:
אולם רועהו.
לא בערבהו.
זהב וכתם פו.

כאבני ורבא.
הגול מרובה.
הוא עתה בימיו:
בקקס שפתותיו.
מקד ברבבותיו.
שונאיו וגם קמיו.

מלאכתו כאמונה.
בחכמה וחבונה.
יעדל את צאנו:
הקקים מחלשים.
גדים לתמישים.
בעזר צור קונו.

לולא יראתייה.
מבגלי פיהו.
אשר בערו ממנו:
לאלוף רע.
עמו להשתעשע.
עשה אבחרנו.

והוא יפתר חלומי
 כי הוא איש שלומי
 פאָשר לו גאָה:
 ואולי חטאתי,
 יאמר לשונתי.
 גם זה יהי טבא.
 יהיה זה לציון,
 לפנהו לרצון,
 בנסכי דים ענבים:
 באלים ופרים,
 בקשים ושרים,
 אָשר היום נקרבים.

הלא עתות פנות,
 ומשלוח מנות,
 עוד לא רחשתי:
 ואת ארבע כסות,
 בנפלאות ואותות,
 שנית ושלשתי!
 יעצת ברעת,
 עצתך גשמעתי,
 על זה אמרתי:
 וזה ההיזיון,
 בקנור והיזיון,
 לכבודו שרתי.

אכל כמה אכבריהו
 פאָהב לרעהו:
 פאָשר עם לבבי:
 וכאשר ברצוני,
 עני קמוני,
 מה יוכל להביא?
 עת זאת הברתי
 את שמי הברתי,
 עם קול אהובתי:
 באלה הברכים,
 בצדק נאמרים:
 אצל משתי.

חזון ישעיהו.

אשר חזיתי על האלוף המרום מושלם במעלות ובמדות שנשבות שם תהלתו נודע למרחקים כלו מחמדים וכלו ממתקים אי"א בש"ת מה"ו

אהרן קליין נ"י

ועל כל משפחתו המהוללה והמפוארה נרם יאיר עד בלי ירח. בעת בואו לשבת בבית אשר בנה לו בשדה אחוזתו קרוב לעיר נ. -מיהאלי.

אלה האנשים (פערוזאנען) הנקובים פה בשמותם יפתחו פיהם להטיף אמרו נועם לשמיע ישועה ולבשר טוב ה"ה:

מלאכי השלום.

ברכות שמים,	משרתיו בלם,
חיים ארוכים,	בקהלות שדהו,
נטעי נעמנים,	פרי אדמתו.

מלאכי השלום נצבים על פתח אפינו וראשיהם נכתרים כתרי ישועה הנוצאים כענן קרני השמש בצהרים ומלובשים בגדי אור ונוגה ופניהם מאירים כזוהר הרקיע ועיניהם מזהירות ככוכבי מעל סוככים בכנפיהם על מקום **טראגאנאוו יע"א**. את כל המקום הזה לארבע רוחותיו ימלא חילם, הנקרא:

ברכות שמים,	מלבושיהו נאהבים ונחמדים משמחות הלכבות ומאורות עינים, וידוהן פרושות על הבית הזה ושפע הברכות מאצילות עליו. בנוהן יאיר ויזהיר ככוכב זהב עם נקודות הכסף ראש הצבא הזה הנקרא.
חיים ארוכים,	היושב על כסא האמת והאהבה נשען על רגלי החסד וחנינה אחוה ורעות תורה ויראה. אורה נחמד ונכבד למאוד! ראשו בתם פז קווצותיו תלתלים שערות לבנות כשלג וכצמר. נכתר ונעטר עטרת זקנים. ועליו קדל האהובים והנעימים החונים תחת רגליו ראשונה הנקראים.
נטעי נעמנים,	מראה שושנים תענוני בני אדם תואר פניהם וכחבצלת הלבנה נקיה משמן מום ודופי הגם טהורי לב וזכי הרעיון משיבות נפש ומשמחות החיים. אחירדהן יראו ממרחק מה:

ברכות שמים, מלבושיהו נאהבים ונחמדים משמחות הלכבות ומאורות עינים, וידוהן פרושות על הבית הזה ושפע הברכות מאצילות עליו. בנוהן יאיר ויזהיר ככוכב זהב עם נקודות הכסף ראש הצבא הזה הנקרא.

חיים ארוכים, היושב על כסא האמת והאהבה נשען על רגלי החסד וחנינה אחוה ורעות תורה ויראה. אורה נחמד ונכבד למאוד! ראשו בתם פז קווצותיו תלתלים שערות לבנות כשלג וכצמר. נכתר ונעטר עטרת זקנים. ועליו קדל האהובים והנעימים החונים תחת רגליו ראשונה הנקראים.

נטעי נעמנים, מראה שושנים תענוני בני אדם תואר פניהם וכחבצלת הלבנה נקיה משמן מום ודופי הגם טהורי לב וזכי הרעיון משיבות נפש ומשמחות החיים. אחירדהן יראו ממרחק מה:

מִשְׁרָתוֹ בְּלֵם צְדִיקִים וְכֹלֵם עֹמְדִים בְּרוֹם הַמַּעֲלָה בְּבִגְדֵי חָג וּמוֹעֵד עַל
יַד מוֹשֶׁלֶם לְהַקְשִׁיב עַל דְּבָרֵי אִמֶּת וַיּוֹשֶׁר. כֹּל אֶחָד מֵבִיא שֵׁי לְמוֹרוֹ וְאֶדוֹנּוֹ אֶת
אֲהַבְתּוֹ וְאִמּוֹנָתוֹ לְהַאֲוִיךָ, לְשִׁמּוֹעַ, לְשִׁמּוֹר וּלְעִשׂוֹת כֹּל אֲשֶׁר יִזְוֹר וַיִּצְוָה. וְנִרְאִים
עֲלֵיהֶם הַחֲנוּמִים תַּחַת דְּגֵלֶם הַנִּקְרָאִים.

בְּהַמּוֹת שְׂדֵדָהּ. עִם צִאֲנוּ וְאֵלֵפוֹ כֵּלֵם. בְּרִגְשׁ רִנָּה וְגִילָה יִהְלִכּוּ לְעִשׂוֹת
רִצּוֹן אֶדוֹנָם וְקוֹנָם וְנִרְאִים כְּפוֹתָחִים פִּיהֶם לְנִדְרוֹר נִדְרֵי לְעַבְדוֹ בְּאֲהַבָּה וַיִּרְאֶה לִישׁוּעָה
וּלְרוּחָה בְּאִיִן פִּתְחוֹן פִּה לְרַעוּת בְּשִׁדוֹת אַחֲרוֹת. בַּעַת הַהוּא וּבִזְמַן הַזֶּה נִשְׁמַע קוֹל
שִׁירָה וּזְמֵרָה מֵהַבָּאִים אַחֲרֵיהֶם הַנִּקְרָאִים.

פְּרִי הָאֲדָמָה. הַבִּקְעוֹת וְהַגִּבְעוֹת, הַזֹּרְעוֹת וְהַתְּבוֹאוֹת יִפְצְחוּ רִנָּה וְכֹל עֹשְׂבֵי
שְׂדוֹתָיו יִמְחִאוּ כִּף לִפְנֵי אֶדוֹנָם לְרִנֵּן וְלִזְמֵר. כֹּל אֱלֹהִים לְבָשׁוּ בְּגֵדֵי עֹשֵׁב הַחַמּוּדוֹת
מֵרָאֵה יִרְקֵק עִם כָּל מִינֵי צִיָּצִים וּפְרָחִים וְהֵם יִבְיִאוּ לוֹ בְּרִכָּה עַד בְּלֵי דַי: נְדִישׁוּם
רְבִים וְעִצּוּמִים, רַחֲבִים וְנִבְוָהִים כְּהַרִּים הַרְמִים וְהַנְּשִׂאִים מִשְׁבָּלִים מְלֹאוֹת וּבְרִיאוֹת
מִפִּיקוֹת מִזֶּן לְהַכִּין לְבְרִיּוֹת!

מְלֹאֲכֵי הַשָּׁלוֹם.

שָׁלוֹם עֲלֶיךָ, אִישׁ אֶהְרֵן אֶחֱינִי.

מֵאֲתָנּוּ מְלֹאֲכֵי בְרָכָה וְעֵשֶׂר;

זֶה הַיּוֹם קָרִינֵנוּהוּ, עֲתָה רְאִינוּ.

לְכִשְׁוֹר טוֹב וַיִּשְׁעֵי, לְאִישׁ צְדָק וַיִּשְׁר;

אָבֵל, מְנַא הַבְּרָכָה, וְעוֹנֵג הַחַיִּים,

יִרְקוּ עֲבָדֵינוּ: בְּרִכּוֹת שָׁמַיִם.

בְּרִכּוֹת שָׁמַיִם.

הֵן בְּאִמֶּת וְצְדָק, דְּבָרֵי אֶדוֹנֵנוּ.

מִטַּל הַשָּׁמַיִם, אֲתֹכֶם נִשְׁבִּיעַ.

וּמִשְׁמַנֵי אֶרֶץ, הַגֶּם עַל זְרוֹעֵנוּ;

כָּל מַעֲדָנֵי הַתְּבַל, אֲתֹכֶם נִדְרֵעַ.

אָבֵל לֹא בָנוּ לְבַדְנֵנוּ, תִּהְיוּ בְּטוֹחִים.

רַק גַּם בְּרֵאשׁ חִילָנוּ: חַיִּים אֲרוּכִים.

חַיִּים אֲרוּכִים.

אֲהוּבִי! בְּאֶזְרֵךְ יָמִים, וְגִעִימוֹת חַיִּים.

אֵל שְׂדֵי יִבְרָךְ, אוֹתָךְ וַיַּחֲוֶנְךָ;

בְּחַיִּים שֶׁל תִּזְכֶּה, וְנִרְצָת שָׁמַיִם.

בְּעִטְרַת זָקֵנָה וְשִׁיבָה יַעֲטֶרְךָ.

יְחִי אֶהְרֵן וּבֵיתוֹ, מֵאָה וְעֶשְׂרִים שָׁנִים.

עִם כָּל בֵּיתוֹ וְזָרְעוֹ: נִטְעֵי הַנְּעֻמָּים.

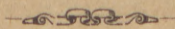
נמטי נעמנים.

כרם מעדנים, הן הוא זרע קודש,
משע להתפאר, ואמר עלינו:
פניך יאירו, ברח בחצי חודש,
להטות על דרך הישר, פעמינו,
"מעצו לא יתרחק התפוח!"
כמונו כמוד, בנפש רוח.

משרתיי בלם,
את אומן לבינו, לקרבן תודה,
באהבה ויראה, לאדוננו קרבנו;
באמת ואמונה, אותו נעבודה,
לא נצא חפשי, כי אותו אהבנו.
בלי שקר מלאכתנו, מעשנו בלי חדק,
כי כל דברי אדוננו, אמת וצדק. —

בהמות שדהו,
גם עלנו, בוס ישועתו עברה,
לכן גם אנו, רב טובו נשירה;
כי מועד ושבת, גם עלנו קרא! —
ומשבר ושוד, גם אנו לא נירא.
נפרה ונרבה, בלי חסרון ומשבלת,
רק אליו לעזר, ואליו לתועלת.

פרי האדמה,
הרק אנו נאלם, משיכי תהלה,
על קוננו ואדוננו, אשר קננו?
"כל אשר יפנה וצליח!" אנו תפלה,
מאה שערים בשנה זאת, ומצא בנו,
יעלה עם כל המחבה, ועם כל שואל,
לקראת משיח זה, כי בא לציון גואל. אמן!

נאמען דער ג. העררען פראָנומעראַנטען

אונד בייטרָאָגער צור הערויסגאבע דיעזעס ווערקענעם נאך אלפֿאבעטישער אָרדנונג אין איינעם יעדען אָרטע.

וואיאן. הערר לעפקאוויטש י.
 באַלי. דיא העררען פערלשטיין יאָז.,
 לעפקאוויטש אינג.
 העלמעץ. דיא העררען נ. אָסטערויי-
 כער, מו"ה צבי בערמאן, קעללער א.,
 קליין אינג, מו"ה י' שטיינפעסט.
 גערעש. דיא העררען קעללנער ד.,
 קאוועשר, קליין ה.
 סערדא העל. דיא העררען בורנער מ.,
 נ"מ איור, מאנדל אילעש, רעשאוסקי ס.
 טאקאי. דיא העררען קאָהן ל., קאָהן פ.
 אוינאד. הערר מאשקאוויטש צלאַל.
 דעברעצין. דיא העררען הרב מו"ה ש"א
 בערנשטיין, G. Feifch, פריווער סאל.,
 מו"ה ל. פֿינגעל שו"ב, שנעער ס., מו"ה
 מאיר שאַן שו"ב, רייך ס.
 האמאנא. דיא העררען מו"ה משה ברייער,
 בוים ג., ביכלער ק., גרויס א., מו"ה
 י' מיטטעלמאן, מו"ה א' שפירא, שימא-
 נאוויטש ד.

מאטשאר. מו"ה מ. ד. גוטמאן.
 אונגוואהר. מו"ה י. מ. וויינבערגער
 שו"ב, מו"ה מ. ד. גוטמאן שו"ב.
 פרעסבורג. דיא העררען מו"ה חיים
 הירש פֿפֿי, ראצערסדאָרף, מו"ה מ.
 ש. שילל, הבחורים י. אבעלעס, א. אב-
 ראהאמאָוויטש, י. גאָטשליעב, א. וויינ-
 בערגער, מ. י. מאנדל, ג. פֿייערשטיין,
 ש. י. פֿוקס, וו. צינגער, י. קליין, י. ראָ-
 זענבוים, ע. כ"ץ שרטאסע, חיים שטערן.
 מאטטערסדאָרף. דיא העררען מו"ה
 מאיר א"ש חתן הרב גאָן, ג. הערצאָג.
 מו"ה מצ' האראוויץ, הבחורים וו. אדלער,
 א. ש. האראוויץ, פנחס פֿריעדמאן, ש.
 רעבענוואַסט, ש. שטערן.
 בודאפעסט. דיא העררען מו"ה יצחק
 נראָס, סימאָן ברייער, יצחק שימאָנאָ-
 וויטש.

וויען. דיא העררען אויש ע., אלקלאי
 ד. הספרי, אדלער ש' מורה, אנטשערל

זעמפל-בוטקא. דיא העררען ברוין
 א., גוטמאן ש. י., ווייס מ., וילבער
 י., פֿינקעלשטיין י., ראטהה' י., ר"ב ס'.
 גאטאלי. הערר קליין מ.
 פֿיזעשער. דיא העררען קאפֿעעמאן
 ב., מו"ה י. מ. אברהמאָוויטש.
 לאסטאמער. דיא העררען מארקא-
 וויטש מ., קראנאוויטש מ.
 נ. מיהאלי. דיא העררען גליק א., גליק
 מ., גו"ו מאיר, מו"ה י. האָלאַנדער,
 האָנגי הערמ, מו"ה ישר. ז. ווידער,
 לאַפֿלער נ., לעבלוך מ., מו"ה שמשון
 מנחם מ"מ, פ"מ סימאָן, קליין ה., שטרויס-
 מאן מ.

רידויץ. דיא העררען טראטטנער מ.,
 מו"ה י"ג לעפקאוויטש, פֿריעד וו.,
 מו"ה ש. י. קליין.
 פאלין. מו"ה א. י. ווייסבערג.
 באנויטיץ. דיא העררען ברוין ב.,
 ווייס ה.

לאזאני. דיא העררען עדעלשטיין ג.,
 רייזמאן א.
 מארק. הערר מארקאוויטש א.
 מאלצא. דיא העררען מו"ה י. מ. ווייס,
 לעפקאוויטש נ"י, לעפקאוויטש שאמו.
 פאלקאש. ר' שמעון וויינבערגער.
 אבארא. דיא העררען העכט א., ר'
 אברהם לעפקאוויטש, קליין י., מו"ה
 שמעון ר"ב.

ראשקא. דיא העררען גראָס ה.,
 Girtenstein
 באַש. ר' אברהם שוואַרץ, ר' אברהם
 לעפקאוויטש.
 סאלאק. דיא העררען כאלאָ מ., לייע-
 ראוויטש וו., מאשקאוויטש א., ר' יעקב
 פֿריעד, ר"ש בנציון, מו"ה א. גראַס.
 העדוי. דיא העררען ס"מ בערטאלאן,
 שוואַרץ מ.

דערענגיע. דיא העררען ג"מ בערנאט,
 ג"מ מאיר, ראטה מ. מו"ה מ"מ פֿריעד.

מ, מו"ה מ. בוימנארטען, דר. בייסער מ.,
 בינג א, בלויא מ, בלאטש מ, ש"ץ, בראנד-
 ווינער י, בריווער ווי, בריון ד, בריון
 י, בלאטש י, בעדנער ה, מו"ה י' ה'
 גליק שו"ב ויש"ץ, גראס מ, גאלדשטיין
 ה. ש"ץ, גלאזער, דר. גאלדבערגער, מו"ה
 ליב דוקעס נ"י, האגעל ל, האַפּמאָנן ע, מו"ה
 מו"ה י' ווינשטיין שו"ב, ווינטער י. מורה,
 הרב הנכבד מו"ה א. ה. ווייס מ"מ בכה"מ,
 דר. וואָלף י, דר. וואללנער ראבב, נ.
 זינגער ש"ץ ראשון, זאָננענפֿעלד איג,
 טירק י, יעלינעק מורה, מו"ה ס. לאצארוס,
 לאָו י. מורה, ליאן, ליכטענשטיין, לו-
 באַרסקי נ, ליכטשיין, מאלער עמ, מאיער
 י. שו"ב, מ. ניימאָנן, נ. ניימאָנן, ניימאָנן
 י, ניימאָנן ה. אי, סמאָלענסקי פ. מעריך

השחר, סאָפֿיר מורה ומליץ העיר בשפת
 עבר, עדהלענבערג ע, האב"ד מו"ה י.
 פֿלייסין, מו"ה י. ל. פֿרוישטאָדטל, בנו
 י. פ"ש, מו"ה י. פֿאללאַק, מו"ה מ.
 פֿראַנקפֿורטער, בנו פ"פ ש. ל, האב"ד
 מו"ה ש. פֿרוינד, הרב דר. פֿיילבאָגען,
 פֿישער מ, פֿישער ש"ץ שני, פאפו שו"ב,
 פֿאנטל, פֿערנעק, פֿאללאַק מ, פֿירטעל,
 פ. Scrotendorf, פ. Stuffer, קאָדן ל.
 שו"ב, קאָלבער מורה, קנאפ, דר. ראָזענ-
 פֿעלד, שטיינער מ, שפּערגעל ש, שריי-
 בער מ. ב, גלאַנץ מ, עדהרעניך מ. ה.
 אמעריקא, נעוויאָרק. אחותי הוקרה
 ס. הערץ, דיא העררען איצקאוויטש מ,
 יוסף ל. נ"מ.

נודה נא לכל קוראים הנכבדים אשא כוס התורה ואכתוב ואחק לזכרון עולם את
 שמות נדיבי לב האלה, אשר בטוב רוחם וחסדם חוקוני ותמכוני ובפועל ועצה
 אל מטרתי קרבוני, מעת החילותי להוציא מעשה ידי זה לאור עד כלותי כל
 מלאכתי בו. ירו צאתם ובואם ברוך! בזה ובבא מאושר!

בעיר אונגוואהר. דיא העררען ג"מ סאלאמאן, הערץ ט, בערקא-
 וויטש ש, מו"ה ל. לעבאוויטש, ניימאָנן מ, ווייס בנימין ר' יצחק צבי, מו"ה
 געצל ר"מ, נעבר. האַללאַנדער. בעיר קאשווא. דיא העררען הרב מו"ה דר.
 פערלס, מו"ה נתן פריז ש"ב. בבערלין ה' בירה. האדון הנכבד בתורה וגדולה
 מו"ה מ. (נוסטאף) הירש נ"י ומשנהו בן ארצו הנחמד והנכבד מו"ה ישראל
 ראזענבליטה, התרני והרבני חר' זב' בתורה ויראה מו"ה לוי שטיין ובנו הרב מו"ה
 דר. אליעזר שטיין נ"י, עללענבאנען מ. בווען ה' בירה. הרב הנכבד מחות'
 מו"ה מאיר פ"מ מ"מ בכה"מ, האדון הנכבד מו"ה שמואל עפשטיין מורה, האדון
 הנכבד דר. מו"ה נ. לאנגפֿעלדער נ"ב מורה, הרב הנכבד כ"ה שלמה י' פֿראַנקפֿורטער,
 מו"ה ח. ד. ליפּפּע. בעיר פּרעסבורג. הנכבד המושלם במעלות רמות ראש
 הישיבה מו"ה ליב גראס והבחור החשוב החרוץ המושלם כ"ה יוסף צבי מ"מ נ"י.

מענת לתקן וחסרון להמנות.

(האחד למעלה — וימנה למטה!)

צד	שורה	תחת	יקרא	צד	שורה	תחת	יקרא	צד	שורה	תחת	יקרא
2	13	רנע	רנש	8	23	איש	איש	27	40	יח	יח
5	12	אדרבה	אדרבה	9	16	זריתי	זריתי	40	40	יח	יח
6	14	עני	ענין	15	29	יפסו	יפסו	44	44	עשית	עשית
6	27	עם	עם	18	29	יגד	יגד	44	44	עשית	עשית
6	34	או	און	19	22	והמטיב	והמטיב	44	44	מחצי	מחצי
7	25	כבוד ויקר	כבוד ויקר	25	3	מעט	מעט	44	44	ורשעים	ורשעים
7	38	דכיו	דכיו	28	10	ותלמידו	ותלמידו	X	XII	הפועלה	הפועלה
8	16	בא	באה			ילמדו	ילמדו	35	35	באמרו	באמרו

טור ד. אָבן הָרֵאָשָׁה.

דְּבָרֵי מְרֻדְכֵי.

הלא ידעתם נכבדים! שם זה הַגָּבֵר,
פי מי נכבונים, אשר לא יִפְרָהוּ;
„איש חיל בתורה וכל חכמת שפת עֵבֶר“
מכל תהלתו רק אפס קָצָהוּ.

היה ידו ד' וידו נפשי הוישב באהלו תורה וחכמה מעודו בעיר טארנאו וכעת אנה למושב לו את קרית מלוכה וויען כש"ת מויה מרדכי ווייסמאן חיות ניי. (**)

ב"ה. וויען הבירה, מ"ט לספירה, תרמ"ב ליצירה. דברֵיך טובים מזוהב ונחמדים מפז — האל הטוב יתן לך כלבבך — די ברכות — חן ושלוש רב! — לפ"ק.

לגבר חכם סופר מהיר, איש חמדוות יר"א מופלג ושנון וכו' מוה' שמערל הערץ ניי שמחתני ידידי בפעל כפך ומעשה ירך להתפאר, הלא בספרתך אשר כתבת נתת אמרי שפר בשפה ברורה וננעימה, הוצק חן בשירך כלולים בהדרם ובפרט מליצתך „הסוכה“ מדבש ערבה ומתוקה; גם ראיתי דברֵיך טובים ונכוחים ע"ד הטעמים והנגינות, משיבי מעם וישרים למוצאי בינות. (**)

(*) אחר תודות וברכות אין מספר, הלף עונג רוחו וגילת נפשו, אשר הכין להן בכוכבו מלא השואות חן; אבקש סליחה מוכנה על כי לא שמתי גם אותו בראש המחברת מבי סבות; אי היגעוני מלוי היקרים אחר צאת גליון הראשון לאור נעשה ונמר; ב' בלעדי זאת נעימים דבריו לעיני הנגינות ודבר דבור על אופניו.

(**) אציגה נא בזה את הכתוב בספרים; הקטן שבאותיות א"ב מכונה י"ך ע"ש היחודי כי קטן הוא בגוים, ולכן במלת; והנשיאם הביאו חסר י"ד ע"ש נקודת היהדות שלא יצאו ידי חובתם ונעשה רק תנועה קטנה — ואני נוהן סימן כי במלת „ירושלם“ חסר י"ד אחר הלמ"ד ונשלם בנקודה קטנה למטה הנקראת חירק, והנה שלש תנועות הן בנקודה אחת קטנה, הלא הנה; למטה חירק, למעלה חולם, ובאמצע מלא פ"ם; ככה שלש כתות בישראל עם תליתאי; צדיקים (למעלה) בינונים (אמצעי) ורשעים (למטה) — ואולם במדינת פולין מבטא המלאפוס הוא כמו חירק, אשר לא בתורת הדקדוק, וכן יהיו בעיניהם הבינונים ואת פרשעים נמנים, אף כי באמת גם הם נחשבים לכתה, כאשר יש להמלאפוס מבטא בפני עצמה. — ושוב נא וראה, כשעומדות שתי הנקודות זו תחת זו, ההוא יקרא „שוא“ (מלשון שוא וכזב) בלי גשמע לאון כאלו לא כתב; ככה אם שתי הכתות, צדיקים ורשעים, מכריעות תחתיהן אחת את אחת ומחלוקת שרויה ביניהן להפר את האחות בנוגע לצרכי צבור — וכזו שגם זו תנועה כששלש הנקודות נצבות יחדיו בכורה אחת, שורק, או כשהשלוש עומדת קרובה אל השתים מקבילות משולבות, והוא סגול; כן אם שלש אלה הכתות גם יחד נצמדות, ודבריהן בנחת גשמעיים ופניהן לשלום מועדות, כלל ישראל כבוד אומר כלו מטעם שורק, גפן אדרת

אכבירה, ואתה קח לך מחברתי "חכמה ומוסר" לתשורה, לאות כי נפשי בענתות אדבה כך קשורה.

מ"ח.

למנצח על הנגינות והמעמים.

למאמרי זה נודע עתה מעט לקוראי מ"ע היהודי, אשר יצא בו לאור בשנת תרל"ט נר. 5 צד 37. יוען לא עוררה עבודתי ת"ל את חמת הבקורת, ונהפוך הוא, כל מבין ומכיר האמת ראה בו את שאהבה נפשו ויתן עדרו ויצדיק את הדבר אשר חנני חונן הדעת בו; אמרתי, לא אטמון ידי בצלחת העצל שנית מלספחהו לספרי השירים "אבני שום", אולי יהיה הטוב לכל בעזרי להעלותו על מזבח הדפוס לריח נחוה לכל אוהב דבר ומלאכת אמת וגם לעונג ושמתח נפשי; אם גם עתה רק מעט מזעיר אשנה גדלו וערכו (כמותו ואיכותו) מבראשונה, כי לדאבוני הגדול אודתי, כי עוד לא הצליח חפצי לישבת שְׁלֹו ושלאנן בהיכלי להשתעשע בעבודות הנפש והרוח, עוד תוחלתי נשארה מעל להיות עתותי בידי ולקדשן לחכמות ומלאכות הנעימות ולעשות הטוב והישר עם כל אחת ואחת כפי מדה הדרושה לבא עד תכליתן. השם אשר קראתי למאמרי זה יענה על תכליתי אשר שמתי לי בו למטרה, ודוא, לדבר איזה מלין על הנגינות והמעמים, ואם גם לא אבא עד מקורן ואחר מקום כבודן לא אתור ואת סוד יסודן לא אחקר; בכל זאת לא שמתי ידי למו פי מהראות בקהל עם שנים ושלשה גרגרים אשר חנני אלהים ללקוט ולאסוף במקום קדוש הזה ולעצור במלין לא יכולתי מחוות דעי על איזה שאלות, העומדות באפלות נגדהן, ואיך דברי הרקים, צנומים ודקים, אור הגיהו עליהן.

כל איש אשר ישכיל בהן ישאל: מה הנה אלה? על אדני מה תמונותן המְקַעו, על איזה חוק סדריהן, וראו? הלא הדבר הפלא ופלא! על זאת אישיב לשואלי, בעזר צורי וגואלי! "שתי תשובות יש בדבר" על שני עמודים נשען וגוסר בגין הנגינות ועל שני אופנים הולך רוח המעמים, אשר נעשו בו האותות, א' לשים חוק למדת המקום; ב' להציב גבולות הזמן.

I.

על הנזכר ראשון ירמזון אלה התמונות הידועות, אשר גם מלאכת המדידה (געאָמעטריע) בנתה בית חכמתה עליהן, הלא הנה: הנקודה, הקו המישור, חלקי העגול, מיני הזווית ועוד יותר אחרים. (אם גם כל לפריז על המדה ולהרחיב את הענין מאוד כאמור, כמו כל לכנים ראשי בין דעות חלוקות באין סוף וקצה, לא דרשתי ולא חקרתי אחר זמן בואן אל כתבי הקודש פנימה ומי המה מחבריהן ומיסדיהן, באשר בטוח אני בהם כי קדושים הו; בכל זאת לא משכתי ידי מחכמת הרקוק, אשר היא לי כתנא דמסייע וכמלאך מושיע בכל צעד ומדרך כף רגלי בו, וואם תמך כל יתדותיו בה ככה, ישאל קורא הנכבד, מדוע לא תרצו ומשאלותיו לא תמלא וכל חוקות החכמה הזאת אינן די באר לו ולא ישוו לחפצו?)

אף אני אענהו, יען כי כל חוק הנגינות אשר מחכמה זאת ישאבוהו, כ"א ל למד ונמצא למד. חוקים האלה ככל חוקות ודיני הלשון הזאת וכל הלשוניות הנם נמצאים ונגלים על יסוד הלשון. נשאל למשל את הנגינות בשמות: "אתנה וסלוק". מי הגיד לנו כי הנה המפסיקים היותר גדולים במשפט הכתוב? הלא דרך השפה אשר יצונו לנוח ולשאוף רוח במקומות אשר אוו למושב להם, אשר חוקרי הלשוניות כאשר חקרו ודרשו כן הרבו למצוא מעלותן ומדרגותן, כי מלבד הקבלה

סגולה מכל העמים! הלא כה גם במעמים ונגינות, למעלה מחאות: כששתי הנקודות זו תחת זה וקף קטן, כאלו לא נכתב; ואם שלש הן והשלישית קרובה להשתיים, סגול יקרא בניגון הגבה למעלה ונשמע הקול. —

המסורה לנו איש מפי איש, לנו אצל מפסיק ולנוע אצל מחבר, מה יורה כה השכל לתת עז ויתרון להתמונה הזאת ולנשאה על מעלת שר ופקיד ולשפיל את השנית למשרתה? ואם רק הקבלה אז כל יפלא הדבר, אם תשלכנה אחר גו אנשים המלעיגים על חוקות התורה, על דיניה ועל כל אשר בה, אשר כל כנף אותיותיה וכל אבר חלקיה מלאים חכמה ועצה, בינה ושכל מלבד הקבלה! אולם מי יאמין גם לשמועה הזאת, כי הקדמונים הקדושים יהיו מי שיהיו, התו תוים ויעשו אותות לעיני העם, אשר פתרונו כפתרון החדה נגע למצוא ולגלות ולא להבינן בהשקפה הראשונה כל משכיל כהן בעינים פתוחות? לא כן בזה דעתי העני והקצר. אני אוכיח לדעת בעוזי, כי הנה תמונות ממדות הפסוק המורות באצבע על גבולותיו וחלקיו הזאת הורו והראו מיום נוסדו ונגלו לעין הקורא או הלומד.

ועוד לשום לב על סבות שוות העמל לשמעין ולשמעין, הנראות בתמונות האלה מצד דמותן ותבניתן, מאשר תראנה מצד מדרגותן מחוקי הלשון ותורתיה. עד"מ בכתוב בתורה ה"ק: הלא המה בעבר הירדן אֶחָדִי דָרָךְ מביא השמש וכו' יוכיח גם רש"י ד"ל בחוק הלשון: "כי הפשטא פה נגינה מפסקת, אשר על כל פנים לא תתחבר אל המשפל (הוא יתוב) אשר הוא במדרגת משרת". הפשטא הנדו איפוא איזה ארון נכבד, אשר אין דרך הארץ לצאת לפני שפל הערך "המשפל" הזה ולשרתו. אמת ונכון, אולם, כאשר שאלתי, מי שמחו לנגיד ומצוה? כמה יתנו תעודתו על רום מעלתו וכחו להשתרר על המשפל העני הזה באין מכלים דבר? וכן כל המלכים והשרים בתבל הקדוש הזה? אבל אולי יצליח לי הפצי כהבא לפנינו כאמור להראות דרך חדש, אשר לא שערותו חוקרי הלשון עוד (*). מיסדיהן ובניהן הראשונים כל נאלצו צאת בעקבי החוקים מחכמות הזרות; רק הקימו לבנינם מוסדות נאמנות כל תמונה לעולם. ואולי גם מיסדי מלאכה הנזכרה כמוהם וככל דורשי האמת והנכון רק כהן בחרו.

(* כי רובם ככלם היו עליהן מחוות אימות ומשאות נוראות כאלה, אשר ראון בחברת האנשים בזמניהם ואלה אשר השאירו קורות הארצות עליהם, הם: המלכים על בני ארצם כעל עבדים קניו כספם ימשולו והשרים כעל בהמותם על משרתיהם ישורו; וכל עת יתראו נגדם איזה קהל או אספה רחפו נגד עיניהם ממשלות עריצים מתקוממים ומתנגבים בעוז ובה באין חוק גבול, ועבדות האיטוליים אשר נפלו לגבורתם לנחלה וחבל לעבוד ולשרת באין פוצה פה ומצפצף. כי יש חיים מאושרים וממלכה אדירה ועצומה, גם בחוקים וסדרים, אשר ישימו מעצור ללבות רחבות ועינים הגבוהות, מלהפיל ולהשפיל את כל תחת כף רגלן, מוזר היה לעם ישראל זה מאות רבות בשנים, גורל והוקות קהלות יעקב וכל העמים לעומת מלכיהם העריצים, ידמו לתקוע כיתד במקום נאמן גם בקהלות הנגזרות והטעמים! מאלה היה אחד מראשי המדקדקים הקדמונים ר' אלי' בחור כספרו; טוב טעם, אשר רק איזה דברים אעתיק מנגנו ומוזה ישפטו המבין על כל, באמרו: בימור תמונות וצורות כל הטעמים, מלכים ומשרתים וכו', תמונות "המינה" הוא כמין אות הנון כזה (-) ויש קרוין לו שופר ישר או שופר הולך וכו'; "המחפך" הוא כף הפוכה כזה (c), כך הוא כספרי אשכנזים אבל בשאר ספרים הוא כמין נון הפוכה כזה (c) לכן קרוים לו שופר הפוך ואינו משרת רק לפשטא וכו'; תמונת "האתנה" הוא בדמות טי' הפוכה כזה (A) ויש לו בי משרתים וכו'; תמונת "הפזר" הוא כמין צדיק פשוטה כזה (u) ואין לו משרת רק תמונת וכו' וכו'.

כמוהו יבארן, אם גם ביתר ביאור ובסדר נעים מוננו, אחד מראשי המדקדקים מוזמנו והוא: ר' וואלף היידענהיים, יעיון משפטי הטעמים, פרק א': שם יצדיק ויקום את דבריו "בקרמוני הקדמונים" ובשמות יקרא את "בן אשר", "בן בלעם", "ר"י חיוג", "הראביע ועומתם" כמותם דרך בעל המתבר ספר "צהר התבה" ר' זלמן הענא על המסלה אשר סלו ופנו לדמוני ויורה על הסרון ידיעותו בהאותות לא נעשו כן לכל גוי ומשפחתו כל כדעם! יע"ש.

אמנם הנקודה לבדה בין הנגינות איננה, כי אם; או עם נקודה או אסתמונה אחרת תתחבר לשרת יהדיה כמו "הקמן (א)"; "התביר (ב)" וכו'. מודעת זאת כי בנוע תנוע הנקודה ממנה והלאה ישאר קו רשום בכתב; והיה לאות, אם נראהו איפוא (את הקו) באיזה מקום, כי ישעורו נסמן והמדה הנכונה נמצאה. וכי כמו הנקודות והרומות להן חלקי כל, כן קצות אפסיהן במקום או בדבר על גבולותיו וקצותיו תעֶדְנָה. מוכן הדבר מאלו, כי דברנו פה במשפט האחרון מעצם הנקודה הנראה לעיני כל בשר (מאטריעלער פונקט), ולא מנקודת הרוח אין קצה לרקותה וקמנה (מאטריעמאטישער פונקט), אשר מותר לה מאפס ואין, כמעט א' י).

קו "הסלוק (ג)" הנודע בשם קיסר ראשון מקהל הנגינות ישמור את החוקה הזאת למועדה. ציון נאמן לאות הגבול ומדת מאמר שלם, מוצב הוא בקצהו כמו מגדל מצודה נשאה על גבול ארצה.

ע"כ תואר פני המלך "הקמן (ד)"; שתי נקודות, כי הנה רק את אורך הקו תגבולנה אבל לא תשלמוהו. מדת המאמר, אשר תמונה הזאת תגבול לנו, נשער רק במחשבתנו, כאשר את הקו משתי נקודות האלה, רק בעיני שכלנו נראה. (ואלו יגיד לנו מנינו, כי בלתו מאמר הוא אחד ואין שני והוא יבחרו בתוך ויעשהו לשנים.

אבל גם שניהם רק לאחד שלם יחשבו כמו בני החל (אשת יעקב) יוסף ובנימין ר"ל בני החל יוסף ובנימין והמלות "אשת יעקב" רק מאמר מוסגר, אין אשר תזכיר הנקודה פה על נמלא ונשלם, ונחפך הוא; כאשר תעיד תמונת "התביר (ב)" על תואר עגול בלתי נשלם וכו' מרי עם נקודת המרכז בחובו, וזאת נודע למדו, כי גם בחכמת חוקי הלשון רק חלק צר וקצר למומלתו נפל, כמו לכל מפסיק הצעיר.)

למלך הראשון למבחר השליש הנקרא בשם "סגול (א)"; על הגלו חרות, כי אם אמנם הוא תמונת משולש, אשר בשמי המלה ממעל משכנו, בכל זאת איננו נשלם בנינו! וכי לשלש את גבול המאמר ענינו, יגיד ויודיע גם רוב מנינו. במאמר קמן משלשה חלקים אל תחד כבוד מלך הזה ובסוד שני מאמרים אל תבא נפשו עד נצה.

מלך הרביעי "רובע (ב)" נקודה מרובעת, הנקודה מזכרת קמן קומתו וילדותו; ככ"ז אות מרובעו מורה גדולתו ומלכותו. פעם, הוא לבדו יתוה תו לחלק קמן מהמאמר אשר נאה לגדלו, ופעם לחלק גדול כפי ערכו, עת יופיע לפני משרתיו לעשות מלאכתו. כמו: ואולם בעבור זאת העמדתך; מאל אבך ויעורך.

"הפשמא (ג)"; משנה המלך "קמן" הנודע לנו יתנכר במעלליו וגם הכרת פניו ענתה עליו; כי הוא כחלק רביעית העגול הנקרא קישת העגול (דער באַיען איינעם קריינעם); והנהו אדון המשורת (הכל מהחלק), אשר במהרה נזכרהו, (הוא המחפך!) אשר בקשתו חוקו וגבולו יראהו זה הלך ילך אחרי צו אשר יצוהו.

"ממלך" טפחא (ד) ומכבוד מלכותו נדבר אחר זה" אמרתי במע הנ"ל, כי דמית אותו ואת אולא (ה) הנדמה לי כתואר לחיוצאים מן הכללים מסוג זה, אם לא נסול להם מסלה אחרת. אבל לא כן הוא הדבר. גם המה נותנים חוק וגבול (בהפשמא להחפך הנ"ל) לרצון משרתיהם (הלקוים) "המרכא והקדמא", כמשפט כל רבע אשר ישלים את הרבע ההולך לפניו לחצי העגול. והן אלו השנים ישיגו מטרתם וימלאו בקיסר או במלך (בהכל) הכא אחריהם. כמו מרכא טפחא אתנח; או מונח מונח רביעי. לכן נבנה כל מחבר (חלק) בשם "תחלה" ואת כל מפסיק (כל) בשם "תכלה" או "תכלית".

קיסר "אתנח (א)"; הנהו איפוא חצי עגול (דער האלבקריין) וכפי תמונתו הנשלמה, גם משמרתו נעלה ורמה. הוא השני מקיסר "הסלוק" בכל מאמר הכתוב.

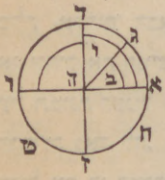
גם קוו למעלה לשנים יחלקו יוכיח, כי הוא מספר יותר מאחד יכיל, ככנין אב לשתי הנגינות "מרכא טפחא", או חלק העליון מהעגול שלם. (כתמונת העגול מוגבלת המקום יותר, בתמונת און, אם שתי נקודות את דרך הנכון והקצר לקו תראנה וחקו את מדה הנכונה ישער; אבל העגול על כל המקום יסובה ויאמר, כי הוא זה! לכן גם חלקיו מעט או יותר לכו בעקבותיו. בראש הראשון יוכיח קיפרא אתנה זה, על זה האמור.)

וכאשר נבין ונשכיל על קמני הערך מהנזכרים, על כל תמונות המחברות הנקראות בשם הכללי "מישרתים", יראו לנו למדי, כי הנה רק חלקים מהמפסקים הבאים אחריהם וכי המאמר עוד בראשיתו ולא בתכליתו. "המפח" "המונח" "הדרגא"

והדומים להם יורונו: כי למשרת עת המנוחה לא הגיע והוא העתקולו למעלה להנביה. — "המהפך" (כ) הוא זוית הקרני (איין שפיטצער ווינקל) מחבר, משרת (חלק) או תחלת הפשטא, אישר בקשתו ויכול את שוקיו לאמור: "עד פה תבא!" המה יתחברו יחד לגזרת העגול (איין קרייז אויסשניטט) כזה (כ).

"המונח" (ג) משרת "הרביע" (ד) חלק מהכל; וכן "קדמא" (ו) משרת (חלק א' תחלת) "האזלא" (ז) תכלית; "מרכא" (ח) משרת (או תחלת) "המפחא" (ט) תכלית; "הדרגא" (י) שני חלקים שתי זויות כזה (כ); אבל כל שתי זויות נוכל לחבר לזויות אחת כזה (ל) נניח נא עליה את קשת "התביר" (י) (אם ברגע זאת לא נכיר מך ערכו נגד המביאו אל מחוץ הפצו) כזה (ל).

מלבד שנים הנשארות זרות ונראות כיוצאות מן הכללים והם: התלישא קמנה (א) "והירח בן יומו" (v). אמנם זה נראה כמשרת בעוה וכן משנה (בחלק פי שנים), אשר גם אותו קוו לשנים יכתה, כאישר פקידו "הקרני פרה" (oo) גם הוא כתאומים יחדיו נדבקו ולא יתפרדו, יוכיח על זה; אבל "התלישא קמנה" אם לא כאישר אבארוהו על אופן השני עודנו לי כהדה סתומה ונעלמה, אבל גם כאחיו מימש אחד "התלישא גדולה" אין לי לגמות ימין ושמאל לכונן עצה לנפשי, לערכה, על אופן הנזכר עד עתה. וזה לי לאות אמת כי על שני עמודים נשען הבנין הזה.

על דרך כלל נוכל לאסוף כל התמונות הנזכרות עד כה בתמונה אחת והוא העגול, כזה: (א' ב' ג') "מהפך" (כ); (א' ג' ד') "פשטא י"; (ד' ה' ו') "קפא או מונח"; (ד' ז') "קמני" (א' ח' ז') "מרכא"; (ז' ט') "מפחא"; (ד' ח' ו') "מונח"; (א' ג' ד' ו') "אתנה"; (א' ב' ג' ד') (כמספר ובמדה הנ"ל) "דרגא"; ועל דרך זה נוכל למצוא בו את הקדמא ואזלא וכו'.

והנה ראינו בהאמור, כי התחלות רק חלקי התכליות, "והכל הולך אחר החתום", (אבל ישאל, מדוע גם "הפשטא" אשר הוא כתמונת "הקדמא" משרת (חלק) כמוהו איננו? על זאת אישיכו; כי הפשטא חלק המהפך, אישר יקדמוהו והוא יעלהו בתוכו לדבר שלם ונמלא; אבל לפני "הקדמא" לא נראה משרת (חלק) מה, כי הוא לבדו לעבר נמכר).

עתה נשא מישלנו על האמור עד כה לבאר קצות דרכי החוקים אשר זכרנום, בהפסוק (הנדע לי מעודי): המלאך: הנואל אותי מכל-דע: יברך את הנערים: ויקרא בהם שמי: ושם אבותי אברהם ויצחק. נחלקוהו נא לחלקים ונפקדם! האתנה אשר הוא גם פה אצל תכלית המאמר הוא כלי תפונה גם חלק הראשון, כאשר זה לפני שני, עם תו שנים (ב) כאשר לפני זה, שלישי, עם תו משולש (ג) וכאשר זה לפני כלם, רביעי, עם תו מרובע (ד) כתוב עליו, כי יש מאמרים יוצאים וסרים מן הכללים האלה יבין כל מבין.

אבל ברבות הימים המלכתי על כל מנין המאמרים הנזכר, כי אמרתיהו, כי הכרתיו למקרה נפלא אשר מעט כמוהו. ומי ומה יאלצני לזה? האין די אם נערוך

חלקים שכורים אחד אל אחד ונעשה מהם שלמים? "התלישא קמנה" על מלת "המלאך", (ואשר היא במעלת נושא (סוביעקט) דמות שלם ונפרד מהאותות על המאמר המוסגר "הגואל אות"; רק כעומד ומצפה על נשוא (פרעדיקאט) "יברך" (המלאך-יברך); אחר זרקא על מלת "יברך" (הבלתי שלם מצד אחד כאשר יהיה מקום לבארו עדי); יבא "סגול" תמונת משולש על מלת "הנערים", אשר הוא פה רק מקבל הפועלה (דאס אָביעקט) ותכלית מאמר שלם (המלאך-יברך את הנערים); הקדמא על מלת "הגואל" יתחבר לאחד עם האזלא על מלת "אות" כענינו וכסדר הלשון יוכיח; "הרבו" על מלות "מכל-רע" תמונה שלמה. כאשר גם המלה עליה ישכון, תכלית מאמר מוסגר הוה. וכן כלם.

גם בהפסוק "אחרי דרך" הנזכר, יָדַע איפוא הדרך הנכון על אופן הוה. בכל האמור יקדים החלק (התחלה) להכל (תכלית) שלו. הוויית הוא חלק, אשר רק בקשת (בפשטא) יראה תומתו ומדתו. כי לאות הגדול מכל, רק מספר האחדים מכל קשת העגול יודיעו ויגידו מספר ומדות הוויית לחלקיהן. כי גם לא נוכל בל תו לשער להזיות מדה מה! כנודע. לכן בצדק "אין מהפך בלי פשטא"! ע"כ יאמר אחרי (פֿערניע!) דרך מבוא השמש (אין דער ריכטונג דעס זאָגענאונטערגאנגעס) ולא "אחרי דרך" (נאך דעם וועגע), כי התחלה (המהפך או יתוב) איננו פה לפני התכלית (הפשטא) שלו.

וכן כל מאמר הראשון בתורה נוכל לבאר ע"ד זה. למלת "בראשית" מפחא תמונת קשת, אשר יגיד על המלה כי נמלאה ונשלמה בעדה, יותר ממלת "ברא" אשר תעיד עליה תמונת החלק (התחלה). כי גם שתיהן כתמונה כמלה תתחברנה אל מלת "אלהים" הכאה אחריהן, ר"ל "ברא אלהים". כי לא נאמר "בראשית ברא". כי אז ירחיק את הנושא מנשואו. התמונות על "את השמים ואת הארץ" תתחברנה יחד על תמונת העגול השלמה. על "והארץ" תמונת "הרבו" שלמה כאשר גם כפי חוקי הדקדוק נאה לה. "היתה תהו ובהו" "מרכא פשטא קטן" תמונה כזאת (D) חצי עגול עם קו המכריחו. על מלות "וחושך על פני תהום" כעל בראשית הג'ל. על מלת "ורוח אלהים" אם נחבר את התמונות יחד תצא תמונה כזאת (K), אשר עין בעין נראה חסרון הקשת הבא — על מלת מרחפת, כי "מרחפת" פה נשוא המאמר מהנושא "ורוח אלהים" וגם תמונת טעמו תורה תכלית תמונת הג'ל כזה (L). על מלות "על פני המים" מלות הענין והמקום ואשה תתרע את רעותה כמו תמונות טעמיהן "מרכא וסלוק". על "ויאמר אלהים יהי אור" התמונות לעגול אחד שלם תתחברנה. על "ויהי אור" תמונה נסתרה אשר בלי תפונה לא תמעט ערכה וגדלה מהאתנה או גם תגדל ממנו להיות עגול ושלם, כמצבה בסוף הפסוק המורה דבר עגול ושלום מכל צד; או מדה ידועה כנ"ל. על "וירא אלהים" הדרגא בת ישי זיוות. כי גם משנה עבודה להמלה על משמרתה לה פה. ראשית במעלת נשוא נמשכה להנושא ("אלהים") כתמונת הוויית הנשלמת בקשת התביר (וירא אלהים) ושנית נשלמו ונעלו גם שתיהן בהנושא הפעולה "את-האור" ככל קשת התביר

(התחלה) בהטפחא (התכלית) וירא אלהים: את-האור. על "כי-טוב" אתנח תכלית כללי הרברים. "ויבדל אלהים" כמו "ורוח אלהים"; "בין האור ובין החושך" כמו את השמים ואת הארץ הנ"ל. על המלות "ויקרא אלהים" קדמא ומתוך שתייהן התחלות. כי גם את שתייהן תשלמנה התמונות הבאות על המלות "לאור יום". "הפשטא" את "המהפך" "והקמן" את "הקדמא". ויקרא: אלהים לאור: יום. על "ילחושך קרא לילה" כעל "בראשית" וכו' על ויהי-ערב ויהי-בוקר יום אחד כעל "את השמים וכו' הנ"ל.

אולם גם ע"פ חשבון תפארת גדולתן ומעלתן נוכח. בצדק קל ערך "הפשטא" "מהקמן" "והאתנח"! כי "הקמן" מראה הקו, אשר הוא כמראה זוית המישור (אינו גראדער ווינקל) כזה (:) במספר $\frac{180}{360}$ או ע"ד הקרוב $\frac{1}{2}$ "והאתנח" חצי העגול (דער האלבקרײז) ג"כ במספר הזה; "והפשטא" רק רביעית הקשת במספר $\frac{90}{360}$ או ע"ד הקרוב $\frac{1}{4}$.

גם משרתים וזכיהו. "הזקף והמונח (-) משרתי (או חלקי) הקמן והאתנח" זוית הישר (רעכטע ווינקל) ע"ד היותר קרוב $\frac{1}{4}$; "והמהפך" משרת "הפשטא" רק חצי זוית הישר רק במספר $\frac{1}{8}$! ועוד בהן שלישיה הנוולות משתי משפחות שונות. כמו "הזקף גדול (ii)" אשר "מקמן" ו"סלוק"; "הפזר (i)" אשר "מונח וסלוק" "השלשלת (3)" אשר משנים או שלשה "מהפכים"; "והזקף (N)" אשר "מקדמא ואולא" חברו יחדיו; "מרכא כפולה" כשמה שתי מרכות; גרשים" כשמו שני גרישין ומתור המשרתים (חלקים תחלות) עלה, ועד מעלת המלכים (מפסיקים תכליות) לא השיגו. אלו וכל הנאמרים והנוכחים עד כה. יתנו עידיהן על מספר חלקי הפסוק ומראה פניהן ותואריהן יענה ויאמר: כי הנה מדות מקום משפט הכתוב.

II

אבל המציב גבולות הלשון בשרד העת ובחוג הזמן יתארן, כלי מדה אחרים יקח בידו ועל ציר אחר יסוב אופן מחשבותיו. אמנם המרכא, הטפחא, האתנח והדמויות להן נוכרות ונראות. כי כאשר אמרנו, מילדי חכמת המדידה הנה, רק על יסוד העגול כוננו ורגל המחוגה (צירקעל) הורן ויוצרן; אבל אולי גם פה, כאשר נאמר ונוכיה יטב הדבר! אולי תחזינה עינינו בהן את מראה הירח מראשית ועד אחרית שנתו מעת ילבוש כתנות אורו עד עת יזקין וימעט נהרתו?

בכל חכמה ובכל מלאכה יצא קו העת (טעמפארא) ועל רגל הזמן הוכן כל חפץ, אשר על פני כל הארץ. האם ירעו רק ערך לשוננו ולשון תורתנו הק' לזכור כלי אות המשקל ומדת העת? הם מלהזכיר! וכאשר שנת הירח שלמה בעדה, כאשר משפט הכתוב שלם בערו; אולם גם שניהם נוכח השלום הגדול במעלה מהם, והם שנת השמש ומאמר הכתוב. כל אחד רק לחלק יחשב; לכן נבחר בצדק מראה הירח, אשר יזוהר ממרומים בין רכבות צבאיו למדת הזמן למאמר התורה, אשר תאיר ותבריק בהוד יפעתה את פני כל הכרואים אין מספר לגדודיהם. נראה נא נכבדי! את תמונת "ירח בן יומו (v)", איך הסתיר קרני זהרי ממנו אורו חלף ואיננו; כאשר האתנח נמלא זיו ומפיק נוגה יראה לעומתה, כירח בחצי חדש בצאתו נכבורת! קו "הירח בן יומו" בתחתיתו הגבוה איפוא מראה צד השחור והחושך יפנוה לעין הרואה, עת את צד חצי עגולו אל מלת הכתוב; ודבר האתנח נהפך בכל ממנו ונגדו הוא. הנגינה "ירח בן יומו" הוא משרת "הקרנ' פרה". האוכל לאמור, כי שתי האותות של נגינות האלה מראה נפלא מאוד ועד נאמן על מוצא רעיוני ואופני יותר חדש הזה, כאשר הוא ממעשים בכל שנתו

החודש, אשר הושך תכסה את פני הירח כלו (בעת המולד, בעת הירח בן יומא הוא) מסכת בא כדור האדמה בינו ובין השמש המאור הגדול ואז יחשכו משחור תואר פני שניהם וכדור ארצנו ככדור הירח, זה לעומת זה יעמדו בשני האותות של קרני פרה (p) "הז" ארבע רביעיות בשנת הירח מלבד חציו וסופו, אשר בכל עת ועת משש תקופות האלה יתראה בתמונה אחרת, אולי יאומן כי יספור; כי ברוב מקראות בכתבי הקודש "המרא" כתחלת רבע ראשון; "המפחא" כתחלת רבע השני; "האתגח" כתמונת ירח שלם ומלא בחצי הראשון של הפסוק; "המרא והמפחא" מחציו השני כרבע שלישי ורביעי; "הסלוק" כירח נסתה בסוף החודש ורק לאות ולזכרון מדה הנכונה והשלמה מאורך המאמר; כי סוכב סוכב הולכת גם העת ועל סביבותי שב הזמן הזה.

אבל סדר הקרוב וההתחברות יורו סימני הנגינות האלה על אופן הזה, רק בהיקף מכל, והוא; האור; כאשר הפרדות והתרחקות; בה עדרו והוא החו שך. למודי הרעות והתחברות באור פניהם ילכו; ובחושך ילכו ואופל ועלמה יכסה פני הכודדים, אשר לא יארחו לחברה. "המרא (א)" או "הקדמא (א)" בצדו הכהיה, כעבד מהיה, יעזור לרעהו ככל ענינו, והאור אל עבר פניו;

"המפחא (א)" או "האזלא (א)" יהפוך אורו ועוצם עינו, מהקרוב אליו איש שכנו, ואל העומד אחריו, לא תביט עיניו.

"התלישא קטנה (א)" יהפוך שחור תארו מהבאים אחריו וכעמוד ענן ילך לפניהם, אות כי חבר הוא ומאיר בכבודו כמי גר שמים, להם לעינים, בהפסוק הנל

"התלישא קטנה" על "המלאך" נמשך ויאיר בצד המאיר על מלת "יברך" (המלאך-יברך) והמלות אשר ביניהן רק ליתר ביאור, המלאך; הגואל אותי מכל רע; יברך.

לעומת זה "התלישא גדולה (א)" הפך פניו וגם אור עיניו הלך הלך ע"כ בדרך ישב מחוץ לחוונים עליו מושבו, כמו הנה-נא מצא עבדך חן בעיניך וכו', המלות הנה-נא

כמאמר בפ"ע.

עד כה עליתי בעזה" וכזאת אמרתי לבלע את פני הלומ, הלומ על הנגינות והמעמים להראות את יפה גוף רעיונות נישגבות ואת חוד סודות הקדושות מאותות השמים ההי, שם "הירח בן יומ" ותבניתו המה הנחוני והביאוני אל מעגלי הר מאמרי זה כלו יהוא הלבישני כגדי עוז ותעצומות לבנות בנין הנגינות כלנה ובפרט לירות לאכן הפנה את גבולות הזמן לאופן השני הזה.

אל תקצוף נא קורא אהוב ונכבד עלי, ואל תקלל זכרי, אם אולי הונעתך והלאיתך עד כה בהבל נתעה, בדברים כתפל בלי מלה לפי דעתך ומחשבתך הרחבת,

כי לא זאת מטרתי היתה, כי הכל ערוך ושמור לנו ממרומי שחק אם לשמחה או לכעם אם לשבט או לחסד, תאמין לי, כי ימים רבים לא נחו ולא שקמו עשתונותי,

עת מצאו רעיוני הנגינות האלה קנן בהן, לא אחת ולא שתים גרשתן מתוך נפשי באמרו: מה לי ולזאת לא מחבר ולא בן מחבר ספרים אנכי, מה לי לעלות על המרומים כאלה, לגלות ערומתי ובערותי בתורה ומדעים לעין כל? אבל לשוא! עד

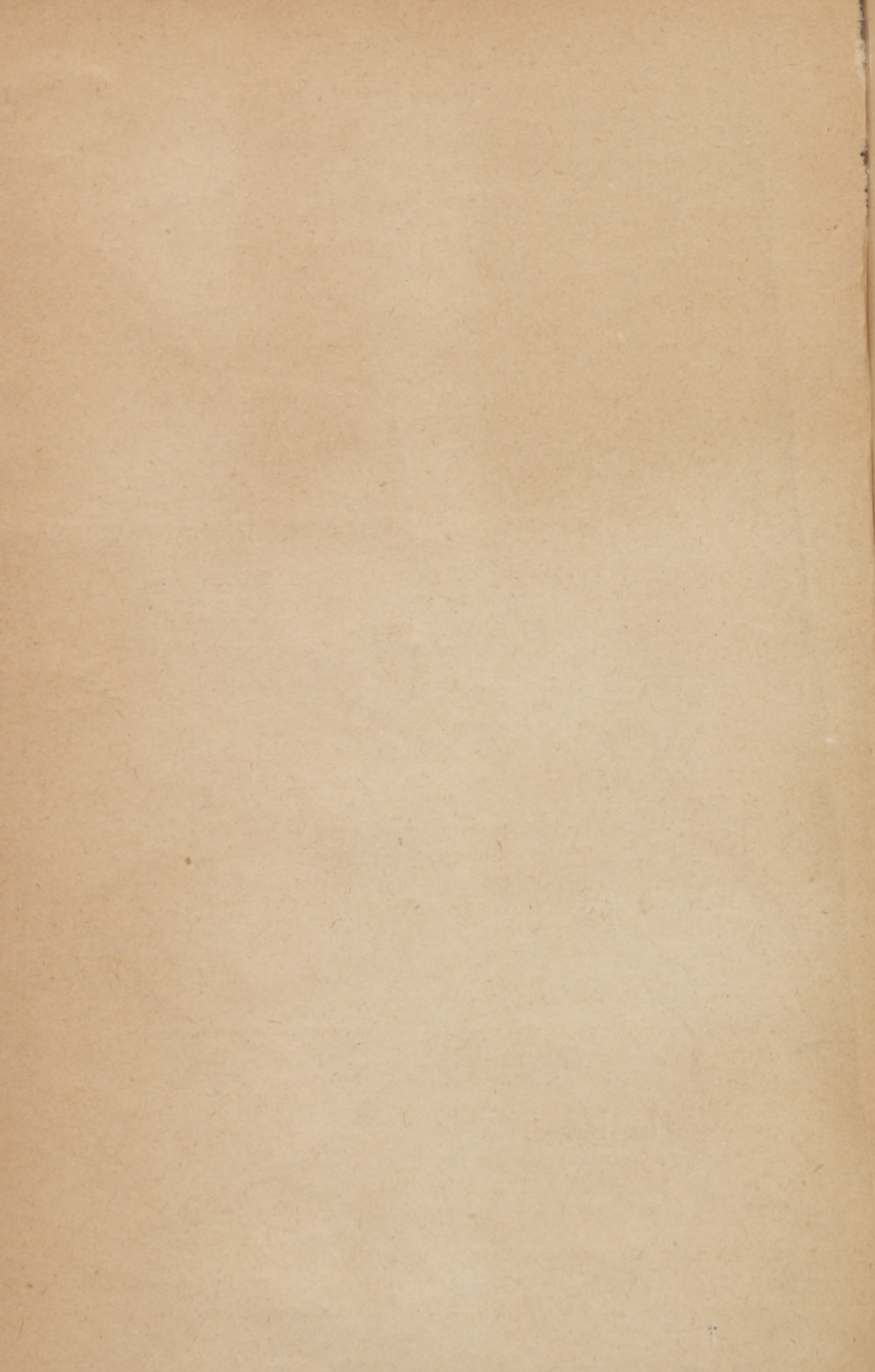
ככה הגיע הדבר, עד כי פעם אחת בהיותי בדרך בלתי לרגלי למחוז חפצי והשאלה:

"מה ראה "המהפך" לקדם את פני "הפשמא" בתואר הזה אשר לו?" הכבידה אכפה על נפשי ורוחי כמעט לבלתי נשוא, עד אשר חוננתי בדעת ובשכל טוב לערוך ולסדר

דבר דבר על אופנו ומכונו, ורוחי כים נגרש השקט לא יכול, נח מזעפוסו עשר נפשי קם לדממה, ועתה אם מצא מאמרי זה ובפרט כל תוכן מחברתי הצעיר הזה, חן בעיניך

קורא אהוב, אם איש טוב או נכבד או מבין אתה אדע, כי לא לריס היתה, עבודתי ויגיעתי, ב"ה!

B

5.

Anneh Schoham.

Gesammelte Dichtungen

VON

Simon Herz.

Mit Anhang:

Versuch einer Erklärung der Tonzeichen der heiligen Schrift.

Bresburg, 1882.

Druck von Löwy & Alkalay.

Im Selbstverlage des Verfassers.